

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE VE RUSYA ARASINDA GERÇEKLEŞEN LOJİSTİK
FAALİYETLERİNİN DIŞ TİCARETE ETKİLERİ: SWOT ANALİZİ
KAPSAMINDA DEĞERLENDİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ONUR MUTLU

1403054002

Anabilim Dalı: İşletme

Programı: İşletme

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe Ezgi SOYALTIN

MAYIS 2025

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE VE RUSYA ARASINDA GERÇEKLEŞEN LOJİSTİK
FAALİYETLERİNİN DIŞ TİCARETE ETKİLERİ: SWOT ANALİZİ
KAPSAMINDA DEĞERLENDİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ONUR MUTLU

1403054002

Anabilim Dalı: İşletme

Programı: İşletme

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe Ezgi SOYALTIN

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Kemal Özkan YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Serkan SOYAK

MAYIS 2025

ÖNSÖZ

“Türkiye ve Rusya arasında gerçekleşen lojistik faaliyetlerinin dış ticarete etkileri: Swot analizi Kapsamında değerlendirme” başlıklı çalışma ile ilgili olarak sağladığı destek, yönlendirme ve öğretici yaklaşımlarından dolayı değerli Tez Danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe Ezgi SOYALTIN’a teşekkürlerimi sunarım. Çalışmada yer alan araştırmada ki bilgi birikimiyle bana destek sağlayan Sayın Tim Meclis Üyesi Musa Evin’e,Global Ekspres Lojistik çalışanlarına ve TDKD Başkan ve yardımcılara sağladıkları destek ve bilgi paylaşımları için teşekkürlerimi sunarım. Son olarak Yüksek Lisans Eğitimime başlamaya karar verdiğimde kendi zamanından feragat ederek eğitim sürecim için bana psikolojik destek sağlayan değerli eşim Duygu Su Mutlu’ya her adımda benden desteğini esirgemediği için teşekkür ederim, bende büyük emekleri olan değerli aileme minnet ve şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE – RUSYA İLİŞKİLERİ.....	3
1.1 Türkiye ve Rusya Arasındaki İlişkilerin Tarihi	3
1.2. Türkiye-Rusya Ticaret Yolları.....	5
1.3. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ekonomik İşbirlikleri.....	7
1.4. Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkinin Geleceği.....	13
1.5. Önceki Araştırmalar	13
İKİNCİ BÖLÜM: LOJİSTİK.....	21
2.1. Lojistik Kavramı	21
2.1.1. Lojistik Tanımı ve Tarihçesi	21
2.1.2. Lojistik Yönetimin Önemi	22
2.1.3. Lojistiğin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Rolü	24
2.2. Lojistik Faaliyetlerinin Dış Ticaretteki Rolü.....	25
2.2.1. Dış Ticaretteki Lojistik Faaliyetlerinin Bileşenleri ve İlişkilerde Lojistiğin Rolü.....	25
2.3. Lojistik Süreçlerinin Önemi ve Lojistik Süreçlerin Önemi.....	27
2.3.1. Lojistik Süreçlerin Tanımı	27
2.3.2. Lojistik Süreçlerin İyileştirilmesi	28
2.3.3. Türkiye-Rusya İlişkilerinde Lojistik Süreçlerin Önemi.....	28
2.4. Türkiye-Rusya Arasında Başarılı Lojistik Uygulamaları	29

2.5. Türkiye-Rusya Arasındaki Lojistik Süreçlerde Teknolojik Gelişmeler ve Karşılaşılan Zorluklar	30
2.6. Türkiye-Rusya Arasındaki Lojistik Süreçlerde Zorluklar İçin Stratejik Öneriler	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	32
3.1. Araştırmanın Yöntemi	32
3.1.1. Araştırma Konusunun Amacı ve Önemi	32
3.1.2. Araştırmanın Kısıtları	32
3.1.3. Araştırmanın Amacı	33
3.2. Türkiye-Rusya İlişkisinin Güçlü Yönleri	33
3.2.1. Stratejik Coğrafi Konum.....	33
3.2.2. Coğrafi Avantajlar	34
3.2.3. Stratejik Konum	34
3.2.4. Limanlar, Denizyolu ve Havayolu Taşımacılığı	35
3.2.5. Zengin Enerji Kaynakları.....	36
3.2.6. Gelişmiş Tarım Sektörü.....	36
3.2.7. Turizm Alanındaki İşbirliği.....	37
3.2.8. Gelişmiş Ulaştırma Altyapısı.....	37
3.2.9. Sanayi ve Teknoloji İşbirlikleri	38
3.2.10. Ekonomik Çeşitlilik ve İnovasyon	38
3.2.11. Kültürel ve Tarihi Bağlar	38
3.2.12. Yüksek İkili Ticaret Hacmi.....	39
3.2.13. Yatırım Potansiyeli.....	39
3.2.14. Finansal İşbirlikleri.....	40
3.2.15. Eğitim ve İnsan Kaynakları İşbirlikleri.....	40
3.2.16. Siyasi İstikrar ve İşbirliği.....	40
3.3. Türkiye-Rusya İlişkisinde Altyapı Sistemleri	42
3.3.1. Limanlar	42

3.3.2. Demiryolları.....	43
3.3.3. Karayolları	43
3.4. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ticaret Potansiyeli	45
3.4.1. Türkiye ve Rusya Arasındaki Mevcut Ticaret Hacmi	45
3.4.2. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ticaretin Büyüme Potansiyeli	47
3.4.3. Ticaretin Geliştirilmesi İçin Öneriler	48
3.5. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ekonomik İlişkilerdeki Zayıf Yönler... ..	49
3.5.1. Ekonomik Bağımlılık	49
3.5.2. Siyasi ve Jeopolitik Riskler	50
3.5.3. Lojistik ve Altyapı Sorunları	50
3.5.4. Ticaret Dengesizliği.....	50
3.5.5. Ürün Kalitesi ve Rekabet Gücü.....	50
3.5.6. İnovasyon Eksikliği	51
3.5.7. Gümrük ve Bürokratik Engeller.....	51
3.5.8. Pazar Bilgisi ve Rekabet Analizi Eksiklikleri	51
3.5.9. Ekonomik İstikrar ve Büyüme Hedefleri.....	52
3.5.10. Kültürel ve Dil Bariyerleri.....	52
3.6. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ekonomik İlişkilerde Belirsizlikler	53
3.6.1. 2008 Küresel Finansal Krizi	53
3.6.2. 2014 Rusya-Ukrayna Krizi	53
3.6.3. 2018 Türk Ekonomik Krizi.....	54
3.6.4. 2020 COVID-19 Pandemisi.....	54
3.6.5. Yüksek Nakliye Maliyetleri.....	55
3.6.5.1. Nakliye Maliyetlerinin Belirleyicileri.....	55
3.6.5.2. Yüksek Nakliye Maliyetlerinin Etkileri.....	56
3.7. Türkiye-Rusya Ticaretini Geliştirmek İçin Çözüm Önerileri	57
3.7.1. Altyapı Eksiklikleri (Liman, Demiryolu, Karayolu ve Gümrük).....	57

3.7.2. Türkiye-Rusya Ticaretini Geliştirmek İçin Avantajlar	59
3.7.3. Türkiye-Rusya Ticaretini Geliştirme Fırsatı Olarak Anlaşmalar	60
3.7.4. Dijital Lojistik Kullanılarak Türkiye-Rusya Ticaretini Geliştirmek.....	62
3.8. Türkiye ve Rusya Arasındaki Tehditler	64
3.8.1. Ekonomik Belirsizlikler ve Altyapı Sorunları.....	64
3.8.2. Rekabet ve Pazar Dinamikleri ve Dijital Güvenlik Riskleri.....	65
3.8.3. Türkiye ve Rusya Arasındaki Jeopolitik Riskler.....	65
3.8.3.1. Siyasi Gerginlikler	65
3.8.3.2. Askeri Tansiyonlar.....	66
3.8.3.3. Siyasi Gerginliklerin Ekonomik Sonuçlar	66
3.8.4. Küresel Ekonomik Krizler	67
3.9. Lojistik İyileştirmeleri ve Altyapı Geliştirme nerileri	69
3.9.1. Ulaşım Altyapısının Geliştirilmesi.....	69
3.9.2. Liman Kapasitesinin Artırılması	69
3.9.3. Depolama Altyapısının İyileştirilmesi.....	70
3.9.4. Teknolojik Altyapının Geliştirilmesi	70
3.9.5. Sürdürülebilir Lojistik Altyapısı	70
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	73
KAYNAKÇA	78

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 2005-2020 Yılları Doğal Gaz İthalat Miktarları (Milyon Sm ³)	7
Tablo 2: Türkiye ve Rusya'nın buğday ithalat ve ihracat miktarları.....	8
Tablo 3: Türkiye-Rusya Federasyonu İkili Hizmet Ticareti İstatistikleri	10
Tablo 4. Türkiye-Rusya ticaretindeki ilk beş ülke sıralaması	12

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Türkiye'ye gelen Rus ziyaretçi 2019-2024 arası verileri.....	9
Şekil 2:2003-2020 arasındaki Türkiye-Rusya Ticaret Hacmi	11
Şekil 3. Türkiye'nin Rusya'ya ihracatı.....	46
Şekil 4. Türkiye'nin Rusya'dan ithalatı	46

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı : İşletme Anabilim Dalı
Programı : İşletme
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe Ezgi SOYALTIN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Mayıs 2025

ÖZET

TÜRKİYE VE RUSYA ARASINDA GERÇEKLEŞEN LOJİSTİK FAALİYETLERİNİN DIŞ TİCARETE ETKİLERİ: SWOT ANALİZİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRME

Onur Mutlu

Bu tez, Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin dış ticaret üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Lojistik, uluslararası ticaretin verimli bir şekilde gerçekleşmesinde kritik bir rol oynamaktadır ve bu çalışmada, iki ülke arasındaki lojistik süreçlerin nasıl şekillendiği, bu süreçlerin dış ticaret üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin SWOT analizi ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Türkiye ve Rusya'nın lojistik altyapısı, taşımacılık ağları, gümrük işlemleri ve lojistik sektöründeki diğer kritik faktörler detaylı bir biçimde analiz edilmiştir.

Çalışma, literatür taraması ve mevcut ticaret verileri üzerinden yapılan kapsamlı bir analiz ile Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin karşılaştığı zorluklar ve potansiyel fırsatlar incelenmiştir. Bu bağlamda, taşıma maliyetleri, lojistik altyapı eksiklikleri, gümrük süreçleri, siyasi ilişkiler gibi faktörler detaylı bir şekilde ele alınmıştır. SWOT analizi kullanılarak, her iki ülkenin lojistik alanındaki güçlü ve zayıf yönleri, karşılaştıkları fırsatlar ve tehditler net bir şekilde ortaya konmuş ve bu faktörlerin dış ticaretin gelişimine nasıl etki ettiği değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin dış ticareti kolaylaştırdığı ve ticaret hacmini artırabileceği görülmüştür. Ancak, taşıma maliyetleri, gümrük engelleri ve siyasi belirsizlikler gibi zorluklar, lojistik süreçlerin etkinliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, lojistik altyapı yatırımları, bölgesel işbirliği fırsatları ve dış ticaret politikalarının iyileştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. İki ülke arasındaki ticaretin daha verimli hale gelebilmesi için lojistik süreçlerin optimize edilmesi ve uluslararası ticaretin engellerinin azaltılması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye-Rusya, lojistik faaliyetleri, dış ticaret, taşımacılık, gümrük işlemleri, lojistik altyapı, SWOT analizi, ticaret hacmi, lojistik optimizasyonu, dış ticaret politikaları.

University : Istanbul Kultur University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Department of Business
Program : Business
Supervisor : Assist. Prof. Tuğçe Ezgi Soyaltın
Degree Awarded and Date : Master – May 2025

ABSTRACT

EFFECTS OF LOGISTICS ACTIVITIES BETWEEN TÜRKİYE AND RUSSIA ON FOREIGN TRADE: EVALUATION WITHIN THE SCOPE OF SWOT ANALYSIS

Onur Mutlu

This thesis comprehensively examines the effects of logistics activities between Turkey and Russia on foreign trade. Logistics plays a critical role in the efficient realization of international trade, and this study aims to evaluate how logistics processes between the two countries are shaped and the positive and negative effects of these processes on foreign trade through SWOT analysis. The logistics infrastructure, transportation networks, customs procedures and other critical factors in the logistics sector of Turkey and Russia have been analyzed in detail.

The study examines the difficulties and potential opportunities faced by logistics activities between Turkey and Russia through a comprehensive analysis of literature review and existing trade data. In this context, factors such as transportation costs, logistics infrastructure deficiencies, customs procedures and political relations have been discussed in detail. Using SWOT analysis, the strengths and weaknesses of both countries in the logistics field, the opportunities and threats they face have been clearly revealed and how these factors affect the development of foreign trade has been evaluated.

As a result, it has been seen that logistics activities between Turkey and Russia facilitate foreign trade and can increase trade volume. However, difficulties such as transportation costs, customs barriers and political uncertainties can negatively affect the effectiveness of logistics processes. In this context, it has been emphasized that logistics infrastructure investments, regional cooperation opportunities and foreign trade policies should be improved. In order for trade between the two countries to become more efficient, optimizing logistics processes and reducing barriers to international trade are of great importance.

Keywords: Turkey-Russia, logistics activities, foreign trade, transportation, customs procedures, logistics infrastructure, SWOT analysis, trade volume, logistics optimization, foreign trade policies.

GİRİŞ

Günümüzde lojistik faaliyetlerin dış ticarete etkileri, uluslararası ticaretin temel bileşenlerinden biri haline gelmiştir. Türkiye ve Rusya gibi stratejik konuma sahip ülkeler arasındaki lojistik faaliyetlerin dış ticarete olan etkileri ise özellikle dikkat çekicidir. Bu çalışma, "Türkiye ve Rusya Arasında Gerçekleşen Lojistik Faaliyetlerinin Dış Ticarete Etkileri" başlığı altında, bu önemli konuyu ele almayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın amacı, Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin dış ticarete olan etkilerini karşılaştırmalı bir perspektifle incelemektir. Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik işbirliğinin mevcut durumunu SWOT analizi çerçevesinde inceleyerek, iki ülkenin dış ticaretindeki rekabet avantajlarını ve karşılaştıkları engelleri ortaya koymaktır. Bu kapsamda, lojistik faaliyetlerin dış ticaret performansı üzerindeki etkilerini anlamak için SWOT analizi yöntemi kullanılacaktır. SWOT analizi yönteminde güçlü yanlar¹, zayıf yanlar², fırsatlar³ ve tehditler⁴ detaylı olarak incelenir. Güçlü yönler olarak stratejik coğrafi konum, gelişmiş altyapı ve teknolojik kapasite; zayıf yönler olarak yüksek maliyetler ve altyapı eksiklikleri; fırsatlar olarak dijital dönüşüm ve yeni ticaret anlaşmaları; tehditler olarak ise jeopolitik riskler ve küresel ekonomik krizler ele alınacaktır. Bu analizle, iki ülke arasındaki lojistik işbirliğinin geliştirilmesine yönelik stratejik öneriler sunulması hedeflenmektedir.

Tez çalışmanın yapısı, üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, giriş yapılarak çalışmanın Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkinin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilerin tarihi ile Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik işbirlikleri ele alınmıştır. İkinci bölümde, teorik çerçeve sunularak lojistik faaliyetlerin dış ticarete etkileri literatür taramasıyla ele alınmıştır. Bu bölümde,

¹ Strengths

² Weaknesses

³ Opportunities

⁴ Threats

Türkiye ve Rusya'nın lojistik sektörü, dış ticaret politikaları ve ticaret performansı hakkında kapsamlı bir değerlendirme yapılacaktır. Üçüncü bölümde, araştırmanın metodolojisi ve analiz yaklaşımı açıklanacaktır. Bu kapsamda, Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin dış ticarete etkilerini değerlendirmek için SWOT analizi yapılması planlanmaktadır.

SWOT analizi Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerinin dış ticarete etkilerini değerlendirmek için kullanılacak güçlü bir araç olabilir. SWOT analizindeki güçlü yanlar, zayıf yanlar, fırsatlar ve tehditler ele alınacaktır.

SWOT analizinin sonuçlarına dayanarak Türkiye ve Rusya'nın lojistik faaliyetlerini geliştirmek için stratejiler ve öneriler geliştirilebilir. Bu stratejiler, lojistik altyapının güçlendirilmesi, teknolojik yeniliklerin benimsenmesi, işbirliklerinin artırılması ve dış ticaret politikalarının iyileştirilmesi gibi çeşitli alanlarda odaklanabilir. Bu şekilde, Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerinin dış ticarete olan etkileri daha iyi anlaşılabilir ve gelecekteki gelişim için yol haritası çizilebilir.

Sonuç olarak, bu çalışma, Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin dış ticarete etkilerini anlamak ve karşılaştırmak için kapsamlı bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Elde edilecek bulguların, hem akademik literatüre katkı sağlaması hem de lojistik sektörü ve dış ticaret politikaları açısından önemli ipuçları sunması beklenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE – RUSYA İLİŞKİLERİ

1.1 Türkiye ve Rusya Arasındaki İlişkilerin Tarihi

Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilerin tarihi, yüzyıllar öncesine dayanmaktadır (Kubicek, 2021). Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren başlayan bu ilişkiler, her iki ülkenin de stratejik hedefleri doğrultusunda şekillenmiştir. 18. yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğu ile Rusya arasındaki ilk önemli çatışmalar, iki ülkenin askeri ve ekonomik alanda birbirleri üzerindeki etkilerini artırmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıfladığı bir dönemde Rusya'nın Balkanlar ve Kafkaslar üzerindeki etkisini artırmasıyla bilinmektedir (Özdemir, 2020).

19. yüzyıl boyunca, Osmanlı-Rus ilişkileri, hem işbirliği hem de rekabet unsurlarını barındırmıştır (Bogdanov, 1998). Bu dönemde, iki ülke arasında Kafkaslar ve Balkanlar üzerindeki kontrol mücadelesi, çeşitli savaflara yol açmıştır. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, bu çatışmaların en belirgin örneklerinden biridir. Savaş sonrasında imzalanan Berlin Antlaşması, Rusya'nın bölgedeki etkisini artırmış, Osmanlı İmparatorluğu'nun ise toprak kayıplarına uğramasına neden olmuştur (Lyzlov, 1996). Esasında Karadeniz ile Azak Deniz havzasında yapılan karşılıklı ticaretin Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu için özel bir değeri vardı. Bundan dolayı, sözleşmelerle anlaşmalarda, iki ülkenin ticari ve ekonomik ilişkilerini tanzim eden maddelere, toprak meseleleri vb. hususlarında olduğu gibi önem verilmiştir. Rusya'daki uzmanlara göre, Rusya birçok çatışmadan askerî anlamda başarılı bir şekilde çıkmış olsa da bu, Osmanlı'nın Batılı güçler ile yaptığı ticarete olduğu gibi,

Rusya'nın, güneydeki komşusuna eşit olmayan iktisadi şartları dayatmasına neden olmuştur. Tersine, Küçük Kaynarca Antlaşması'nın imzalanmasının ardından Rusya ile Türkiye'nin yaptığı ticaretin ana prensipleri eşitlik ve karşılıklı menfaatlerin korunması olmuştur (Kiarimov, 2023). Osmanlı Devleti için Rusya'yla ticaret, tarım ve endüstri ürünlerinin temin edilmesi bakımından önemliydi. Rusya içinse söz konusu ticaret, dış pazarlara yalnızca Karadeniz'den ve Rusya'nın güneyinden de ürün temin edilmesiydi. Ayrıca Rusya'da imal edilmeyen birtakım tarım ürünleri ve Rus firmaları için kimi hammaddelerin temini bakımından çok önemliydi (Oreshkova, 2008).

Türklerle Ruslar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi için temelde yeni bir evre, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın ardından çok önemli değişiklikler yaşayan iki devletin de tamamıyla farklı bir atmosferde yeni ilişkiler kurmasını sağlamıştır (Starodubtsev, 2017). Soğuk Savaş dönemi, Türkiye-Rusya ilişkilerinde ciddi bir gerilim yaratmıştır. Türkiye, NATO üyesi olarak Batı Bloku'nda yer alırken, Sovyetler Birliği, Türkiye'nin sınır komşusu olarak etkisini sürdürmüştür. Bu dönemde, Türkiye'nin Sovyetler Birliği'ne karşı izlediği politikalar, iki ülke arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine yol açmıştır. Ancak, Sovyetler Birliği'nin 1991'deki çöküşü, iki ülke arasındaki ilişkilerde yeni bir dönemin başlangıcını işaret etmiştir (Kiarimov, 2023; Güzel, 2024).

1990'ların başında, Türkiye-Rusya ilişkileri yeniden şekillenmeye başlamıştır. Özellikle, ticaret ve ekonomik işbirliği alanlarında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye, 1992'deki Hazar petrolü ve gazı ile ilgili projelerde Rusya ile işbirliğine girmiştir. Bu süreç, Türkiye'nin enerji güvenliğini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmesiyle desteklenmiştir. Özellikle 2000'li yılların başında, enerji alanındaki işbirlikleri, iki ülkenin ilişkilerini daha da derinleştirmiştir (Yılmaz, 2020).

AK Parti'nin iktidara gelmesi ve güçlenmesi ile birlikte Türkiye-Rusya ilişkileri derinleşmiştir. Öncesine göre bu dönemde kurulan ilişkilerin çok süratli bir biçimde geliştiği ve bütün dönemlere göre en üst düzeye çıktığı dönemdir. Bu iki devletin politik iradesindeki kararlılık ilişkilerin gelişmesi için kilittir. Rusya'da Vladimir Putin, Türkiye'deki Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidarının başlaması

ilişkilerin dikkatleri çeken bir süratle iyileşmesine imkan vermiştir. Turizm, enerji, ekonomi ve güvenlik sahalarında yapılan ikili anlaşmalar ve ilişkilerin çeşitlenmesini sağlayan yeni vizyonla beraber iki devletin ilişkilerinde bir derinlik ve çeşitlilik söz konusu olmuştur (Kazdal, 2018).

Son yıllarda, özellikle enerji projeleri, ticaret ve güvenlik alanındaki işbirlikleri, Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilerin derinleşmesine katkıda bulunmuştur. Türk Akımı Projesi, bu bağlamda en önemli projelerden biridir. 2010 yılında imzalanan bu proje, Türkiye'nin enerji güvenliğini artırmış ve Rusya'nın Avrupa pazarına erişimini kolaylaştırmıştır. Ayrıca, Türkiye'nin inşaat sektörü, Rusya'da önemli projelerde yer alarak ekonomik işbirliğini pekiştirmiştir (Chouvardas, 2024).

1.2. Türkiye-Rusya Ticaret Yolları

Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret, tarihsel olarak köklü bir geçmişe dayanmaktadır ve günümüzde de her iki ülkenin ekonomik ilişkilerinde büyük bir önem taşımaktadır (Yılmaz ve Yakşı, 2016). Bu ticaretin etkin bir şekilde gerçekleşmesi için çeşitli ticaret yolları ve güzergahlar kullanılmaktadır. Bu bölümde, Türkiye-Rusya ticaret yolları detaylı bir şekilde incelenecek; ana güzergahlar, taşıma modları ve lojistik süreçler üzerinde durulacaktır.

Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret ilişkileri, Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır. 19. yüzyılda başlayan ticari ilişkiler, zamanla daha da derinleşmiş ve günümüzde iki ülke arasında önemli bir ticaret hacmi oluşmuştur. Özellikle enerji, tarım, otomotiv ve inşaat sektörlerinde yoğun bir ticaret söz konusudur (Yılmaz ve Yakşı, 2016). Bu ilişkilerin sürdürülebilirliği, etkin ticaret yollarının ve lojistik sistemlerin varlığına bağlıdır.

Türkiye-Rusya arasındaki ticaretin gerçekleştirildiği başlıca yollar ve güzergahlar aşağıda detaylandırılmıştır: Karayolu taşımacılığı, Türkiye-Rusya ticaretinde en yaygın kullanılan taşımacılık modlarından biridir. Türkiye'den Rusya'ya giden tır ve kamyonlar, genellikle şu güzergahları izlemektedir. Türkiye'den başlayan karayolu taşımacılığı, Gürcistan üzerinden Rusya'ya ulaşmaktadır. Özellikle Batum ve Tiflis güzergahı, Türkiye'den gelen ürünlerin Rusya'ya ulaşmasında önemli bir köprü

işlevi görmektedir. Bu güzergah, gıda ürünleri ve tarım ürünleri gibi zaman hassasiyeti olan ürünlerin taşınmasında tercih edilmektedir (Yılmaz, 2020). Doğu Anadolu bölgesinden, İran üzerinden geçerek Rusya'ya ulaşan karayolu, özellikle enerji ve maden ürünleri için kullanılmaktadır. Bu güzergah, aynı zamanda alternatif bir rota oluşturarak, lojistik maliyetlerin düşürülmesine katkı sağlamaktadır (Diriöz, 2023).

Demiryolu taşımacılığı, Türkiye ve Rusya arasındaki ticaretin artırılması için önemli bir alternatif sunmaktadır. Özellikle büyük hacimli yüklerin taşınmasında demiryolu, maliyet etkinliği ile dikkat çekmektedir. Trans-Hazar demiryolu güzergahı, Türkiye'den başlayarak, Azerbaycan üzerinden Hazar Denizi'ne ve buradan da Rusya'ya ulaşmaktadır. Trans-Hazar Demiryolu, Türkiye'nin Asya pazarlarına açılmasını sağlarken, Rusya ile olan ticari ilişkileri de güçlendirmektedir. Bu güzergah, özellikle enerji ürünleri ve inşaat malzemeleri için önemli bir taşıma yolu olarak öne çıkmaktadır (Rodrigue, 2020). Kars-Tiflis-Bakü demiryolu, Kars'tan başlayarak Tiflis ve Bakü üzerinden Rusya'ya ulaşan bu demiryolu hattı, Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkasya pazarlarına olan erişimini arttırmaktadır. Demiryolu taşımacılığı, zamanında teslimat ve güvenilirlik açısından önemli avantajlar sunmaktadır (Yılmaz, 2020).

Deniz taşımacılığı, Türkiye-Rusya arasındaki ticarete stratejik bir role sahiptir. Özellikle büyük hacimli yüklerin taşınmasında tercih edilmektedir. Türkiye'nin Karadeniz kıyılarındaki limanlarından (örneğin, Trabzon, Samsun, Zonguldak) yapılan deniz taşımacılığı, Rusya'nın Karadeniz limanlarına (Novorossiysk, Soçi) ulaşım sağlar. Bu güzergah, enerji ve tarım ürünlerinin yanı sıra sanayi ürünlerinin de taşınmasında kullanılmaktadır (Koçak, 2022). Türkiye'nin deniz taşımacılığındaki bir diğer önemli güzergahı, İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı üzerinden geçiştir. Bu boğazlar, hem Karadeniz'e hem de Akdeniz'e açılan kritik yollar olarak, Türkiye'nin stratejik konumunu güçlendirmektedir. Boğazlardan geçen gemi trafiği, zaman zaman yoğunlaşsa da, lojistik süreçlerin etkinliğini arttırmaktadır (Rodrigue, 2020).

1.3. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ekonomik İşbirlikleri

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik işbirlikleri, yalnızca ticaretle sınırlı kalmayıp, enerji, tarım, sanayi, turizm ve ulaştırma gibi birçok alanı kapsamaktadır (Pravdyuk, 2010). Bu işbirlikleri, her iki ülkenin ekonomik büyümesine katkı sağlamakta ve ikili ilişkileri güçlendirmektedir (Özel, Soli ve Uçar, 2019).

Türkiye-Rusya ekonomik ilişkilerinin temel konularını ise enerji, ticaret ve turizm oluşturur. İki ülke arasındaki enerji işbirliği, ekonomik ilişkilerin en önemli yapı taşlarından biridir (Isachenko, 2024). Türkiye doğal gaz konusunda dışa bağımlı bir ülkedir ve Rusya Türkiye'ye doğalgaz ihracatında ilk sırada yer almıştır. Tablo 1'de görüldüğü gibi, 2005 yılında Rusya Türkiye'nin 66% (17.524 Sm³) doğalgaz ihtiyacını karşılamıştır (Abbasigil, 2017).

Tablo 1: 2005-2020 Yılları Doğal Gaz İthalat Miktarları (Milyon Sm³)

Yıllar	Rusya	İran	Azerbaycan	Diğer	Toplam
2005	17.524	4.248	0	4.979	26.571
2010	17.576	7.765	4.521	8.174	38.036
2015	26.783	7.826	6.169	7.649	48.427
2020	16.178	5.321	11.548	15.079	48.126

1 Sm³ = 10,64 kWh'tir. Kaynak: EPDK'dan alınan veriler doğrultusunda hazırlanmıştır.

2010 yılında Rusya Türkiye'nin 46% (17. 576 Sm³) doğal gaz ihtiyacını karşılarken bu oran 2015 yılında 55% (26.783 Sm³) yükselmiştir. Son verilere göre, 2020 yılında Türkiye'nin doğalgaz konusunda Rusya'ya bağımlılığında düşüş görülmektedir. 2020 yılında Rusya Türkiye'nin 33% (16.178 Sm³) doğal gaz ihtiyacını karşılamıştır.

Türkiye enerjide dışa bağımlılığı düşürmek için enerji üretiminde nükleerden faydalanılması gereklidir. Türkiye'den nükleer enerjide Rusya ve Çin'le işbirliği yapmaktadır (Aktepe ve Gökkaya, 2023). Akkuyu Nükleer Güç Santrali, Sinop Nükleer Güç Santrali ve Trakya Nükleer Güç Santrali bu bağlamda yapım aşamasındadır. Akkuyu Nükleer ve Sinop Nükleer Güç Santralleri Rusya tarafından inşa edilmektedir (Makhalova, 2024). Akkuyu ve Sinop'ta hayata geçirilecek olan iki

nükleer santral ile Türkiye elektrik üretiminin %10'unu nükleer enerjiden karşılamayı hedeflemektedir (Kaşlılar, 2024).

Tarım alanında da işbirlikleri önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye, Rusya'nın tarımsal ürünleri için önemli bir pazar haline gelirken, Rusya da Türk tarım ürünlerinin alımında büyük bir paya sahiptir. Türkiye, 2022 yılında Rusya'ya 1.5 milyon ton domates ihraç ederek, bu alandaki en büyük tedarikçi konumuna gelmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin zeytinyağı ve fındık gibi ürünleri, Rus pazarında büyük talep görmekte ve bu ürünler üzerinden sağlanan gelir, Türkiye'nin ekonomik büyümesine önemli katkılar sağlamaktadır (Güzel, 2024). Aynı zamanda, tahılda Rusya'nın en büyük 2.pazarının Türkiye olduğu bilinmektedir. Tablo 2'de görüldüğü gibi, Rusya buğday ihracatında dünya ilk sıralardadır ve Türkiye'de her yıl milyonlarca ton buğday ithal etmektedir. Türkiye, Rusya'nın tarım ürünlerinde Çin'den sonra ikinci ihracat pazarı olmuştur.

Tablo 2: Türkiye ve Rusya'nın buğday ithalat ve ihracat miktarları

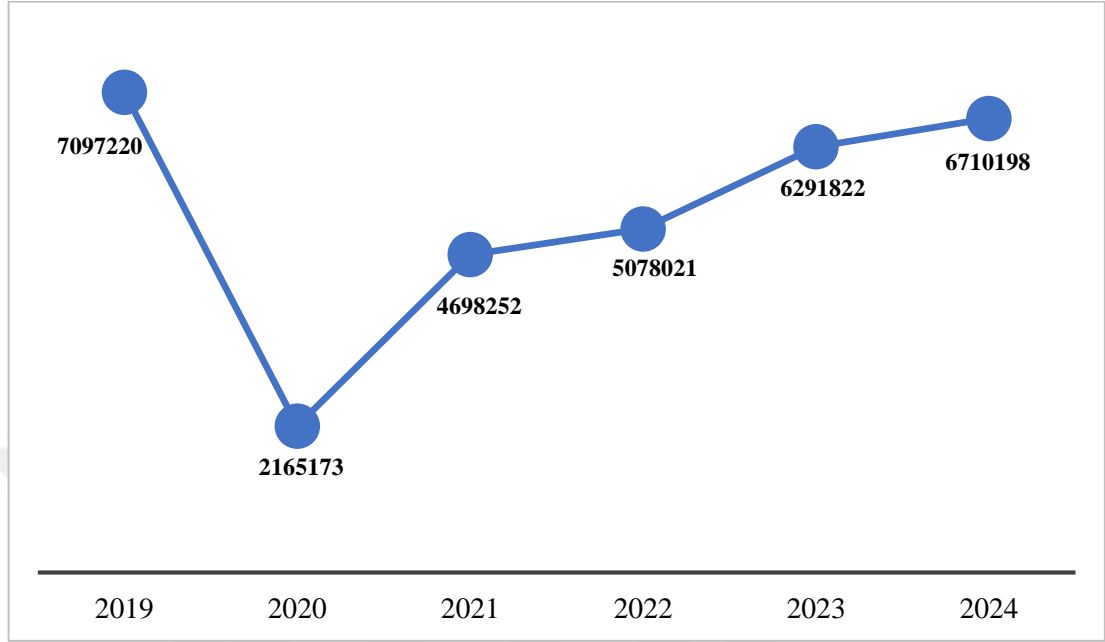
Yıllar	Türkiye'nin buğday ithalat miktarı	Rusya'nın buğday ihracat miktarı
2018	5.8 (Milyon ton)	35.7 (Milyon ton)
2019	9.8 (Milyon ton)	32.2 (Milyon ton)
2020	8.7 (Milyon ton)	50.0 (Milyon ton)

Kaynak: Ticaret Bakanlığı "Rusya Federasyonu Ülke Raporu" veriler doğrultusunda hazırlanmıştır.

Turizm, Türkiye-Rusya ekonomik ilişkilerinde önemli bir boyut taşımaktadır (Charfeddine and Dawd, 2024). Rus turistler, Türkiye'nin en büyük turist gruplarından birini oluşturarak, Türk turizm sektörüne büyük katkı sağlamaktadır (Gaberli, 2023). Şekil X'de Türkiye'ye gelen Rus ziyaretçi 2019-2024 arası verileri sunulmuştur.

Bütün bunların dışında, TÜİK'in açıkladığı veriler çerçevesinde; Türkiye'ye gelen turistlerin, 2023 senesinde %11'i Ruslar olmuştur. Bu turistler 2023 senesinde fert başı ortalama 952 dolar harcama yapmıştır. 2023 senesinde Rus turistler tarafından getirilmiş olan döviz de 6 milyar dolar civarındadır. Ayrıca sağlık turizmi sektöründe de Rusya'dan gelen hastaların büyük pay sahip olduğu bilinmektedir ve tedavi hedefi ile Türkiye'ye en fazla hasta gönderen ülkeler arasında yer almaktadır. Sağlık turizminde hedef ülkelerden biri olan Rusya'daki sağlık harcamaları GSYH'nin

%7,6'sını teşkil etmektedir. Rusya'daki bu harcamalar söz konusu oranın %29,45'ini oluşturmaktadır ve %27,76'sı kişilerin ve kurumların direkt olarak ceplerinden yaptıkları ödemelerdir.

Şekil 1: Türkiye'ye gelen Rus ziyaretçi 2019-2024 arası verileri
Kaynak: Ticaret Bakanlığı "Rusya Federasyonu Ülke Raporu" veriler doğrultusunda hazırlanmıştır.

Şekil 1'de görüldüğü gibi 2019 yılında yaklaşık 7,1 milyon Rus turist Türkiye'yi ziyaret etmiştir, bu oran son beş yılın en yükseğidir, ancak 2020 yılında Covid salgını nedeniyle bu sayı son beş yılın en düşük seviyesi olan 2,1 milyona gerilemiştir. Covid-19 virüsü yurt dışına seyahat konusunda kısıtlamalara neden olmuştur. Ancak yıllar geçtikçe her yıl daha fazla Rus turist Türkiye'yi ziyaret etmeye geldi ve Türkiye 2021'de 4,7 milyon, 2022'de 5 milyon, 2023'te 6,2 milyon ve 2024'te 6,7 milyon turisti ağırlamıştır. Covid salgınının başlangıç yılı olan 2020'yi hariç tutarsak, turizm açısından Rusya ile Türkiye arasındaki genel ilişki önemli ölçüde olumlu ve Türkiye ekonomisine önemli ölçüde yardımcı olmaktadır (Ticaret Bakanlığı, 2024).

Türkiye'nin sunduğu tatil olanakları ve kültürel çeşitliliği, Rus turistler tarafından yoğun bir ilgi görmekte, bu durum ekonomik ilişkilerin gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Baev, 2021).

Hizmet ticareti ve yatırımlar Türkiye-Rusya ekonomik ilişkisinde önemli rol oynamaktadır. 2023 senesinde Rusya'daki hizmet sektörünün dış ticaret hacmi %4 civarında bir azalmayla 114,7 milyar dolar olmuştur. Sektörün dış ticari açığı da %51 dolayında artmış ve 33 milyar doları geçmiştir. Rusya'yla Türkiye arasındaki 2017-2022 seneleri hizmet ticaretlerine ait veriler incelendiği zaman, Türkiye'nin Rusya'ya bu yıllar içinde ticari fazla verdiği anlaşılmaktadır. Rusya'ya ihracatımız 2022 senesinde bir önceki seneye nazaran %129 artmış ve hemen hemen 2,6 milyar dolar olmuştur. Rusya, 2022 senesinde Türkiye'nin en fazla hizmet dış satımı yaptığı devletler arasında (turizmle ilgili veriler dışta tutulduğunda) %5,5'lik payla 3. sıradadır. Türkiye'nin, Rusya'yla 2017-2022 yıllarındaki hizmet ticareti, dış alım açısından ele alındığında, 943 milyon dolarla 2022 senesinde en üst seviyeye çıkmıştır ve %2,1'lik oranla Türkiye'nin en fazla hizmet dış alımı yaptığı devletler arasında 12. Sıradadır (MBTM, 2024). Bu veriye turizm dahil değildir.

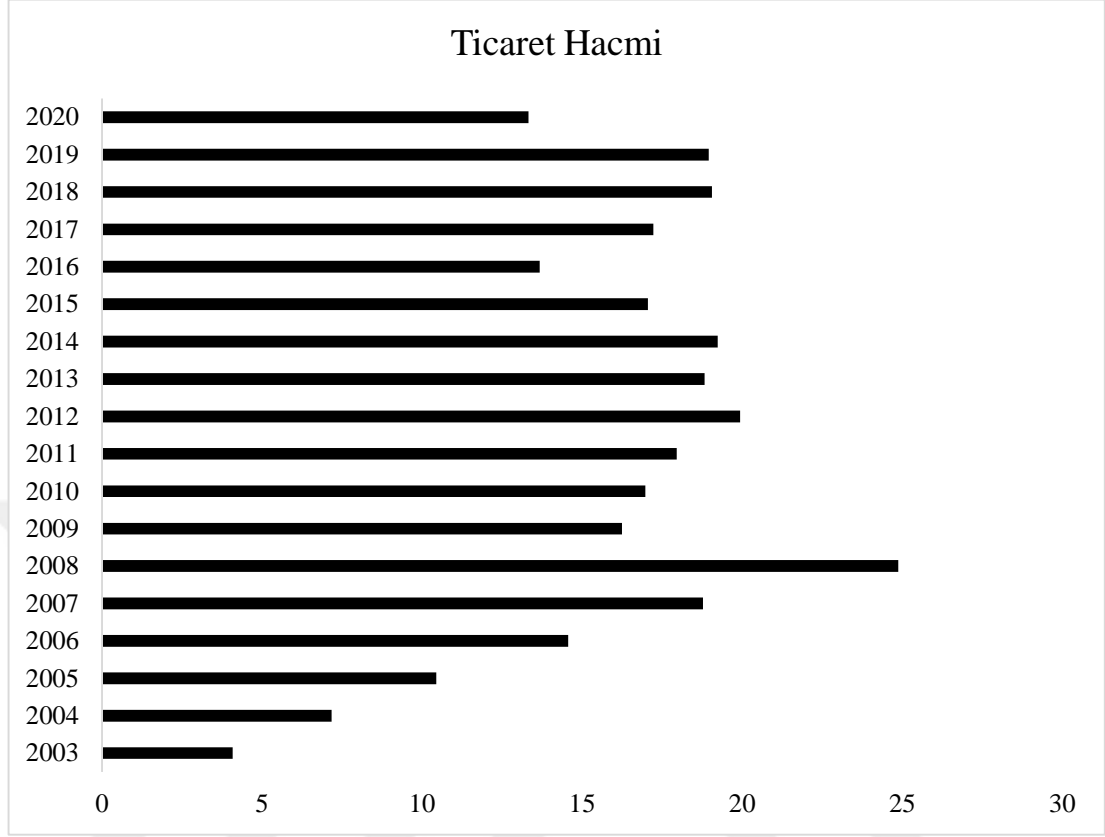
Tablo 3: Türkiye-Rusya Federasyonu İkili Hizmet Ticareti İstatistikleri

Yıllar	Hizmet İhracatı (Milyar \$)	İhracat Değişim %	Hizmet İthalatı (Milyar \$)	İthalat Değişim %	Hacim (Milyar \$)	Denge (Milyar \$)
2017	.849	-	.331	-	1.180	.518
2018	.968	14	.444	34	1.412	.523
2019	.960	-1	.354	-20	1.314	.606
2020	.829	-14	.423	20	1.252	.406
2021	1.134	37	.577	36	1.711	.556
2022	2.595	129	.943	63	3.539	1.652

Tablo 3'de Türkiye-Rusya federasyonu ikili hizmet ticareti istatistikleri verilmiştir. Hizmet ihracatı 2017'de 849 milyon dolar iken bu oran 2022 yılında 2.6 milyar dolara yetişmiştir.

Mal ticareti, Türkiye-Rusya ekonomik işbirliğinin bir diğer önemli alanıdır. İki ülke arasında kara, deniz ve hava yolları ile bağlantılar geliştirilmiş, bu durum ticaretin kolaylaşmasına ve iki ülke arasındaki ekonomik etkileşimin artmasına yardımcı olmuştur. Özellikle, İstanbul ve Moskova arasında gerçekleştirilen direkt uçuşlar, ticaretin ve turizmin gelişimini olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca, demiryolu taşımacılığı alanında da işbirlikleri geliştirilmiş, bu durum yük taşımacılığında hız ve maliyet avantajları sağlamıştır. Ekonomik ve ticari ilişkiler Rusya Federasyonu ile

ilişkilerimizin itici gücünü oluşturmaktadır. Rusya en önemli dış ticari ortaklarımızdan biridir (Pavel, 2024).

Şekil 2:2003-2020 arasındaki Türkiye-Rusya Ticaret Hacmi

Kaynak: <https://www.tuik.gov.tr/>

Şekil 2’de görüldüğü gibi, 2020 yılı itibarıyla Türkiye-Rusya ticaret hacmi yaklaşık 24 milyar dolar seviyelerine ulaşmış olup, 2025 yılı için bu rakamın artış göstermesi beklenmektedir. Bu durum, Türkiye’nin dış ticaretinde Rusya’nın kritik bir konumda olduğunu göstermektedir (Pavel, 2024). Ticaret hacmindeki bu artış, iki ülke arasındaki ekonomik bağımlılığı artırmış ve ilişkilerini daha da derinleştirmiştir (Özel, Soli ve Uçar, 2019). Türkiye'nin Rusya'dan yaptığı en büyük ithalat kalemleri arasında enerji kaynakları, tarım ürünleri, metaller ve kimyasallar bulunmaktadır. Öte yandan, Türkiye'nin Rusya'ya en fazla ihraç ettiği ürünler arasında tekstil, otomotiv, gıda ürünleri, inşaat malzemeleri ve turizm hizmetleri yer almaktadır. Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim sektörü, Rusya pazarında önemli bir yere sahip olup, bu sektördeki ürünlerin kalitesi ve çeşitliliği, Türk ürünlerinin tercih edilmesinde etkili olmuştur. Otomotiv sektöründe ise, Türk üreticileri Rusya’da pazar paylarını artırmaya yönelik stratejiler geliştirmektedir (Pavel, 2024).

Tablo 1-4’da sunulduğu gibi, Türkiye Rusya’nın 2023 yılında ihracat yaptığı beş büyük ülke arasındaydı ve Çin ve Hindistan’ın hemen ardından üçüncü sırada yer aldı ve Rusya’nın ihracatının %11,4’ünü kendisine ayırmıştır. Türkiye ayrıca Rusya’nın ithalat yaptığı beş büyük ülke arasında ve Çin’in hemen ardından ikinci sırada yer almıştır ve Rusya’nın ithalatının %5,2’sini sağlamıştır. Bu istatistikler, Türkiye ile Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerin çok olumlu bir durumda olduğunu ve Türkiye’nin Rusya ekonomisinde yerini bulmayı başardığını gösteriyor. Dünyanın en büyük ekonomik güçlerinden biri değilse bile, Çin hariç, Türkiye Rusya’nın ithalat ve ihracatının çoğunu kendisine ayırmıştır.

Tablo 4. Türkiye-Rusya ticaretindeki ilk beş ülke sıralaması

Rusya’nın ihracat yaptığı ilk 5 ülke		Rusya’nın ithalat yaptığı ilk 5 ülke	
Ülke	Pay (%)	Ülke	Pay (%)
Çin	32,2	Çin	53,4
Hindistan	15,4	Türkiye	5,2
Türkiye	11,4	Kazakistan	4,7
Kazakistan	4,1	Almanya	4,6
Brezilya	2,5	Güney Kore	2,9

Kaynak: <https://www.tuik.gov.tr/>

2023 yılında, Rusya’da müteahhitlik alanında, hemen hemen 6,2 milyon insan çalışmaktadır. Bundan dolayı sosyal ve iktisadi bakımdan kritik bir sektördür. Bilhassa, 2014 krizinden önce başlatılmış olan projeler ile beraber sektörün %7,6’ya çıkan toplam istihdamdaki payı, 2022 senesinde % 6,7 seviyesine gerilemiştir. Taşınmaz hizmetleri analiz edildiği zaman, müteahhitlik hizmetlerinin, Rusya’nın en önemli istihdam potansiyeline sahip sektörleri arasında olduğu anlaşılmaktadır (MBTM, 2024).

Türkiye ve Rusya arasındaki sanayi işbirlikleri, özellikle savunma sanayi ve yüksek teknoloji alanlarında son yıllarda dikkat çekici bir gelişim göstermiştir. İki ülke, çeşitli savunma projeleri ve teknoloji transferi konusunda işbirliği yapmaktadır. Türkiye’nin S-400 hava savunma sistemi satın alması, bu işbirliğinin en somut örneklerinden biridir. Ayrıca, Türkiye’nin yerli otomobil projesinde Rusya ile işbirliği yaparak, teknolojik transfer ve ortak üretim konularında adımlar atması

beklenmektedir. Bu tür projeler, iki ülkenin sanayi alanındaki işbirliğini güçlendirmekte ve ekonomik ilişkileri derinleştirmektedir (Kaya, 2020; Pavel, 2024).

1.4. Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkinin Geleceği

Türkiye-Rusya ekonomik ilişkilerinin geleceği, iki ülkenin ulusal çıkarları doğrultusunda şekillenecek, enerji, tarım, turizm ve sanayi alanlarındaki işbirlikleri derinleşmeye devam edecektir. İki ülke arasındaki ticaret hacminin artırılması hedeflenmekte, ekonomik ilişkilerin çeşitlendirilmesi konusunda çeşitli stratejiler geliştirilmektedir. Özellikle, teknoloji ve sanayi alanındaki işbirlikleri, gelecekte iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin daha da güçlenmesine olanak tanıyacaktır.

Ayrıca, Türkiye'nin stratejik coğrafyası ve Rusya'nın enerji kaynakları, iki ülke arasında yeni işbirliklerinin kapısını aralayabilir. Enerji geçiş süreçleri, yeşil teknolojilerin entegrasyonu ve sürdürülebilir kalkınma konuları, Türkiye ve Rusya'nın işbirliğini daha da derinleştirebilir (Pavel, 2024).

Sonuç olarak, Türkiye-Rusya ekonomik ilişkileri, yüksek ticaret hacmi ve çeşitli işbirlikleri ile güçlü bir temele sahiptir. Enerji, tarım, turizm, ulaştırma ve sanayi alanındaki işbirlikleri, her iki ülkenin ekonomik büyümesine katkıda bulunmakta ve ilişkilerin derinleşmesine olanak tanımaktadır. Gelecekte, bu ilişkilerin daha da güçlenmesi, iki ülkenin ekonomik ve siyasi pozisyonlarını pekiştirebilir.

1.5. Önceki Araştırmalar

Bu bölümde, Türk-Rus ilişkileri araştıran çalışmalar verilecektir. Türkiye ve Rusya iki büyük ülke olarak farklı ve çeşitli ilişkiye sahipler. Bu yüzden bu ilişkiler çok sayıda araştırmacının çalışmalarının konusu olmuştur.

Mylyskееva (2017) hazırladığı bir yüksek lisans tezinde, Türk-Rus ticaret ilişkilerinin açıklayıcı bir analizini 1923-2015 yılları için yapmıştır. Türk-Rus ekonomik ilişkilerinin ticaret sektöründeki durumunu, sorunlarını ve gelişme perspektiflerini analiz edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu arasındaki enerji, ticaret, turizm ve yatırım sektörleri işbirliği detaylı olarak

incelenmiştir. Çalışma, Türk-Rus ilişkilerinde ihraç ve ithal edilen ana ürünlerin betimsel bir analizini yapmıştır. İlk olarak, 1923'ten 2015'e kadar olan dönemde Türk-Rus ekonomik ilişkilerinin tarihsel kesitleri kısaca anlatılmıştır. Daha sonra Türk-Rus ekonomik ve ticari ilişkileri hakkında akademik bir literatür taraması yapılmıştır ve metodolojik çerçeve ve ampirik sonuçların ana hatlarını verilmiştir. Türk-Rus ticaret ilişkilerini daha çok yabancı kaynaklar kullanarak inceleyen bu çalışma, bu alandaki literatüre büyük katkıda bulunmuştur.

Durdağ ve diğ. (2016) çalışmalarında, Türkiye ile Rusya arasındaki siyasi krizin uluslararası ticaret ve lojistik üzerindeki etkilerini incelemiştir. Özellikle 2015 yılında yaşanan uçak krizi sonrası yapılan nitel araştırmada, Türkiye'den Rusya'ya ihracat yapan firmalar ve lojistik şirketleriyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bulgular, siyasi krizlerin ihracat hacmini ciddi şekilde azalttığını, lojistik operasyonlarda zaman kaybı, maliyet artışı ve gümrük işlemlerinde zorluklar yarattığını göstermektedir. Araştırmaya göre, alternatif güzergâhlar arayan firmalar artan maliyetlerle karşılaşmış, bazı firmalar yeni pazarlara yönelmek zorunda kalmıştır. Ayrıca, kriz döneminde transit geçişlerde gecikmeler, ürün kayıpları ve yeni belge talepleri gibi sorunlar yaşanmıştır. Çalışma, Türkiye'nin benzer krizlere karşı taşıyıcılar için koruyucu sigorta sistemleri geliştirmesi gerektiğini önermektedir. Sonuç olarak, Türkiye ve Rusya'nın karşılıklı bağımlılıkları nedeniyle ilişkilerde yumuşama stratejik önem taşımaktadır.

Şimşek ve ark., (2017) yaptıkları bir araştırmada, Türk-Rus ticaret ilişkilerinin analizi detaylı olarak yapmıştır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki ikili ticaretin kapsamlı bir analizini yapmak için Türk-Rus sektörel ticaret bilgilerini sunmaktır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, Rusya, 2006-2014 yılları arasında ithalat ortağı olarak 1. sırada yer alırken, 2014 yılında ihracat ortağı olarak 7. sıraya yerleşerek Türkiye'nin önemli ticaret ortaklarından biri haline gelmiştir. Genel ticaret trendi, iç ekonomik etkenler veya dış politik olaylar tarafından kesintiye uğramadığı takdirde Türkiye ile Rusya arasındaki ticaret hacminin arttığını ve bu artışın siyasi veya uluslararası olaylardan etkilenmeden devam edeceğini göstermektedir. Dolayısıyla ikili ticari ilişkilerin her iki ülkenin ekonomileri üzerinde yapıcı ve olumlu etkiler gösterebilmesi mümkündür.

Balta (2017) yaptığı bir araştırmada, soğuk savaş sonrası Türk – Rus ilişkilerini nasıl jeopolitik rekabetten stratejik ortaklığa dönüştüğünü detaylı olarak analiz etmiştir. Yazara göre, ne ekonomi ne de güç veya kimlik, Türkiye ile Rusya arasındaki ikili ilişkileri tek başına açıklayamaz. Aksine, asimetrik güç ilişkileri, ulusal çıkarların farklı tanımları, Avrupa ve ABD ile ilişkiler, iç rejim tiplerinin dönüşümleri ve ekonomik ve sosyal ağları içeren karmaşık nedensellik, ikili ilişkilerin kaderini ve yoğunluğunu belirlemiştir. Kısacası, Türkiye ve Rusya, hem işbirliği hem de çatışma için itme ve çekme faktörleri yaratan bölgesel ve küresel bağlamlarda kendilerini buluyorlar. Bu daha geniş eğilimler nedeniyle, ikili ilişkilerde ani değişimler yaşanmıştır. Bu bölgesel ve küresel eğilimler Türk-Rus ilişkilerinin üzerinde asılı kalmaya devam ettiği ve ikili ilişkiler kurumsallaşmadığı sürece, gelecekte işbirliği dönemlerinin ardından çatışma dönemlerinin geleceğini tahmin edilmiştir.

Sümer (2023) tarafından hazırlanan makalede, Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki ekonomik ilişkileri inceleyerek tarihsel bağlamı, mevcut ticaret dinamiklerini ve potansiyel işbirliği alanlarını vurgulamıştır. Bu çalışmada, Türkiye ve Rusya Federasyonu'nun sosyal, ekonomik göstergeler ve belirli demografik kriterler açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Türkiye'nin Rusya ile karşı karşıya olduğu, öncelikli olarak enerji ithalatından kaynaklanan önemli ticaret açığını ele almakta ve ekonomik etkileşimlerini etkileyen kültürel ve coğrafi bağları incelemektedir. Makale, ikili ilişkileri geliştirmek için temel alanlar olarak enerji iş birliğinin, turizmin ve inşaat projelerinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, ekonomik bağlarının jeopolitik etkilerini ve Türkiye'nin Rusya'ya olan bağımlılığını azaltmak için enerji kaynaklarını çeşitlendirmesi ihtiyacını ele almaktadır.

Yermekbayev ve diğ. (2020), tarafından hazırlanan makalede, Türkiye ve Rusya arasındaki gelişen enerji ortaklığını, ekonomilerinin karşılıklı bağımlılığına ve siyasi ilişkiler için çıkarımlara odaklanarak incelemektedir. Tarihsel bağlamı, işbirliklerini etkileyen temel faktörleri ve ikili ilişkileri şekillendirmede enerji diplomasisinin stratejik önemini tartışmaktadır. Araştırma, özellikle Türkiye ve Rusya arasındaki uluslararası ilişkilerde enerji diplomasisinin önemini vurgulamaktadır. Ekonomik karşılıklı bağımlılığın, jeopolitik gerginlikler ortasında bile siyasi iş birliğini teşvik edebileceğini öne sürmektedir. Bulgular, her iki ülkenin de bölgesel ve küresel politikadaki konumlarını güçlendirmek için enerji ortaklıklarını

kullanabileceğini ima etmektedir. Ancak, ilişkilerindeki asimetri potansiyeli, özellikle NATO ve AB'den gelen dış baskılar ışığında, gelecekteki istikrar ve işbirliği konusunda endişelere yol açmaktadır.

Ceylan ve diğ. (2020) çalışmasında, Rusya Federasyonu ile Türkiye'nin buğday ve mandalina ticaretindeki etkinliği analiz edilmiştir. Çalışmada, İhracat Rekabeti Analizi ve Karşılaştırmalı İhracat Performansı yöntemleri kullanılmıştır. Sonuçlara göre, Rusya buğday ihracatında üstünlük sağlarken, Türkiye mandalina ihracatında İspanya'nın ardından ikinci sırada yer almıştır. Ancak her iki ülkenin de birim başına ihracat kazançlarının düşük olduğu ve ticari verimliliğin artırılması için politika geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Tarım ürünlerinde rekabet gücünü artırmak amacıyla destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmiştir. Çalışma, iki ülke arasındaki tarımsal ticaretin güçlendirilmesi ve küresel pazardaki rekabetçiliklerinin artırılması için stratejik adımlar atılması gerektiğini savunmaktadır.

Secieru (2021) yaptığı bir makalede, 1990'lardan bu yana Rusya ve Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerin evrimini incelemiştir. Ekonomik ilişkilerindeki üç ana süreci tanımlıyor: kalınlaştırma, güçlendirme ve kaldıraçlama. “Kalınlaştırma” kavramı, ticaret cirosu önemli ölçüde artarken ekonomik bağların artan derinliğini tanımlar. “Güçlendirme”, bu ekonomik bağların her iki ulusun politik ve ekonomik gücünü nasıl artırdığını ifade etmektedir. “Kaldıraçlama”, ekonomik savaş örnekleri de dahil olmak üzere, ekonomik bağımlılığın jeopolitik manevralar için bir araç olarak kullanılmasını vurgular. Araştırmada, bu süreçlerin ikili ticareti, yatırımı ve politik dinamikleri nasıl şekillendirdiğini tartışırken, aynı zamanda bu ortaklığın, özellikle jeopolitik gerginlikler ve ekonomik savaş bağlamındaki zorluklarını ve sınırlamalarını vurguluyor. Araştırma, Rus-Türk ekonomik ortaklığının her iki ülkeyi de güçlendirdiğini, ancak aynı zamanda kırılganlıklar ve bağımlılıklar yarattığını gösteriyor. Bulgular, AB, özellikle enerji piyasaları ve bölgesel jeopolitikadaki bu ortaklığın sonuçlarına karşı uyanık olmalı gerektiği bildirilmiştir. AB'nin her iki ülkeyle olan ekonomik ilişkilerinin ikili bağlarından daha önemli olmaya devam ettiğini ve AB'nin Rus-Türk iş birliğinden kaynaklanan olumsuz etkileri azaltmak için etkili olmasını bildirmiştir.

Aydın, Y. (2021) hazırladığı bir makalede, Rusya Federasyonu ve Türkiye arasındaki dış ticaretin yapısını ve gelişimini kapsamlı olarak incelemektedir. Çalışma, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin tarihsel arka planını, ticaret hacmini, ürün çeşitliliğini ve karşılıklı bağımlılığı ele almaktadır. Özellikle enerji ve hammadde ticareti üzerinde durulmakta, Türkiye'nin Rusya'dan enerji ithalatına olan bağımlılığı ve bunun ekonomik etkileri tartışılmaktadır. Ayrıca, iki ülke arasındaki ticaretin siyasi ilişkilerle nasıl etkilendiği ve bu ilişkilerin zaman içindeki değişimi de incelenmektedir. Bu makalede, Türkiye'nin 1956-1975 yılları arasında dış ticaret hacminde ülkelerin payları, 1990-2020 yılları arasında Rusya ekonomisinin genel görünümü, Türkiye-Rusya arasında dış ticaret (1992-2000), 2001 sonrası Türkiye-Rusya arasında ticaretin gelişimi, 2020 Yılında Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı ülkeler, Türkiye'nin Rusya'dan ithalatında ilk 10 ürün ve Türkiye'nin Rusya'ya ihracatında ilk 10 ürün detaylı olarak tablolar şeklinde verilmiştir. Araştırma, Türkiye'nin alternatif enerji kaynakları bulma çabalarının önemini vurgulamakta ve bu bağımlılığın azaltılması gerektiğini önermektedir. Ayrıca, iki ülke arasındaki siyasi ilişkilerin ticaret üzerindeki etkileri, gelecekteki ekonomik stratejilerin belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Çalışma, Türkiye'nin dış ticaret politikalarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ve daha dengeli bir ticaret yapısının oluşturulması için stratejiler geliştirilmesi gerektiğini önermektedir.

Cheterian (2023) makalesinde, Türkiye'nin Rusya ile olan karmaşık ilişkileri ve bu ilişkilerin Euro-Atlantik güvenliği üzerindeki etkileri analiz edilmektedir. Türkiye'nin hem NATO üyesi olup hem de Rusya ile yakın ilişkiler geliştirmesi, güvenlik alanında ikili bir yaklaşım sergilemesine neden olmuştur. Yazar, Türkiye'nin Batı ile Rusya arasında denge politikası yürüttüğünü, ancak bu durumun zaman zaman güvenlik krizlerine yol açabileceğini savunmaktadır. Özellikle savunma sanayii iş birlikleri ve enerji bağımlılığı üzerinden yapılan analizlerle, Türkiye'nin stratejik esnekliği detaylı şekilde ele alınmıştır.

Özkan (2023) çalışmasında, Türkiye ile Rusya arasındaki tarihsel tecrübelerin, çıkar çatışmaları ve işbirliği bağlamında ilişkileri şekillendirdiği vurgulanmaktadır. İki ülkenin jeopolitik konumlarının, zaman zaman rekabeti zaman zaman da zorunlu iş birliğini getirdiği belirtilmiştir. Enerji bağımlılığı, ticaret ilişkileri ve bölgesel güvenlik gibi alanlarda karşılıklı çıkarların örtüştüğü; ancak Suriye ve Karadeniz gibi

bölgelerde çıkar farklılıklarının ilişkileri zorladığı ifade edilmiştir. Çalışma, Türkiye-Rusya ilişkilerinin çok boyutlu, dinamik ve dalgalı bir seyir izlediğini ortaya koymaktadır.

Üzer (2023) hazırladığı bir doktora tezinde, Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki enerji ticareti ile enerji dışı ticaretinin etkileşimini soğuk savaş sonrası dönemde incelemektedir. Realizm, Liberalizm ve Uluslararası Politik Ekonomi teorileri kullanılarak 1990 - 2022 yılları arasındaki enerji ticareti ile enerji dışı ticaretinin etkileşiminin etkileri incelenmiştir. Oldukça kapsamlı olarak hazırlanan bu tezde, iki ülke arasındaki ilişkiler İmparatorluk Dönemi'nden başlayarak değerlendirilmiş, ardından Soğuk Savaş ve Soğuk Savaş sonrası dönemdeki diplomatik, politik, kurumsal ve ekonomik ilişkiler, özellikle enerji ortaklığı ele alınarak analiz edilmiştir. Uluslararası İlişkiler disiplininin üç ana teorisini, yani Realizm, Liberalizm ve Uluslararası Politik Ekonomi kullanılmıştır. Bu teorilerin katkısına ilişkin genel bir bakış sunmuş ve bu teorilerin Soğuk Savaş sonrası dönemde Türkiye ve Rusya arasında görülen belirleyici yakınlaşmayı ne ölçüde açıkladığını yanıtlamayı amaçlamıştır. Bulgulara göre Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki ticaret, birbirleriyle etkileşim halinde olan çeşitli aktörler, yapılar ve belirleyicilerden oluştuğunu savunmaktadır.

Gündoğan Üzer (2023) bu doktora tezinde, Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki enerji ürünleri ticaretinin enerji dışı ürünler üzerindeki etkisini analiz etmektedir. Tez, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra iki ülke arasında artan ekonomik karşılıklı bağımlılığı inceleyerek, özellikle enerji ticaretinin ikili ilişkilerde nasıl belirleyici bir rol oynadığını araştırır. 1990-2022 yılları arasındaki dönem değerlendirilerek, enerji güvenliği, enerji diplomasisi, ticaret hacmindeki değişimler ve doğalgaz akışına ilişkin organizasyonel modeller ele alınmıştır. Tez ayrıca Türkiye'nin Azerbaycan, Kazakistan ve İran gibi enerjiye dayalı ticaret ilişkileri olan ülkelerle olan ilişkilerini karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Realist ve Liberal teoriler ile Uluslararası Politik Ekonomi çerçevesinde yapılan analiz, enerji ticaretinin sadece ekonomik değil, siyasi bağımlılık ve stratejik ilişkiler üzerinde de belirleyici etkileri olduğunu ortaya koymaktadır.

Sağlam (2023) çalışmasında, Türkiye'nin dış politikasının Batı'ya alternatif değil, bir denge arayışı olarak Rusya ile geliştirildiğini vurgulamaktadır. Türkiye, NATO ve AB üyeliği gibi Batılı kurumlarla ilişkilerini sürdürürken, aynı zamanda Rusya ile enerji, ticaret ve güvenlik alanlarında işbirliği yapmaktadır. Yazar, Türkiye'nin pragmatik dış politikasının, bölgesel krizler karşısında esnek olmasını sağladığını belirtmektedir. Ayrıca, Rusya ile ilişkilerin geliştirilmesinin Türkiye'nin küresel ölçekte manevra kabiliyetini artırdığı, ancak Batı ittifakı ile olan ilişkilerin tamamen kopmadığı vurgulanmaktadır.

Zengin ve Topsakal (2024) çalışmalarında, Türkiye ve Rusya'nın büyük stratejilerinin örtüştüğü ve ayrıştığı noktaları analiz etmektedir. İki ülkenin bölgesel liderlik iddialarının hem iş birliğine hem de rekabete yol açtığı belirtilmektedir. Yazar, Suriye iç savaşı, Karabağ çatışması ve enerji projeleri gibi alanlarda iş birliğinin arttığını; ancak Ukrayna Krizi ve NATO genişlemesi gibi konularda gerilim yaşandığını vurgular. Bu stratejik ilişkiler ağının, iki ülkenin dış politikalarında pragmatik ittifaklar kurmalarını zorunlu hale getirdiği ifade edilmektedir (Suman ve diğ., 2025; Kozak-Balaniuk, 2025).

Yücel (2024) hazırladığı bir doktora tezinde, 2015'deki uçak krizi sonrası Rusya'nın Türkiye'ye uyguladığı yaptırımların ekonomik sonuçları detaylı olarak ele alınmıştır. Bu krizin özellikle de Türkiye turizm sektörünü derinden etkilediği bilinmektedir. Rusya Almanya'dan sonra Türkiye'ye turist gönderen ikinci olması, turizm sektörünü niye bu kadar etkilendiğini göstermektedir. Bu araştırmada, 2015'deki uçak krizi sonrası Rusya'nın yaptırımlarının sektörü üzerindeki etkileri ve diğer sektörlerle şokun yayılma boyutu, mikro düzeydeki veri setleri kullanılarak araştırılmıştır. Bu etkileri anlamak için idari kayıtlardan derlenen iş yeri ve iş yeri-çalışan verileri incelenmiştir. Sonuç olarak, , 2015'deki uçak krizinin turizm sektörünü olumsuz etkilediği ve tedarikçisi veya müşterisi olan turizm dışı sektördeki firmaların da derinden etkilediği tespit edilmiştir.

Geukjian (2024) tarafından incelenen Turkey–Russia Relations in the Twenty-First Century adlı kitap, Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerin 2001–2022 yılları arasındaki gelişimini analiz etmektedir. Koçak, ilişkileri sistemik, bölgesel, devlet ve bireysel düzeylerde inceleyerek iş birliği ve rekabet dinamiklerini ele alır. Kitap,

Neoklasik Realizm çerçevesinde Türkiye ve Rusya'nın dış politikalarının sistemik uyarılara verdikleri tepkileri açıklamaktadır. İlişkiler; ticaret, enerji projeleri ve bölgesel krizler çerçevesinde güçlenmiş, Suriye iç savaşı ve Kırım'ın ilhakı gibi konularda ise gerilim yaşamıştır. 2016 darbe girişimi sonrası Türkiye'nin Batı'dan uzaklaşarak Rusya ile iş birliğini artırdığı vurgulanır. Kitap, iki ülkenin karşılıklı bağımlılıklarını ve küresel rekabetteki konumlarını kapsamlı şekilde analiz etmektedir.

Türkiye–Rusya ilişkileri üzerine doğrudan bir SWOT analizi içeren akademik bir makale veya tez bulunmamaktadır. Ancak, bu ilişkileri detaylı bir şekilde ele alan ve SWOT analizi için zemin hazırlayan bazı önemli çalışmalar bu bölümde verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

LOJİSTİK

2.1. Lojistik Kavramı

2.1.1. Lojistik Tanımı ve Tarihçesi

Lojistik, genel olarak, ürünlerin ve hizmetlerin tedarik zincirinin her aşamasında, doğru yerde, doğru zamanda ve doğru maliyetle ulaşımını sağlamak amacıyla yapılan planlama, uygulama ve kontrol süreçlerini ifade eder. Lojistik, malzeme akışı, bilgi akışı ve finansal akışların yönetimini içermekte olup, bu süreçlerin etkin bir şekilde organize edilmesi, işletmelerin rekabet avantajı elde etmesine yardımcı olmaktadır. Modern lojistik kavramı, sadece fiziksel dağıtım değil, aynı zamanda ürünlerin geliştirilmesi, paketlenmesi, depolanması ve geri dönüşüm süreçlerini de kapsayan geniş bir çerçevede ele alınmaktadır (Uluggerli, 2021; Erturgut ve Ustalı, 2021).

Lojistiğin kökeni, askeri stratejilere dayanmaktadır. Antik dönemlerden itibaren, orduların hareketlerini ve ikmal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla lojistik süreçler geliştirilmiştir. Örneğin, Roma İmparatorluğu döneminde, askerlerin ihtiyaç duyduğu yiyecek, giyecek ve malzeme temini için karmaşık ikmal sistemleri oluşturulmuştur (Erturgut ve Ustalı, 2021). Bu tarihsel gelişim, lojistiğin sadece askeri alanda değil, ticari faaliyetlerde de önem kazandığını göstermektedir.

20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, lojistik kavramı, sanayi devrimi ile birlikte daha sistematik bir hale gelmiştir. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında, tedarik zinciri yönetimi (SCM) ve lojistik yönetimi kavramları, işletmelerin etkinliğini artırmak amacıyla geliştirilmiştir. 1960'larda, lojistik yönetimi, maliyetlerin

düşürülmesi ve hizmet kalitesinin artırılması amacıyla geniş bir disiplin haline gelmiş, çeşitli endüstriyel alanlarda uygulanmaya başlanmıştır (Pekmezci, 2024).

1970'lerde, lojistik kavramının gelişimi hız kazanmış ve işletmeler, tedarik zinciri yönetiminin önemini anlamaya başlamıştır. Bu dönemde, lojistik faaliyetlerin stratejik bir yaklaşımla ele alınması, işletmelerin maliyetleri düşürmesine ve müşteri memnuniyetini artırmasına olanak tanımıştır. Özellikle taşımacılık, depolama ve envanter yönetimi gibi alanlarda yapılan yenilikler, lojistik süreçlerin daha verimli hale gelmesine katkıda bulunmuştur (Öztürk, 2016; Frazelle, 2020). 1990'lı yıllarda, globalleşmenin etkisiyle lojistik, daha karmaşık bir hal almış ve uluslararası ticarete önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Bu dönemde, teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler, lojistik süreçlerin daha hızlı ve etkili bir şekilde yönetilmesine olanak sağlamıştır. Özellikle, bilgi teknolojileri, lojistik sistemlerin entegrasyonunu kolaylaştırmış ve gerçek zamanlı veri akışı ile karar alma süreçlerini hızlandırmıştır (Çetin ve Saygın, 2024).

Günümüzde, lojistik kavramı sadece mal ve hizmetlerin fiziksel taşınması ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda sürdürülebilirlik, çevresel etkiler ve sosyal sorumluluk gibi konuları da kapsamaktadır (Dinçel, 2016). Lojistik yönetimi, işletmelerin rekabet avantajı elde etmesine yardımcı olurken, aynı zamanda çevresel etkilere duyarlı bir yaklaşım benimsemekte ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmekte önem kazanmaktadır (Bakan, 2017).

2.1.2. Lojistik Yönetimin Önemi

Lojistik yönetimi, işletmelerin rekabet gücünü artırmak, maliyetleri düşürmek ve müşteri memnuniyetini sağlamak amacıyla kritik bir öneme sahiptir (Mangan, 2016; Dinçel, 2016). Etkili lojistik yönetimi, tedarik zinciri süreçlerinin optimize edilmesini sağlarken, ürünlerin doğru zamanda, doğru yerde ve doğru maliyetle sunulmasını temin eder. Bu bağlamda, lojistik yönetiminin önemi aşağıdaki başlıklarla özetlenebilir:

1. **Maliyet Kontrolü:** Lojistik süreçlerin etkin yönetimi, işletmelerin maliyetlerini önemli ölçüde düşürmesine yardımcı olur. Taşımacılık, depolama ve envanter yönetimi gibi alanlarda yapılan iyileştirmeler, toplam işletme maliyetlerini

minimize eder. Örneğin, uygun taşıma yöntemlerinin seçilmesi, yakıt maliyetlerini azaltırken, envanter yönetimindeki optimizasyon, stoklama maliyetlerini düşürür (Christopher, 2022).

2. Zaman Yönetimi: Etkili lojistik yönetimi, malzeme ve ürünlerin zamanında ulaşımını sağlayarak, işletmelerin müşteri taleplerine hızlı bir şekilde yanıt vermesine olanak tanır. Zamanında teslimatlar, müşteri memnuniyetini artırırken, müşteri sadakatini de olumlu yönde etkiler. Özellikle e-ticaretin yaygınlaşmasıyla birlikte, hızlı teslimat hizmetleri rekabet avantajı sağlamaktadır ((Mangan, 2016; Christopher, 2022).
3. Müşteri Memnuniyeti: Lojistik yönetimi, müşteri memnuniyetini artırmak için kritik bir rol oynamaktadır. Ürünlerin zamanında ve hasarsız bir şekilde teslim edilmesi, müşteri deneyimini olumlu yönde etkiler. Ayrıca, lojistik süreçlerdeki şeffaflık ve izlenebilirlik, müşterilerin güvenini kazanarak marka sadakatini artırır (Christopher, 2022).
4. Rekabet Avantajı: Rekabetçi piyasalarda, etkili lojistik yönetimi, işletmelerin pazar payını artırmasına ve rakiplerinden ayrışmasına yardımcı olur. Yenilikçi lojistik çözümleri ve teknolojik entegrasyonlar, işletmelerin daha esnek ve hızlı hareket etmelerini sağlarken, maliyet avantajı da sunar. Bu durum, işletmelerin pazar konumlarını güçlendirir (Christopher, 2022).
5. Sürdürülebilirlik ve Çevresel Etki: Günümüzde, lojistik yönetimi, çevresel sürdürülebilirlik konularını da dikkate alarak yapılan stratejik planlamalar içermektedir. Karbon salınımını azaltma hedefleri doğrultusunda, çevre dostu taşımacılık yöntemlerinin benimsenmesi ve geri dönüşüm süreçlerinin entegrasyonu, lojistik faaliyetlerin daha sürdürülebilir hale gelmesine katkı sağlar (Akbari ve Do, 2021).
6. Tedarik Zinciri Yönetimi ile Entegrasyon: Lojistik yönetimi, tedarik zinciri yönetiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Etkili bir tedarik zinciri yönetimi, lojistik süreçlerin optimizasyonunu gerektirir. İşletmeler, tedarikçilerle işbirliği yaparak ve teknolojiyi kullanarak, tüm tedarik zinciri boyunca şeffaflık ve verimlilik sağlamak ve bu sayede rekabet avantajı elde etmektedir (Christopher, 2022).

2.1.3. Lojistiğin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Rolü

Lojistik, günümüz ekonomilerinin vazgeçilmez bir unsuru olarak öne çıkmaktadır. Mal ve hizmetlerin üretim yerlerinden tüketim noktalarına ulaşımını sağlayan lojistik süreçler, ekonomik büyüme üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Etkin bir lojistik yönetimi, maliyetleri düşürmekte, zaman tasarrufu sağlamakta ve müşteri memnuniyetini artırmaktadır (Christopher, 2016). Özellikle, Türkiye'nin coğrafi konumu, Asya ve Avrupa arasında stratejik bir köprü işlevi görmesi, lojistik sektöründe büyük bir potansiyel sunmaktadır.

Türkiye'nin büyüyen lojistik sektörü, dünya genelinde artan ticaret hacminin bir yansımasıdır. 2020 yılı itibarıyla Türkiye, 150'den fazla ülkeye ihracat yapmış ve 200 milyar doları aşan bir dış ticaret hacmine ulaşmıştır (Demirtaş, 2020). Bu durum, Türkiye'nin lojistik altyapısını güçlendirmesi ve etkin yönetim stratejileri geliştirmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. İstanbul ve İzmir gibi büyük liman şehirleri, uluslararası ticarete kritik merkezler haline gelmiştir. Türkiye, özellikle konteyner taşımacılığında önemli bir oyuncu olma yolunda ilerlemektedir.

Lojistik faaliyetlerin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi, birçok açıdan gözlemlenebilir. Öncelikle, etkin lojistik yönetimi, mal ve hizmetlerin zamanında ve uygun maliyetlerle ulaşmasını sağlayarak ticaretin hızlanmasına yardımcı olmaktadır. Türkiye, son yıllarda demiryolu taşımacılığına yaptığı yatırımlar ile lojistik altyapısını güçlendirmiştir. 2020 yılında faaliyete geçen Marmaray Projesi, demiryolu taşımacılığını geliştirerek İstanbul ile çevresindeki şehirler arasındaki ticareti hızlandırmıştır.

Rusya, geniş doğal kaynakları ve stratejik konumu ile enerji sektöründe önemli bir aktör konumundadır. Türkiye, Rusya'dan enerji ithalatı yapan en büyük ülkelerden biridir. 2019 yılı itibarıyla, Türkiye'nin enerji ihtiyacının %30'unu Rusya karşılamaktadır (Yılmaz, 2022). Bu durum, Türkiye-Rusya arasındaki lojistik süreçlerin etkinliğini artırmakta ve iki ülkenin ekonomik işbirliğini güçlendirmektedir. Türk Akımı Projesi gibi büyük ölçekli projeler, lojistik süreçlerin yönetimini daha da kritik hale getirmiştir. Bu projeler, enerji taşımacılığının yanı sıra, iki ülke arasındaki ticaretin artmasına da olanak sağlamaktadır.

Dijitalleşme ve teknolojik yenilikler, lojistik sektöründe devrim yaratmakta ve süreçlerin daha verimli hale gelmesini sağlamaktadır. Türkiye, bu bağlamda dijital çözümler ve teknolojik altyapı yatırımları ile lojistik sektörünü güçlendirmeyi hedeflemektedir. Özellikle e-ticaretin yükselişi, lojistik hizmetlerin geliştirilmesini ve entegrasyonunu zorunlu kılmaktadır. E-ticaret sektörü, 2020 yılında Türkiye’de %50’lik bir büyüme göstermiştir ve bu büyüme, lojistik sektörüne de yansımıştır (Çelik, 2019).

Sonuç olarak, Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkiler, tarihsel süreçler ve güncel ekonomik dinamikler ışığında değerlendirilmelidir. Lojistik, bu ilişkilerin derinleşmesine ve iki ülke arasındaki ekonomik işbirliğinin güçlenmesine katkıda bulunurken, aynı zamanda her iki ülkenin de ekonomik büyümesine önemli bir katkı sağlamaktadır. Türkiye’nin coğrafi konumu ve lojistik kapasitesi, iki ülke arasındaki işbirliğini artıracak ve gelecekteki potansiyeli güçlendirecektir.

2.2. Lojistik Faaliyetlerinin Dış Ticaretteki Rolü

Lojistik, modern ekonominin belkemiğini oluşturan karmaşık bir sistemdir ve dış ticaretteki önemi giderek artmaktadır. Uluslararası ticaretin dinamik yapısı içinde lojistik faaliyetleri, ürünlerin hareketliliğini sağlamakta, maliyetleri yönetmekte ve müşteri memnuniyetini arttırmaktadır. Bu bölümde, lojistik faaliyetlerinin dış ticaretteki rolü detaylı bir şekilde incelenecek ve özellikle Türkiye-Rusya ticaretine olan etkileri üzerinde durulacaktır.

2.2.1. Dış Ticaretteki Lojistik Faaliyetlerinin Bileşenleri ve İlişkilerde Lojistiğin Rolü

Lojistik faaliyetleri, dış ticarete birçok aşamayı içerir. Bu aşamalar, ürünlerin nihai tüketiciye ulaşmasında kritik bir rol oynar. Lojistik faaliyetlerinin ilk aşaması, tüm süreçlerin planlanmasıdır. Bu aşama, talep tahminleri, envanter yönetimi ve tedarikçi seçimini içerir. Doğru bir planlama, ürünlerin gereksinimlere göre zamanında ve doğru miktarda temin edilmesini sağlar (Özgün, 2021). Planlama aşamasında belirlenen stratejilerin uygulanması, lojistik süreçlerin başarılı bir şekilde yürütülmesi için hayati öneme sahiptir. Taşımacılık modlarının belirlenmesi, depo

yönetimi ve gümrükleme süreçleri, bu aşamanın önemli bileşenleridir (Özgün, 2021). Lojistik süreçlerin etkinliği, sürekli olarak izlenmeli ve değerlendirilmelidir. Performans göstergeleri (KPI'lar) kullanılarak, lojistik faaliyetlerin etkinliği ölçülür ve gerekli iyileştirmeler yapılır (Özgün, 2021).

Lojistik faaliyetlerinin etkin yönetimi, firmaların rekabet gücünü artırmakta kritik bir rol oynamaktadır. Maliyet yönetimi, Etkili lojistik sistemleri, firmaların maliyetlerini azaltmalarına yardımcı olur. Uygun taşımacılık modlarının seçilmesi, envanter düzeylerinin optimize edilmesi ve tedarik zincirinin etkin yönetimi, maliyetleri önemli ölçüde düşürebilir. Örneğin, 2020 COVID-19 pandemisi sırasında, birçok firma, maliyetlerini azaltmak için alternatif lojistik çözümlerine yönelmiştir (Şık, 2021). Hız ve güvenilirlik, hızlı teslimatlar, müşteri memnuniyetini artırır. Lojistik süreçlerin etkin yönetimi, firmaların ürünlerini zamanında ve güvenilir bir şekilde teslim etmelerine olanak tanır. Müşteri beklentileri doğrultusunda, hızlı ve güvenilir bir lojistik sistemi, firmaların rekabet avantajı elde etmesine yardımcı olur (Şık, 2021). Müşteri memnuniyeti, zamanında ve güvenilir teslimatlar, müşteri memnuniyetini artırarak, sadakati ve tekrar satın alma oranlarını yükseltir. Müşteri odaklı bir lojistik yaklaşımı, firmaların uzun vadeli başarılarını destekler (Rodrigue, 2020). Lojistik faaliyetlerinin etkin yönetimi firmaların maliyet yönetimi, hız ve güvenilirlik ve müşteri memnuniyeti konularında yardımcı olmaktadır.

Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret ilişkileri, her iki ülkenin ekonomik büyümesi açısından kritik öneme sahiptir. Lojistik faaliyetlerinin etkinliği, bu ticaret ilişkilerinin sürdürülebilirliğini sağlamak için gereklidir. Türkiye, Rusya'dan enerji ürünleri (doğalgaz, petrol) ithal etmektedir. Bu bağlamda, enerji taşımacılığı süreçleri, lojistik faaliyetlerinin en önemli bileşenlerindedir. Doğru bir lojistik yönetimi, enerji ürünlerinin zamanında ve güvenli bir şekilde taşınmasını sağlar. Örneğin, Türk Akımı doğalgaz hattı, Türkiye ve Rusya arasındaki enerji ilişkilerini güçlendirmektedir (Yılmaz, 2020). Türkiye, Rusya'ya önemli miktarda tarım ürünleri ihraç etmektedir. Lojistik faaliyetleri, bu ürünlerin tazeliğini korumak ve zamanında teslimatını sağlamak açısından büyük bir öneme sahiptir. Tarım ürünlerinin taşınmasında kullanılan soğuk zincir sistemleri, ürün kalitesini artırarak, pazar rekabetini güçlendirmektedir (Diriöz, 2023). Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret hacminin artırılması, lojistik faaliyetlerinin etkin yönetimine bağlıdır. İki ülke, lojistik

işbirliklerini güçlendirerek, ticaret hacimlerini artırabilir. Örneğin, demiryolu ve karayolu taşımacılığının geliştirilmesi, ticaretin daha hızlı ve maliyet etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine katkı sağlayabilir (Rodrigue, 2020).

Gelecekte, lojistik faaliyetlerinin dış ticaretteki rolü daha da önem kazanacaktır. Teknolojik gelişmeler, lojistik sistemlerinin etkinliğini artırma potansiyeline sahiptir. Dijital lojistik, dijitalleşme, lojistik süreçlerin daha etkin bir şekilde yönetilmesini sağlar. IoT (Nesnelerin İnterneti), büyük veri analizi ve yapay zeka gibi teknolojiler, lojistik süreçlerin optimizasyonunda kullanılabilir. Örneğin, gerçek zamanlı veri analizi, taşıma süreçlerinin daha hızlı ve etkili bir şekilde yönetilmesine olanak tanır (Rodrigue, 2020). Sürdürülebilir lojistik, küresel iklim değişikliği ve çevresel sürdürülebilirlik, lojistik faaliyetlerinin yeniden şekillenmesine neden olacaktır. Firmalar, daha çevre dostu lojistik çözümleri benimseyerek, hem maliyetlerini düşürebilir hem de çevresel etkilerini azaltabilirler.

2.3. Lojistik Süreçlerinin Önemi ve Lojistik Süreçlerin Önemi

Lojistik süreçler, modern ekonominin yapı taşlarından biri olarak, özellikle dış ticarete önemli bir rol oynamaktadır. Ürünlerin üretimden tüketiciye ulaşana kadar geçirdiği tüm aşamaları kapsayan lojistik, firmaların rekabet gücünü artırma, maliyetleri düşürme ve müşteri memnuniyetini sağlama konularında kritik bir unsurdur (Christopher, 2022). Bu bölümde, lojistik süreçlerin dış ticaret üzerindeki etkileri detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

2.3.1. Lojistik Süreçlerin Tanımı

Lojistik süreçler, hammadde ve ürünlerin tedarik zinciri boyunca hareketini yöneten sistematik faaliyetlerdir (Christopher, 2022). Bu süreçler, çeşitli aşamalardan oluşur:

- **Tedarik Yönetimi:** Malzeme ve ürünlerin doğru zamanda ve uygun maliyetle temin edilmesini sağlamak için tedarikçi ilişkilerinin yönetilmesi.
- **Üretim Süreçleri:** Ürünlerin üretilmesi aşamasında, malzeme akışının sağlanması ve süreçlerin optimize edilmesi.
- **Depolama ve Envanter Yönetimi:** Ürünlerin depolanması, envanter düzeylerinin izlenmesi ve yönetilmesi.

- Dağıtım ve Taşımacılık: Ürünlerin nihai tüketiciye ulaşması için gereken taşıma ve dağıtım süreçlerinin yönetilmesi.
- Gümrükleme: Uluslararası ticarete, ürünlerin ülkeler arası hareketinde gerekli olan gümrük işlemlerinin yönetilmesi.

2.3.2. Lojistik Süreçlerin İyileştirilmesi

Dış ticarete lojistik süreçlerin iyileştirilmesi, hem maliyetleri azaltma hem de hizmet kalitesini artırma açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu iyileştirme, aşağıdaki yollarla gerçekleştirilebilir. Dijitalleşme ve otomasyon, lojistik süreçlerin etkinliğini artırmak için önemli araçlardır. Örneğin, IoT (Nesnelerin İnterneti) teknolojisi, gerçek zamanlı veri akışı sağlayarak, envanter yönetimini ve taşımacılığı optimize eder. Ayrıca, büyük veri analizi, tedarik zinciri kararlarının daha bilinçli alınmasını sağlar (Rodrigue, 2020). Firmalar arasında lojistik işbirlikleri, maliyetlerin paylaşılmasını ve süreçlerin daha etkin yönetilmesini sağlar. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler, ortak lojistik ağları oluşturarak, maliyet avantajı elde edebilirler. Çevresel sürdürülebilirlik, günümüz lojistik süreçlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Yeşil lojistik uygulamaları, çevre dostu taşımacılık yöntemlerinin benimsenmesini ve atık yönetiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini içerir. Bu uygulamalar, hem maliyetleri düşürür hem de firmanın itibarını artırır (Yılmaz, 2020).

2.3.3. Türkiye-Rusya İlişkilerinde Lojistik Süreçlerin Önemi

Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret ilişkileri, lojistik süreçlerin etkin yönetimine bağlıdır. Bu iki ülke, geniş bir ticaret hacmine sahiptir ve her iki taraf da lojistik alanında işbirliklerini güçlendirmek için çeşitli adımlar atmaktadır:

- Enerji Taşımacılığı: Türkiye, Rusya'dan doğalgaz ve petrol gibi enerji ürünleri ithal etmektedir. Bu süreçte, lojistik yönetimi kritik bir öneme sahiptir. Enerji taşımacılığındaki etkin yönetim, her iki ülkenin ekonomik ilişkilerini güçlendirirken, enerji güvenliğini de artırır (Koçak, 2022).
- Tarım Ürünleri Ticareti: Türkiye'nin Rusya'ya ihraç ettiği tarım ürünleri, lojistik süreçlerin etkin yönetimini gerektirir. Bu ürünlerin kalitesi ve tazeliği, zamanında teslimat ile doğrudan bağlantılıdır. Soğuk zincir yönetimi, tarım ürünlerinin taşınmasında kritik bir rol oynamaktadır (Rodrigue, 2020).

- Ticaret Hacminin Artışı: Türkiye ve Rusya, lojistik süreçlerin iyileştirilmesi ile ticaret hacimlerini artırabilirler. Gelişen dijital teknolojiler ve sürdürülebilir lojistik uygulamaları, iki ülke arasındaki ticaretin daha verimli bir şekilde gerçekleştirilmesine katkı sağlar (Koçak, 2020).

Lojistik, ürünlerin doğru zamanda, doğru yerde ve uygun maliyetle müşterilere ulaşmasını sağlayan süreçler bütünüdür. Etkili lojistik yönetimi, müşteri memnuniyetini artırırken, maliyetleri de düşürmektedir. Türkiye-Rusya ticaretinde, lojistik faaliyetlerin başarısı, iki ülkenin ekonomik ilişkilerini güçlendirmektedir. Başarı hikayeleri, hem yerel hem de uluslararası düzeyde önemli dersler içermektedir.

2.4. Türkiye-Rusya Arasında Başarılı Lojistik Uygulamaları

Türkiye, tarım ürünleri ihracatında önemli bir yere sahiptir. Özellikle Rusya, Türkiye'nin en büyük tarım ürünleri ihracat pazarlarından biridir. Türkiye'nin tarım sektöründeki lojistik faaliyetleri, başarılı örneklerden biri olarak dikkat çekmektedir.

Türkiye'nin tarım ürünleri, taze gıda sınıfına girmektedir. Soğuk zincir yönetimi, bu ürünlerin tazeliğinin korunması için kritik bir unsurdur. Örneğin, Antalya'dan Rusya'ya gönderilen sebze ve meyveler, soğuk zincirle taşınarak, zamanında ve taze bir şekilde ulaştırılmaktadır. Soğuk hava depoları ve özel taşıma araçları kullanılarak gerçekleştirilen bu süreç, Türkiye'nin tarım ürünlerinin kalitesini artırmış ve müşteri memnuniyetini sağlamıştır (Yılmaz, 2020).

Son yıllarda Türkiye'de e-ticaretin artmasıyla birlikte, tarım ürünleri ihracatında online platformlar kullanılmaya başlanmıştır. Bu platformlar, ürünlerin hızlı bir şekilde tedarik edilmesi ve ulaştırılmasını sağlamakta, ayrıca müşteri geri bildirimlerini anında toplamakta ve ürün kalitesini iyileştirmektedir (Koçak, 2022).

Türkiye, Rusya'nın enerji ürünleri için önemli bir pazar konumundadır. Enerji taşımacılığı, lojistik alanında başarı hikayeleri ile doludur. Türkiye ve Rusya arasındaki en önemli enerji projelerinden biri olan Türk Akımı, doğalgazın Rusya'dan Türkiye'ye taşınmasını sağlamaktadır. Bu proje, sadece enerji ihtiyacını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda lojistik süreçlerin etkin yönetimi ile de dikkat çekmektedir. Boru hattı sisteminin kurulması, taşımacılık maliyetlerini azaltmış ve enerji

güvenliğini arttırmıştır (Rodrigue, 2020). Enerji taşımacılığında kullanılan limanlar, lojistik faaliyetlerin merkezidir. Türkiye'nin Akdeniz kıyısındaki limanları (Mersin, Ceyhan) ve Rusya'nın Karadeniz limanları (Novorossiysk, Soçi) arasında gerçekleştirilen taşımacılık, enerji ürünlerinin güvenli ve hızlı bir şekilde taşınmasını sağlamaktadır. Bu durum, her iki ülkenin enerji ilişkilerini güçlendirmiştir (Yılmaz, 2020).

Otomotiv sektörü, Türkiye-Rusya ticaretinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu sektördeki başarılı lojistik uygulamaları, örnek teşkil etmektedir. Just-in-Time (JIT) üretim modeli, Türkiye'deki otomotiv fabrikaları, Rusya'ya araç ve yedek parça ihracatında JIT üretim modelini benimsemektedir. Bu model, ürünlerin ihtiyaç duyulduğu anda üretilmesini ve taşınmasını sağlamakta, stok maliyetlerini minimize etmektedir. Örneğin, Türkiye'den Rusya'ya giden otomotiv yedek parçaları, zamanında teslimat ile müşteri memnuniyetini artırmakta ve rekabet avantajı sağlamaktadır (Bağlı, 2022). Türkiye, otomotiv lojistik merkezleri oluşturarak, bu alandaki taşıma süreçlerini optimize etmiştir. Örneğin, Bursa ve İzmit bölgelerindeki lojistik merkezleri, hem Türkiye içindeki hem de Rusya'ya yapılan ihracat için önemli bir bağlantı noktası haline gelmiştir. Bu merkezler, taşıma süresini kısaltmakta ve maliyetleri düşürmektedir (Rodrigue, 2020).

2.5. Türkiye-Rusya Arasındaki Lojistik Süreçlerde Teknolojik Gelişmeler ve Karşılaşılan Zorluklar

Teknoloji, lojistik süreçlerin başarısında kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye-Rusya ticaretinde, teknolojik yenilikler lojistik faaliyetleri önemli ölçüde etkilemiştir. Türkiye'de birçok firma, dijital lojistik sistemleri kullanarak, envanter yönetimini ve taşımacılığı optimize etmiştir. Gerçek zamanlı veri analizi ve takip sistemleri, lojistik süreçlerin şeffaflığını artırmakta ve hata oranlarını düşürmektedir (Yılmaz, 2020). Lojistikteki bir diğer yenilik, blockchain teknolojisinin kullanımınıdır. Bu teknoloji, tedarik zinciri süreçlerinin izlenebilirliğini artırmakta ve dolandırıcılık gibi olumsuz durumları önlemektedir. Özellikle uluslararası ticarete güvenliğin artırılması açısından önemli bir rol oynamaktadır (Diriöz, 2023).

Türkiye-Rusya arasındaki lojistik süreçler, ticaretin büyümesiyle birlikte çeşitli fırsatlar sunarken önemli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Gümrük işlemlerinde uzun bekleme süreleri ve belgelerdeki eksiklikler, lojistik akışta

gecikmelere ve maliyet artışlarına yol açmaktadır. Altyapı eksiklikleri, özellikle karayolu, demiryolu ve limanlardaki yetersizlikler, taşıma sürelerini uzatmakta ve müşteri memnuniyetini azaltmaktadır. Yüksek nakliye maliyetleri, yakıt fiyatlarındaki dalgalanmalar ve küresel tedarik zinciri problemleri nedeniyle artış göstermektedir. Ayrıca, siyasi gerilimler ve sınır kontrolleri gibi jeopolitik riskler, lojistik operasyonların sürekliliğini tehdit etmektedir. Teknolojik yetersizlikler de süreçlerin etkinliğini sınırlamakta; eski sistemlerin kullanımı ve dijitalleşme eksikliği, lojistik yönetimini güçleştirmektedir. Türkiye ve Rusya arasındaki ticaretin daha verimli hale gelmesi için altyapının modernize edilmesi, dijital çözümlerin yaygınlaştırılması, gümrük süreçlerinin hızlandırılması ve siyasi risklerin azaltılması gerekmektedir. Böylelikle lojistik akışın daha güvenli, hızlı ve maliyet etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

2.6. Türkiye-Rusya Arasındaki Lojistik Süreçlerde Zorluklar İçin Stratejik Öneriler

Türkiye-Rusya lojistik süreçlerini geliştirmek için stratejik öneriler büyük önem taşımaktadır. Gümrük süreçlerinin iyileştirilmesi amacıyla dijital gümrük sistemlerinin kullanılması ve ihracatçılara yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir. Ulaşım altyapısına yatırım yapılması, liman kapasitelerinin artırılması ve demiryolu ağlarının güçlendirilmesi lojistik verimliliği artırabilir. Nakliye maliyetlerinin azaltılması için taşıma rotalarının optimize edilmesi ve yakıt verimliliği yüksek araçların kullanılması gerekmektedir. Ayrıca, jeopolitik risklere karşı siyasi diyalogların güçlendirilmesi ve alternatif güzergâhların belirlenmesi önerilmektedir. Teknoloji ve inovasyon alanında dijitalleşmenin ve otomasyon sistemlerinin lojistik süreçlere entegrasyonu, verimlilik artışı ve hata oranlarının düşürülmesi açısından önemlidir. Blockchain teknolojisinin kullanımı, tedarik zincirinde şeffaflık ve güvenliği artırabilir. Lojistik çalışanları için sürekli eğitim programları ve ihracatçılara yönelik farkındalık kampanyaları ise sektörde bilgi düzeyinin yükseltilmesine katkı sağlayacaktır. Tüm bu stratejiler, Türkiye-Rusya arasındaki ticaretin daha sürdürülebilir ve rekabetçi bir yapıya kavuşmasına yardımcı olabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Yöntemi

3.1.1. Araştırma Konusunun Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin dış ticaret üzerindeki etkilerini SWOT analizi yöntemiyle değerlendirerek, iki ülke arasındaki ticari işbirliğinin geliştirilmesine yönelik stratejik öneriler sunmaktır. Türkiye'nin Avrupa ile Asya arasındaki stratejik konumu ve Rusya'nın geniş coğrafi yapısı, lojistik alanda önemli bir işbirliği potansiyeli yaratmaktadır. Ancak bu potansiyelin tam olarak değerlendirilebilmesi için mevcut durumun sistematik bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Araştırmanın önemi, öncelikle iki ülke arasındaki ticaret hacmini artırmaya yönelik somut politikalar geliştirilmesine katkı sağlamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, lojistik sektöründeki güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesi, karar vericiler ve sektör paydaşları için yol gösterici olacaktır. Çalışma, Türkiye-Rusya ticaret ilişkilerinin sürdürülebilirliğini sağlamak adına akademik literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

3.1.2. Araştırmanın Kısıtları

Bu çalışmanın temel sınırlılıkları zaman kısıtlılığı, kaynaklara erişim ve dil sorunlarıdır. Tezin hazırlanma sürecindeki zaman yetersizliği nedeniyle, bazı veri toplama ve analiz çalışmaları sınırlı kalmıştır. Bu durum, araştırmanın derinlemesine yapılabilme potansiyelini etkilemiştir. Veri erişiminde yaşanan zorluklar önemli bir sınırlılık oluşturmaktadır; özel lojistik firmalarının operasyonel verilerinin ticari sır kapsamında olması ve bazı resmi istatistiklerin eksikliği, kapsamlı bir veri setine ulaşmayı engellemiştir. Rusya-Ukrayna savaşının yol açtığı yaptırımlar ve tedarik zincirindeki aksamalar gibi güncel jeopolitik gelişmeler, araştırma bulgularının zamanla geçerliliğini yitirme riskini beraberinde getirmektedir. Dil bariyeri önemli bir engel teşkil etmekte; Rusça akademik kaynakların tam olarak incelenmemesi ve resmi

belgelerin çeviri sorunları, bazı yerel perspektiflerin eksik kalmasına neden olabilmektedir.

3.1.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin dış ticarete etkilerini değerlendirmek amacıyla SWOT analizi (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler) yöntemi kullanılmıştır. SWOT analizi, stratejik planlama süreçlerinde yaygın olarak kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir ve konunun kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlar. Çalışmada öncelikle, iki ülkenin lojistik sektörüne ilişkin birincil ve ikincil kaynaklar (akademik makaleler, resmi istatistikler, sektör raporları) taranmıştır. Toplanan veriler, SWOT analizi çerçevesinde dört ana başlık altında sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Güçlü ve zayıf yönler, ülkelerin lojistik altyapıları ve rekabet avantajları açısından ele alınırken; fırsatlar ve tehditler, dış ticaret potansiyeli ve karşılaşılan riskler bağlamında incelenmiştir. Bu yöntem sayesinde, Türkiye-Rusya lojistik işbirliğinin mevcut durumu sistematik bir şekilde ortaya konmuş ve geleceğe yönelik stratejik öneriler geliştirilmiştir. SWOT analizinin esnek yapısı, çalışmanın hem teorik hem de pratik boyutlarını bir arada değerlendirmeye imkan tanımıştır.

3.2. Türkiye-Rusya İlişkisinin Güçlü Yönleri

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkiler, tarihsel, coğrafi, stratejik ve kültürel birçok unsuru içeren güçlü yönlere sahiptir (Kaya, 2020). Bu güçlü yönler, iki ülke arasındaki ticaretin artmasına, ekonomik işbirliklerinin derinleşmesine ve karşılıklı bağımlılığın pekişmesine zemin hazırlamaktadır (Isachenko, 2021). Aşağıda, Türkiye-Rusya ekonomik ilişkilerinin güçlü yönleri detaylı bir şekilde incelenecektir.

3.2.1. Stratejik Coğrafi Konum

Türkiye'nin coğrafi konumu, Asya ve Avrupa arasında köprü vazifesi görmesi bakımından büyük bir avantaj sağlamaktadır. Bu konum, hem lojistik hem de ticaret açısından Türkiye'nin önemini arttırmaktadır. Türkiye, Rusya'dan gelen enerji kaynaklarının Avrupa pazarına ulaşması için kritik bir transit nokta olarak öne çıkmaktadır. Özellikle Türk Akımı gibi projeler, Türkiye'nin enerji güvenliğini artırmakta ve Rusya'nın Avrupa'ya olan enerji ihracatını pekiştirmektedir (Suyundikov ve Gökbel, 2023).

Lojistik açısından Türkiye'nin limanları ve karayolu ağı, Rusya'nın ürünlerini Avrupa pazarına ulaştırmada hayati bir rol oynamaktadır. Örneğin, Mersin ve İstanbul limanları, Rusya'dan gelen tarım ürünleri ve enerji malzemelerinin hızlı bir şekilde Avrupa pazarına taşınmasında önemli merkezlerdir. Ayrıca, Türkiye'nin karayolu ve demiryolu altyapısı, iki ülke arasındaki ticaretin hızlanmasına ve maliyetlerin düşmesine olanak tanımaktadır (Suyundikov ve Gökbel, 2023).

3.2.2. Coğrafi Avantajlar

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerin güçlü yönlerinden biri, her iki ülkenin coğrafi konumlarından kaynaklanan avantajlardır. Türkiye, Asya ve Avrupa arasında stratejik bir köprü konumunda iken, Rusya ise geniş topraklarıyla hem Avrupa hem de Asya pazarlarına açılan kapı niteliğindedir. Bu coğrafi avantajlar, lojistik ve ulaşım alanındaki işbirliklerinin derinleşmesine ve iki ülke arasındaki ticaretin artmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

3.2.3. Stratejik Konum

Türkiye, coğrafi olarak Avrupa ve Asya'nın kesişim noktasında yer almakta ve bu durum, ticaret yollarının kavşak noktası olmasını sağlamaktadır. İstanbul Boğazı, Karadeniz ile Akdeniz arasında bir geçiş noktası oluşturarak, deniz ticaretinin gelişimine büyük katkı sağlamaktadır. Bu stratejik konum, Türkiye'nin hem Batı hem de Doğu pazarlarına kolay erişim sağlamasına olanak tanırken, aynı zamanda lojistik firmaları için de önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle, Türkiye'nin kara ve deniz yolları ile ulaşım altyapısı, Rusya'nın ürünlerinin Avrupa pazarına ulaşımını hızlandırmakta ve maliyetleri düşürmektedir (Yılmaz, 2020).

Örneğin, Türkiye'nin karayolu ağı, Rusya'dan gelen ürünlerin hızlı bir şekilde iç pazara ve diğer Avrupa ülkelerine taşınmasını sağlamakta, bu da ticaretin artmasına yol açmaktadır. Özellikle, Karadeniz üzerinden gelen ticaret gemileri, Türkiye'nin limanlarına yanaşarak, hem yük boşaltma hem de yeni yük yükleme süreçlerini hızlandırmaktadır. İstanbul, Mersin ve İzmir gibi limanlar, Rusya'dan gelen malların Avrupa'ya sevkiyatında kritik rol oynamaktadır (Isachenko, 2021).

3.2.4. Limanlar, Denizyolu ve Havayolu Taşımacılığı

Türkiye'nin ulaşım altyapısı, Rusya ile olan ekonomik ilişkilerdeki en önemli unsurlardan biridir. Türkiye, gelişmiş karayolu ve demiryolu ağına sahip olup, bu altyapı sayesinde Rusya'nın ürünlerinin Türkiye üzerinden Avrupa pazarına taşınması kolaylaşmaktadır. Türkiye, Rusya ile ticaret hacmini artırmak için çeşitli ulaşım projelerine yatırım yapmakta ve bu projeler, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin derinleşmesine katkı sağlamaktadır (Erol, 2024).

Özellikle, demiryolu taşımacılığı, hem maliyet etkinliği hem de çevre dostu bir alternatif olarak ön plana çıkmaktadır. Türkiye ve Rusya arasındaki demiryolu bağlantıları, her iki ülkenin de ekonomik işbirliklerini güçlendirmekte ve ticaretin hızlanmasına olanak tanımaktadır. Örneğin, "Transkafkasya Demiryolu Projesi," Rusya'nın Uzak Doğu'sundan Avrupa'ya uzanan bir hat olarak, Türkiye'nin stratejik konumunu daha da pekiştirmektedir. Bu tür projeler, ürünlerin daha hızlı ve daha ekonomik bir şekilde taşınmasını sağlamaktadır (Erol, 2024).

Türkiye'nin limanları, Rusya'nın ürünlerinin Avrupa'ya taşınmasında kritik öneme sahiptir. Özellikle Mersin, Antalya ve İstanbul limanları, Rusya'dan gelen tarım ürünleri, enerji malzemeleri ve sanayi ürünlerinin hızlı bir şekilde işlenmesi ve dağıtılması için önemli merkezlerdir. Türkiye, denizyolu taşımacılığında, Rusya'nın ürünlerini sadece Avrupa'ya değil, aynı zamanda diğer pazarlara ulaştırmada da stratejik bir rol oynamaktadır.

Mersin Limanı, özellikle tarım ürünlerinin taşınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Soğuk zincir lojistiği ile desteklenen bu liman, Rus tarım ürünlerinin taze bir şekilde Avrupa pazarına ulaşmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, İstanbul Limanı, büyük yük gemilerine ev sahipliği yaparak, ticaret hacminin artmasına katkıda bulunmaktadır.

Havayolu taşımacılığı da Türkiye-Rusya ilişkilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye, Rusya ile çeşitli direkt uçuşlar düzenlemekte ve bu durum, ticaretin hızlanmasına yardımcı olmaktadır. Türk Hava Yolları ve Rus hava yolları, bu

uçuşları düzenleyerek, iş insanlarının ve turistlerin kolaylıkla seyahat etmesine olanak tanımaktadır.

Bu uçuşlar, özellikle turizm ve iş amaçlı seyahatlerde büyük bir avantaj sağlamaktadır. Rus turistler için Türkiye'nin popüler tatil destinasyonları, doğrudan uçuşlar sayesinde daha erişilebilir hale gelmektedir. Bu durum, hem turizm sektörünü canlandırmakta hem de iki ülke arasındaki ekonomik etkileşimi güçlendirmektedir (Yılmaz, 2020).

3.2.5. Zengin Enerji Kaynakları

Rusya, dünya genelinde en büyük doğal gaz ve petrol rezervlerine sahip ülkelerden biridir. Türkiye, bu zengin enerji kaynaklarını kullanarak enerji güvenliğini artırmayı hedeflemektedir. Türkiye'nin enerji ihtiyacının önemli bir kısmını Rusya'dan sağlaması, iki ülke arasındaki ekonomik bağımlılığı pekiştirmektedir. 2022 verilerine göre, Türkiye'nin doğal gaz ihtiyacının %40'undan fazlası Rusya'dan gelmektedir (Isachenko, 2021).

Enerji lojistiği, iki ülke arasındaki işbirliklerinde kritik bir öneme sahiptir. Özellikle doğal gaz boru hatları ve enerji taşımacılığı, ekonomik ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Örneğin, Türk Akımı Projesi, Rus doğal gazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaşmasını sağlarken, Türkiye'nin enerji güvenliğini de arttırmaktadır. Bu tür projeler, her iki ülkenin de ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmasında önemli bir rol oynamaktadır (Yılmaz, 2024).

3.2.6. Gelişmiş Tarım Sektörü

Türkiye'nin tarım sektörü, geniş tarım arazileri, çeşitli iklim koşulları ve yüksek kaliteli ürünleri ile dikkat çekmektedir. Türk tarım ürünleri, dünya pazarında yüksek kalite ve çeşitlilik açısından rekabetçi bir konumda bulunmaktadır. Rusya, Türkiye'nin tarımsal ürünleri için büyük bir pazar oluşturarak, Türkiye'nin tarım sektöründeki büyümesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Özellikle domates, narenciye, fındık ve zeytin gibi ürünler, Rusya pazarında yüksek talep görmektedir.

Türkiye'nin tarımsal ürünlerini Rusya'ya ulaştırma sürecinde lojistik, büyük bir rol oynamaktadır. Türkiye, tarım ürünlerini hızlı bir şekilde sevk edebilmek için özel lojistik koridorları ve modern depolama tesisleri geliştirmiştir. Örneğin, Türkiye'den Rusya'ya yapılan domates ihracatı, etkili soğuk zincir lojistiği ile desteklenmekte, bu da ürünlerin tazeliğini korumakta ve tüketici memnuniyetini arttırmaktadır(Yılmaz, 2024).

3.2.7. Turizm Alanındaki İşbirliği

Turizm, Türkiye'nin ekonomik büyümesine önemli katkılar sağlayan bir sektördür. Rusya, Türkiye'nin en büyük turist kaynağı ülkelerden biri olarak, bu durum iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. 2022 yılında Türkiye, yaklaşık 5 milyon Rus turisti ağırlamış ve bu turistlerin Türk ekonomisine katkısı 4.5 milyar dolar olarak hesaplanmıştır (Yılmaz, 2024).

Lojistik, turizm alanında da önemli bir unsur oluşturmaktadır. Türkiye'nin hava yolları, Rusya ile direkt uçuşlar düzenleyerek turizm hacmini artırmakta ve bu durum, iki ülke arasındaki ekonomik etkileşimi güçlendirmektedir. Özellikle Antalya ve İstanbul gibi turistik destinasyonlara yönelik uçuşlar, Rus turistlerin Türkiye'ye ulaşımını kolaylaştırmakta ve bu sayede Türk turizm sektörü daha da gelişmektedir.

3.2.8. Gelişmiş Ulaştırma Altyapısı

Türkiye ve Rusya arasındaki ulaşım ağı, ekonomik ilişkilerin gelişmesine büyük katkılar sağlamaktadır. Türkiye'nin limanları, Rusya'nın ürünlerini Avrupa pazarına ulaştırmada kritik bir rol oynamaktadır. İstanbul, Mersin ve İzmir limanları, Rusya'dan gelen ürünlerin işlenmesi ve dağıtılması için önemli merkezlerdir. Ayrıca, karayolu ve demiryolu taşımacılığı da iki ülke arasındaki ticaretin hızlanmasına yardımcı olmaktadır.

Türkiye'nin ulaşım altyapısındaki yatırımlar, lojistik faaliyetlerin etkinliğini artırmakta ve iki ülke arasındaki ticareti kolaylaştırmaktadır. Örneğin, Marmaray Projesi, İstanbul'un Asya ve Avrupa tarafları arasında hızlı bir bağlantı sağlarken, demiryolu taşımacılığını da desteklemektedir. Bu tür projeler, iki ülke arasındaki ekonomik işbirliklerini derinleştirmekte ve uzun vadeli ticaret ilişkilerine zemin hazırlamaktadır (Diriöz, 2023).

3.2.9. Sanayi ve Teknoloji İşbirlikleri

Türkiye ve Rusya arasındaki sanayi işbirlikleri, özellikle yüksek teknoloji ve savunma sanayi alanlarında önemli bir gelişim göstermiştir. Türkiye'nin S-400 hava savunma sistemi satın alması, bu işbirliğinin en somut örneklerinden biridir (Diriöz, 2023). Türk savunma sanayi, Rus teknolojisi ile güçlenmekte ve bu durum, iki ülke arasındaki işbirliklerini derinleştirmektedir.

Lojistik, sanayi alanındaki işbirliklerinin etkinliğini arttırmaktadır. Türk firmaları, Rusya'da üretim tesisleri açarak, yerel pazara daha hızlı ulaşmakta ve lojistik maliyetlerini düşürmektedir. Bu tür yatırımlar, Türk ürünlerinin Rusya'daki rekabetçiliğini artırmakta ve iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri güçlendirmektedir. Ayrıca, sanayi işbirlikleri kapsamında gerçekleştirilen Ar-Ge faaliyetleri, inovasyon süreçlerini hızlandırmakta ve her iki ülkenin de teknolojik gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Diriöz, 2023).

3.2.10. Ekonomik Çeşitlilik ve İnovasyon

Türkiye, genç ve dinamik bir nüfusa sahip olması nedeniyle ekonomik çeşitlilik ve inovasyon konusunda önemli fırsatlar sunmaktadır. Girişimcilik ve yeni teknolojilerin geliştirilmesi, Türkiye'nin rekabetçiliğini artırmakta ve Rusya ile işbirliklerinde yeni fırsatlar yaratmaktadır. Türkiye, çeşitli sektörlerde inovasyon odaklı girişimleri teşvik etmekte ve bu durum, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin çeşitlenmesine olanak tanımaktadır.

Lojistik sektörü, bu inovasyon süreçlerine katkı sağlamaktadır. Türkiye'nin lojistik alanında sunduğu yenilikçi çözümler, Rus firmalarının Türkiye pazarında daha etkin olmasını sağlamaktadır. Örneğin, e-ticaretin büyümesiyle birlikte, lojistik firmaları, hızlı teslimat ve etkili dağıtım çözümleri geliştirmekte, bu da ticaretin artmasına olanak tanımaktadır.

3.2.11. Kültürel ve Tarihi Bağlar

Türkiye ve Rusya arasındaki kültürel ve tarihi bağlar, iki ülkenin ekonomik ilişkilerini destekleyen önemli bir unsurdur. Tarih boyunca süregelen ilişkiler, her iki toplumda da karşılıklı bir anlayış ve yakınlık yaratmıştır. Rusya'da yaşayan Türk toplumu ve Türkiye'deki Rus diasporası, kültürel etkileşimin güçlenmesine katkı

sağlamaktadır. Bu bağlar, ekonomik işbirliklerini desteklerken, aynı zamanda sosyal ve kültürel projelerin de geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

Kültürel etkinlikler, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri güçlendirmekte ve karşılıklı ticaretin artmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, bu tür etkinlikler, iki ülkenin halkları arasında anlayış ve dostluğu pekiştirmekte, bu da ekonomik işbirliklerini olumlu yönde etkilemektedir (Diriöz, 2023).

3.2.12. Yüksek İkili Ticaret Hacmi

Türkiye ve Rusya arasındaki ikili ticaret hacmi, son yıllarda önemli bir artış göstermiştir. 2022 yılında ticaret hacmi 40 milyar dolara ulaşmış olup, 2023 yılı için bu rakamın daha da artması beklenmektedir (Güney, Göktepe ve Kokonaloğlu, 2022). Enerji, tarım ve turizm gibi sektörlerdeki artan ticaret hacmi, iki ülkenin ekonomik bağımlılığını güçlendirmekte ve işbirliklerinin derinleşmesini sağlamaktadır.

Bu yüksek ticaret hacmi, iki ülkenin de birbirine duyduğu ihtiyaç ve stratejik ortaklıklarının derinleşmesini göstermektedir. Türkiye'nin Rusya ile olan ticareti, ekonomik büyümenin yanı sıra istihdam yaratma ve sosyal gelişim açısından da önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle enerji ve tarım gibi sektörlerdeki yüksek ticaret hacmi, her iki ülkenin de ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmasında büyük rol oynamaktadır (Güney, Göktepe ve Kokonaloğlu, 2022).

3.2.13. Yatırım Potansiyeli

Rusya, Türkiye'deki enerji ve inşaat projelerine büyük yatırımlar yaparken, Türk firmaları da Rusya'da çeşitli sektörlerde yatırımlar gerçekleştirmektedir. Türk inşaat firmaları, Rusya'da büyük projelere imza atmakta ve bu durum, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri daha da güçlendirmektedir. 2023 yılı itibarıyla Türk firmalarının Rusya'daki yatırımları 5 milyar doları aşmıştır. Bu yatırımlar, her iki ülkenin ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmakta ve stratejik ortaklıkların derinleşmesine olanak tanımaktadır (Güney, Göktepe ve Kokonaloğlu, 2022).

Türk şirketlerinin Rusya'da yaptığı yatırımlar, inşaat, enerji, tarım ve hizmet sektörlerinde geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin ekonomik çeşitliliğini artırmakta ve iki ülke arasındaki ekonomik işbirliklerini pekiştirmektedir.

Ayrıca, Rusya’da yer alan Türk yatırımları, Türkiye’nin yurtdışındaki ekonomik varlığını artırmakta ve yeni iş fırsatları yaratmaktadır (Diriöz, 2023).

3.2.14. Finansal İşbirlikleri

Türkiye ve Rusya, finansal alanda da önemli işbirliklerine sahiptir. İki ülke arasında yapılan ticaretin finansmanı, bankalar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Türk bankaları, Rusya’da şubeler açmakta ve bu sayede ticaretin finansmanı konusunda önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, iki ülke arasında yapılan swap anlaşmaları, döviz likiditesinin artırılmasına ve finansal istikrarın sağlanmasına yardımcı olmaktadır.

Bu işbirlikleri, iki ülkenin ekonomik ilişkilerini derinleştirirken, aynı zamanda uluslararası piyasalardaki riskleri azaltmaktadır. Finansal işbirliklerinin güçlenmesi, her iki ülkenin de ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmasına ve finansal istikrarın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye ve Rusya arasındaki mali ilişkilerin güçlendirilmesi, yeni yatırımların ve projelerin finansmanında da büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

3.2.15. Eğitim ve İnsan Kaynakları İşbirlikleri

Eğitim alanında, Türkiye ve Rusya arasında güçlü işbirlikleri bulunmaktadır. Rus üniversiteleri, Türk öğrencilere çeşitli burslar sunmakta ve bu durum, iki ülke arasında eğitim alanında işbirliklerini arttırmaktadır. Türk ve Rus üniversiteleri arasındaki ortak programlar, bilimsel araştırmalar ve öğrenci değişimleri, iki ülkenin gelecekteki liderlerinin yetiştirilmesine katkı sağlamaktadır. Eğitim alanındaki bu işbirlikleri, her iki ülkenin de insan kaynaklarını geliştirmekte ve ekonomik büyümelerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, Türk ve Rus akademisyenlerin ortak projeleri, bilgi alışverişini artırmakta ve iki ülkenin de akademik ve bilimsel gelişimlerine katkı sunmaktadır. Eğitimdeki bu işbirlikleri, genç nesillerin birbirini tanımalarına ve kültürel anlayışın artmasına yardımcı olmaktadır.

3.2.16. Siyasi İstikrar ve İşbirliği

Türkiye ve Rusya, uluslararası alanda siyasi işbirlikleri gerçekleştirmekte ve bu durum ekonomik ilişkilerin güçlenmesine zemin hazırlamaktadır. İki ülke, birçok uluslararası platformda ortak çıkarlarını savunmakta ve bu da ekonomik işbirliklerini

olumlu yönde etkilemektedir. Siyasi istikrar, ticaretin ve yatırımın artmasına olanak tanırken, iki ülke arasındaki güven ortamını pekiştirmektedir. Siyasi işbirlikleri, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin derinleşmesine katkı sağlamakta ve her iki ülkenin de uluslararası alandaki etkinliğini arttırmaktadır. Bu işbirlikleri, bölgesel sorunların çözümünde de önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye ve Rusya'nın birlikte hareket etmesi, karşılıklı güveni artırmakta ve ekonomik işbirliklerini desteklemektedir (Tahirler, 2023).

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkiler, tarihsel ve stratejik bağlar, coğrafi avantajlar, lojistik altyapı ve enerji işbirlikleri gibi birçok güçlü unsur tarafından desteklenmektedir. Türkiye'nin Avrupa ve Asya arasındaki stratejik konumu, Rusya'nın geniş doğal kaynakları ile birleşerek iki ülkenin ticaretini hızlandırmakta ve lojistik faaliyetleri güçlendirmektedir. Türk limanları, karayolu ve demiryolu ağları, Rusya'dan Avrupa'ya taşımacılığı kolaylaştırmaktadır. Enerji alanında ise Türk Akımı gibi projeler iki ülkenin ekonomik bağlarını derinleştirmektedir. Ayrıca, tarım, turizm, sanayi ve teknoloji gibi çeşitli sektörlerde kurulan işbirlikleri ekonomik çeşitliliği arttırmaktadır. Türkiye'nin gelişmiş ulaşım ve lojistik altyapısı, hem doğrudan ticareti hem de transit taşımacılığı desteklemektedir. Eğitim, finans ve kültürel alanlardaki işbirlikleri de ikili ilişkilerin sosyo ekonomik boyutunu güçlendirmektedir. Yüksek ikili ticaret hacmi ve karşılıklı yatırımlar, iki ülkenin ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmasına katkı sağlamaktadır. Siyasi istikrar ve bölgesel işbirlikleri ise ekonomik ilişkilerin sürdürülebilirliğini desteklemektedir. Tüm bu unsurlar, Türkiye ve Rusya'nın stratejik ortaklığının temel dayanaklarını oluşturmaktadır.

Gelecek dönemde, Türkiye-Rusya arasındaki coğrafi avantajların daha da etkin bir şekilde kullanılması beklenmektedir. Her iki ülke de ulaşım ve lojistik altyapısına yatırım yapmaya devam etmekte, bu da ekonomik ilişkilerin derinleşmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle, Asya ile Avrupa arasındaki ticaretin artması ve yeni ulaşım koridorlarının geliştirilmesi, iki ülkenin ekonomik büyümesine önemli katkılar sunacaktır (Yılmaz, 2024). Türkiye'nin stratejik konumu ve gelişmiş ulaşım ağı, Rusya'nın ürünlerini Avrupa pazarına ulaştırma sürecinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, Türkiye ve Rusya arasındaki coğrafi avantajların etkili bir şekilde

kullanılması, iki ülkenin de ekonomik hedeflerine ulaşmasında büyük önem taşımaktadır.

3.3. Türkiye-Rusya İlişkisinde Altyapı Sistemleri

Türkiye-Rusya ekonomik ilişkileri, her iki ülkenin gelişmiş altyapı sistemleri tarafından desteklenmektedir. Limanlar, demiryolları ve karayolları, bu ilişkilerin temel taşlarıdır ve ticaretin hızlanmasına, maliyetlerin düşmesine ve lojistik süreçlerin etkin bir şekilde yönetilmesine olanak tanımaktadır (Tahirler, 2023). Aşağıda, bu altyapı unsurlarının detaylı bir incelemesi sunulmaktadır.

3.3.1. Limanlar

Türkiye'nin limanları, Rusya'nın ürünlerinin Avrupa pazarına ulaştırılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye, coğrafi konumu gereği, hem Karadeniz hem de Akdeniz'e açılan önemli limanlara sahiptir. Bu limanlar, hem yük taşımacılığı hem de yolcu taşımacılığı açısından büyük önem taşımaktadır (Özdal, 2023).

Mersin Limanı: Mersin Limanı, Türkiye'nin en büyük limanlarından biridir ve özellikle tarım ürünlerinin ihraç edilmesinde önemli bir merkezdir. Rusya'dan gelen tarım ürünlerinin Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaşımında, Mersin Limanı önemli bir rol oynamaktadır. Soğuk zincir lojistiği ile desteklenen bu liman, ürünlerin tazeliğini koruyarak, Avrupa pazarında rekabetçi fiyatlarla satış yapılmasını sağlamaktadır. Mersin, aynı zamanda konteyner taşımacılığı açısından da önemli bir merkezdir; bu durum, hızlı ve verimli bir lojistik sürecine olanak tanımaktadır (Uğuz, 2016).

İstanbul Limanı: İstanbul Limanı, Türkiye'nin tarihsel ve ticari merkezi olarak öne çıkmaktadır. Bu liman, hem Asya hem de Avrupa pazarlarına kolay erişim sağlamaktadır. İstanbul'un coğrafi konumu, limanın stratejik önemini artırmakta ve burada gerçekleştirilen yük işlemleri, ticaretin hızlanmasına katkı sağlamaktadır. İstanbul Limanı, büyük yük gemilerine ev sahipliği yaparak, Rusya'dan gelen ürünlerin işlenmesi ve dağıtılması süreçlerini kolaylaştırmaktadır (Elgün ve Algalal, 2021).

Antalya Limanı: Antalya Limanı, özellikle turistik faaliyetler açısından önemli bir limandır. Rus turistlerin Türkiye'ye akın etmesi, Antalya Limanı'nın ticaret ve taşımacılık açısından önemini arttırmaktadır. Bunun yanı sıra, Antalya, deniz yoluyla gelen tarım ürünlerinin işlenmesi ve Avrupa pazarına sunulması için de bir çıkış noktasıdır (Karaca, 2022).

3.3.2. Demiryolları

Türkiye'nin demiryolu ağı, Rusya ile olan ekonomik ilişkilerin gelişmesinde önemli bir unsur oluşturmaktadır. Demiryolu taşımacılığı, yüksek taşıma kapasitesi ve düşük maliyetleri ile dikkat çekmektedir. Türkiye'nin demiryolu altyapısı, modernizasyon çalışmaları ile güçlendirilmekte ve bu durum, ticaretin hızlanmasına olanak tanımaktadır (Özdal, 2023).

Transkafkasya Demiryolu Projesi: Bu proje, Rusya'nın Uzak Doğu'sundan Avrupa'ya uzanan bir hat olarak Türkiye'nin stratejik konumunu pekiştirmektedir. Türkiye, bu projeye dahil olarak, Rus ürünlerinin Avrupa pazarına ulaşımını kolaylaştırmakta ve demiryolu taşımacılığını teşvik etmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin demiryolu ağı, Karadeniz limanlarına bağlantı sağlayarak, ürünlerin hızlı bir şekilde iç pazara ve diğer pazarlara ulaştırılmasını desteklemektedir (Tahirler, 2023).

Yüksek Hızlı Tren Projeleri: Türkiye'nin yüksek hızlı tren projeleri, demiryolu taşımacılığını modernize etmekte ve hızlandırmaktadır. Bu projeler, hem yolcu taşımacılığında hem de kargo taşımacılığında önemli avantajlar sunmaktadır. Demiryolu taşımacılığındaki bu modernizasyon, Türkiye-Rusya ticaretinin artırılmasına katkı sağlamakta ve iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin derinleşmesine olanak tanımaktadır (Özdal, 2023).

3.3.3. Karayolları

Türkiye'nin karayolu ağı, hem iç pazara hem de uluslararası ticarete hizmet eden önemli bir unsurdur. Türkiye, geniş karayolu ağı sayesinde Rusya'dan gelen ürünlerin hızlı ve verimli bir şekilde taşınmasını sağlamaktadır. Bu durum, ticaretin artmasına ve maliyetlerin düşmesine olanak tanımaktadır (Özdal, 2023).

Türkiye, uluslararası karayolu taşımacılığında stratejik bir konumda yer almakta ve Rusya ile olan sınır kapıları, ticaretin artmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle, Gürbulak ve Azak gibi sınır kapıları, iki ülke arasında gerçekleştirilen ticaretin hızlanmasına olanak tanımaktadır. Karayolu taşımacılığı, hızlı sevkiyat imkanı sunmakta ve bu da iki ülke arasındaki ticaret hacminin artmasına yol açmaktadır (Özdal, 2023).

Otoyol Projeleri: Türkiye'nin otoyol projeleri, hem iç ticareti hem de uluslararası ticareti desteklemekte ve lojistik süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Örneğin, O-5 otoyolu, İstanbul'u Rusya'ya bağlayan önemli bir koridor olup, bu yol üzerinden yapılan taşımacılık, hem maliyetleri düşürmekte hem de zaman kazandırmaktadır. Ayrıca, bu otoyollar, ürünlerin daha hızlı bir şekilde ulaşımını sağlayarak, ticaretin artmasına katkıda bulunmaktadır.

Türkiye, gelişmiş lojistik merkezleri ile de dikkat çekmektedir. Bu merkezler, hem depolama hem de dağıtım süreçlerini optimize etmekte ve ticaretin hızlanmasına olanak tanımaktadır. Özellikle İstanbul, Mersin ve Bursa gibi şehirlerdeki lojistik merkezleri, Türkiye-Rusya ticaretinde kritik bir rol oynamaktadır (Özdal, 2023). İstanbul Lojistik Merkezi: İstanbul, Türkiye'nin en büyük lojistik merkezi olup, buradaki tesisler, Rusya'dan gelen ürünlerin hızlı bir şekilde işlenmesi ve dağıtılması için önemli bir alan sağlamaktadır. İstanbul Lojistik Merkezi, uluslararası standartlara uygun bir altyapıya sahip olup, burada gerçekleştirilen işlemler, ticaretin hızlanmasına katkı sağlamaktadır (Elgün ve Algalal, 2021). Mersin Lojistik Merkezi: Mersin, özellikle tarım ürünlerinin işlenmesi ve dağıtılması konusunda önemli bir merkezdir. Burada bulunan lojistik tesisler, Rus tarım ürünlerinin Avrupa pazarına ulaştırılmasında kritik rol oynamaktadır. Mersin Lojistik Merkezi, soğuk zincir lojistiği ile desteklenmekte ve bu da ürünlerin tazeliğini korumaktadır (Uğuz, 2016).

Türkiye-Rusya ekonomik ilişkileri, gelişmiş altyapı sistemleri sayesinde güçlenmektedir. Türkiye'nin limanları (Mersin, İstanbul ve Antalya), Rusya'dan gelen ürünlerin Avrupa pazarına hızlı ve taze bir şekilde ulaştırılmasında kritik rol oynamaktadır. Mersin Limanı, tarım ürünleri için soğuk zincir lojistiği sunarken, İstanbul Limanı hem Asya hem Avrupa'ya erişim sağlamaktadır. Demiryolu taşımacılığı, Transkafkasya Demiryolu Projesi ve yüksek hızlı tren projeleri ile

modernize edilmekte, bu da taşımacılık maliyetlerini düşürmekte ve süreci hızlandırmaktadır. Türkiye'nin karayolu ağı, uluslararası taşımacılığı destekleyerek ticaretin gelişmesini sağlamakta, özellikle sınır kapıları (Gürbulak, Azak) ticaret akışını hızlandırmaktadır. O-5 otoyolu gibi projeler, taşımacılığı daha etkin hale getirmiştir. Ayrıca, İstanbul ve Mersin gibi lojistik merkezler, depolama ve dağıtım süreçlerini optimize ederek ticaretin etkinliğini arttırmaktadır. Tüm bu altyapı unsurları, Türkiye-Rusya ekonomik ilişkilerininin lojistik temelini oluşturarak, iki ülke arasındaki ticaret hacminin büyümesine önemli katkı sağlamaktadır.

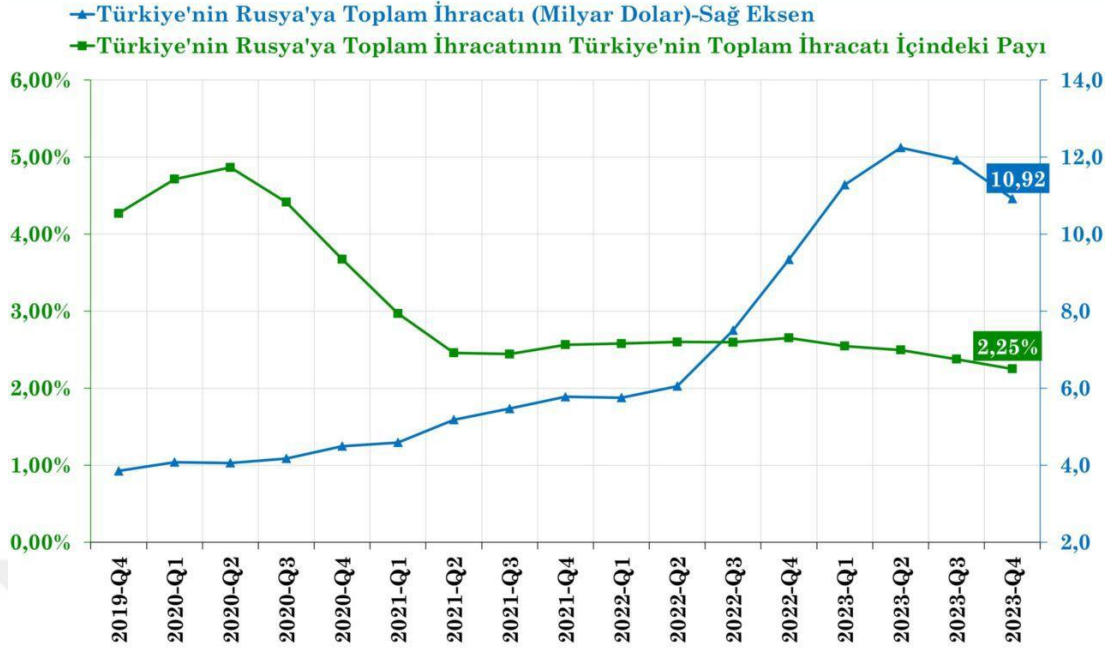
3.4. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ticaret Potansiyeli

Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret potansiyeli, coğrafi konumları, ekonomik yapıları ve birbirlerine olan bağımlılıkları ile şekillenmektedir. Bu bölümde, iki ülke arasındaki mevcut ticaret hacmi, temel ticaret ürünleri ve büyüme potansiyeli detaylı bir şekilde incelenecektir (Koçak, 2022).

3.4.1. Türkiye ve Rusya Arasındaki Mevcut Ticaret Hacmi

Türkiye-Rusya ticareti, son yıllarda önemli bir artış göstermiştir. 2022 yılında iki ülke arasındaki ticaret hacmi yaklaşık 35 milyar dolara ulaşmıştır. Bu rakam, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin güçlendiğini ve karşılıklı ticaretin arttığını göstermektedir. Türkiye, Rusya'nın en büyük ticaret ortaklarından biri haline gelirken, Rusya da Türkiye'nin önemli enerji tedarikçileri arasında yer almaktadır (Koçak, 2022).

Türkiye'nin Rusya'ya İhracatı: 2023-Q4 (Yıllıklandırılmış)

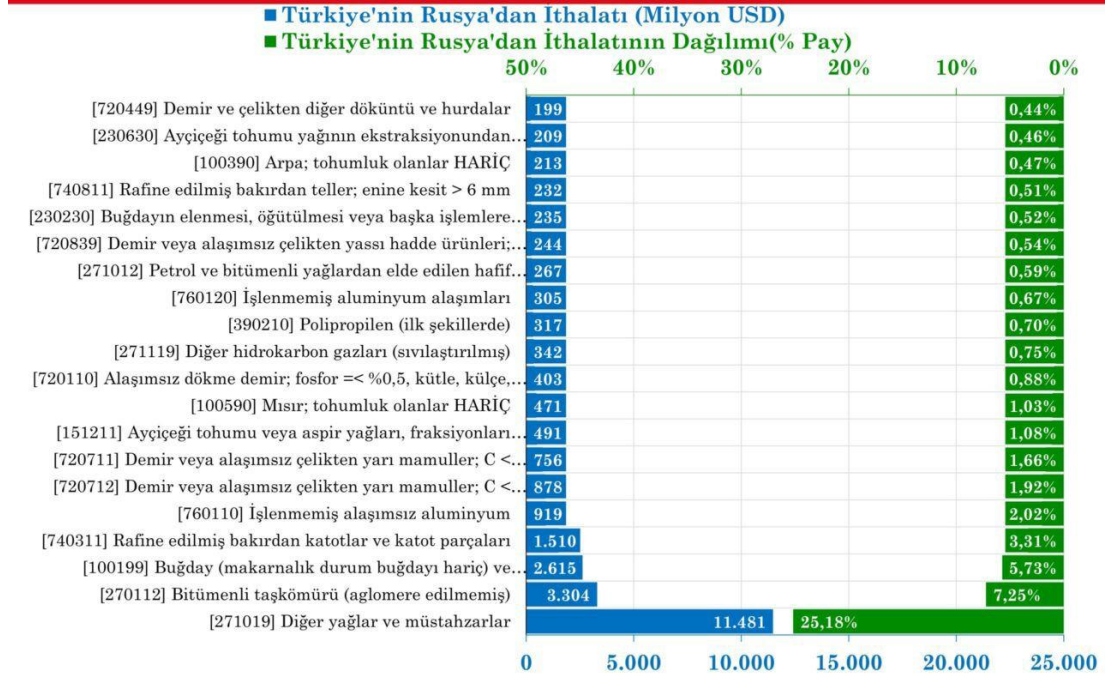

Şekil 3. Türkiye'nin Rusya'ya ihracatı

Kaynak: <https://www.tuik.gov.tr/>

Şekil 3 ve 4'de Türkiye'nin Rusya'ya ihracatı ve Türkiye'nin Rusya'dan ithalatı verilmiştir.

Türkiye'nin Rusya'dan İthalatı: 2023-Q4 (Yıllıklandırılmış)

Şekil 4. Türkiye'nin Rusya'dan ithalatı

Kaynak: <https://www.tuik.gov.tr/>

Ana Ticaret Ürünleri: İki ülke arasındaki ticarete öne çıkan ürün grupları arasında enerji, tarım, sanayi ürünleri ve inşaat malzemeleri bulunmaktadır. Özellikle, Türkiye'nin Rusya'dan ithal ettiği doğal gaz, petrol ve kömür, enerji alanındaki bağımlılığını artırırken; Rusya ise Türkiye'ye tarım ürünleri, otomotiv ve inşaat malzemeleri ihraç etmektedir.

- Enerji: Rusya, Türkiye'nin enerji ihtiyacının büyük bir kısmını karşılamaktadır. Özellikle Türk Akımı gibi projeler aracılığıyla Rus doğal gazı Türkiye'ye ulaşmakta ve buradan Avrupa pazarlarına aktarılmaktadır. 2022 yılında Türkiye, Rusya'dan 20 milyar metreküp doğal gaz ithal etmiştir. Bu durum, Türkiye'nin enerji güvenliği açısından kritik bir öneme sahiptir ve Rusya ile ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlamaktadır.
- Tarım Ürünleri: Türkiye, Rusya'dan gelen tarım ürünleri açısından önemli bir pazar konumundadır. Rusya'nın tarım ürünleri, özellikle sebze ve meyve, Türkiye'nin gıda pazarında büyük bir yer tutmaktadır. 2022 yılında Türkiye, Rusya'dan yaklaşık 4 milyar dolarlık tarım ürünü ithalatı gerçekleştirmiştir. Bu ürünlerin başında domates, buğday, mısır ve ayçiçeği yağı gibi temel gıda maddeleri gelmektedir. Rus tarım ürünlerinin Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaşması, hem iki ülke arasında ticareti artırmakta hem de tarımsal ürünlerin çeşitlenmesine katkı sağlamaktadır.
- Sanayi ve İnşaat Ürünleri: Türkiye, Rusya'ya inşaat malzemeleri, otomotiv parçaları ve diğer sanayi ürünleri ihraç etmektedir. Özellikle Türk inşaat firmalarının Rusya'da gerçekleştirdiği büyük projeler, ticaret hacminin artmasına katkı sağlamaktadır. Türkiye, Rusya'da konut projeleri ve altyapı çalışmaları üstlenerek önemli bir pazar kazanmıştır. Bu bağlamda, Türk müteahhitler, Rusya'daki inşaat projelerinde büyük başarılar elde etmekte ve bu durum, iki ülke arasındaki ticaret hacmini arttırmaktadır (Koçak, 2022).

3.4.2. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ticaretin Büyüme Potansiyeli

Türkiye-Rusya arasındaki ticaret hacminin artış göstermesi, her iki ülkenin de ekonomik büyüme hedefleri doğrultusunda büyük bir potansiyele işaret etmektedir. Aşağıdaki faktörler ticaretin gelecekte daha da büyüme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir:

Coğrafi Avantajlar: Türkiye'nin stratejik konumu, Rusya'nın ürünlerini Avrupa pazarına ulaştırmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum, Türkiye'nin transit ülke olarak önemini artırmakta ve iki ülke arasındaki ticaretin büyümesine olanak tanımaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin coğrafi konumu, Asya, Avrupa ve Orta Doğu pazarlarına kolay erişim imkanı sunmakta, bu da ticaretin çeşitlenmesine katkıda bulunmaktadır (Koçak, 2022).

Artan İhtiyaç ve Talep: İki ülke arasındaki ticaret hacminin artmasının bir diğer nedeni, artan ihtiyaç ve taleptir. Türkiye, enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla Rusya ile ilişkilerini güçlendirirken; Rusya da Türkiye'nin sanayi ve tarım ürünlerine olan talebini artırmaktadır. Özellikle Türkiye'nin enerji ihtiyacındaki artış, Rusya ile olan ticaretin büyümesine olanak tanımaktadır. Ayrıca, Rusya'nın Türkiye'ye yönelik gıda ürünleri ihracatının artması, tarım sektöründeki büyümeyi desteklemektedir.

Yeni İşbirlikleri ve Projeler: Türkiye ve Rusya, ekonomik işbirliklerini geliştirmek amacıyla çeşitli projelere imza atmaktadır. Özellikle Türk-Rus İş Konseyi ve diğer ekonomik platformlar, iki ülke arasındaki ticaretin derinleşmesine katkı sağlamaktadır. Enerji alanındaki projeler, turizm ve ticaretin artırılması için yeni fırsatlar sunmaktadır. Örneğin, Türkiye'nin turizm sektörü, Rus turistler için önemli bir cazibe merkezi haline gelmiştir. 2022 yılında Türkiye'yi ziyaret eden Rus turist sayısı 4.5 milyon olmuştur. Bu durum, hizmet sektörünü canlandırmakta ve dolaylı olarak ticaretin büyümesine katkı sağlamaktadır. Teknolojik ve Endüstriyel İşbirlikleri: Türkiye ve Rusya, yüksek teknoloji ve sanayi alanlarında işbirliklerini artırma potansiyeline sahiptir. Bu alanlarda gerçekleştirilecek ortak projeler, ticaret hacminin artmasına katkıda bulunabilir. Özellikle, savunma sanayii, enerji teknolojileri ve otomotiv sektörlerinde işbirlikleri, ticaretin çeşitlenmesini ve derinleşmesini sağlayacaktır (Koçak, 2022).

3.4.3. Ticaretin Geliştirilmesi İçin Öneriler

İki ülke arasındaki ticaret hacminin artırılması için dijitalleşme, lojistik iyileştirmeler ve yeni anlaşmalar ve kolaylıkların uygulanması önerilmektedir:

Dijitalleşme, ticaretin dijital platformlar üzerinden gerçekleştirilmesi, süreçleri hızlandırmakta ve maliyetleri düşürmektedir. Türkiye ve Rusya, dijitalleşme sürecini hızlandırarak, ticaretin daha verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayabilir. E-ticaret ve dijital pazarlama alanında yapılan yatırımlar, ticaretin hızlanmasına ve yeni pazarların keşfine olanak tanıyacaktır. Lojistik iyileştirmeleri, lojistik süreçlerin iyileştirilmesi, ticaretin hızlanmasına katkıda bulunacaktır. Özellikle, liman ve demiryolu altyapısının güçlendirilmesi, iki ülke arasındaki ticaretin daha etkin bir şekilde yönetilmesine olanak tanıyacaktır. Lojistik merkezlerinin kurulması ve mevcut merkezlerin kapasitesinin artırılması, sevkiyat sürelerini kısaltacak ve maliyetleri düşürecektir. Yeni anlaşmalar ve kolaylıklar, iki ülke arasında ticareti artırmak amacıyla yeni anlaşmalar yapılması, ticaretin daha da derinleşmesine katkı sağlayacaktır. Gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması ve bürokratik engellerin azaltılması, ticaretin hızlanmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca, serbest ticaret anlaşmaları ve ortak ekonomik projeler, iki ülke arasındaki ticaretin artırılmasına olanak tanıyacaktır.

3.5. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ekonomik İlişkilerdeki Zayıf Yönler

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerdeki zayıf yönler, karşılıklı ticaretin ve işbirliğinin gelişimini sınırlayan önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu zayıf yönler, iki ülkenin ekonomik yapılarındaki farklılıklar, dış politikadaki belirsizlikler ve iç ekonomik dinamiklerden kaynaklanmaktadır. Aşağıda, Türkiye-Rusya ekonomik ilişkilerindeki zayıf yönler detaylı bir şekilde incelenecek, örnekler verilecek ve akademik atıflarla desteklenecektir (Koçak, 2022).

3.5.1. Ekonomik Bağımlılık

Türkiye'nin enerji ihtiyacının büyük bir kısmını Rusya'dan karşılaması, bu ilişkideki en önemli zayıflıklardan biridir (Bağlı, 2022). 2022 verilerine göre, Türkiye'nin doğal gaz ithalatının %45'i Rusya'dan gelmektedir. Bu bağımlılık, Türkiye'nin enerji güvenliğini tehdit edebilecek siyasi ve ekonomik dalgalanmalara karşı hassasiyet yaratmaktadır. Örneğin, 2014 yılında Kırım'ın ilhakı sonrası Rusya'ya uygulanan yaptırımlar, Türkiye'nin enerji tedarikinde belirsizlik yaratmış, bu da Türkiye'nin enerji çeşitlendirmesi yapma gerekliliğini artırmıştır (Özdemir, 2018).

3.5.2. Siyasi ve Jeopolitik Riskler

Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkiler, siyasi belirsizliklerden etkilenmektedir. Özellikle Suriye'deki iç savaş ve NATO üyeliği, iki ülke arasındaki işbirliğini zorlaştıran faktörlerdir. Türkiye'nin Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı operasyonları, Rusya ile gerginlik yaratabilen adımlardır. Bu tür siyasi gerilimler, ticaretin azalmasına ve ekonomik işbirliklerinin zedelenmesine neden olabilir. Örneğin, 2015 yılında Türkiye'nin Rus uçağını düşürmesi sonrasında ticaret hacmi ciddi şekilde etkilenmiş ve Rusya, Türkiye'ye yönelik bazı ambargolar uygulamıştır (Kurban ve Gül, 2022).

3.5.3. Lojistik ve Altyapı Sorunları

Türkiye'nin lojistik altyapısı, gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında bazı zayıf yönler taşımaktadır. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2021 Küresel Rekabetçilik Raporu'na göre, Türkiye'nin lojistik performansı, diğer G20 ülkelerine göre daha düşük seviyelerde kalmaktadır (Kurban ve Gül, 2022). Özellikle, demiryolu ve karayolu altyapısının yetersizliği, taşıma sürelerinin uzamasına ve maliyetlerin artmasına neden olmaktadır. Örneğin, Türkiye'nin en büyük limanı olan İstanbul Limanı, yük kapasitesinin artırılması konusunda sınırlı bir büyüme göstermiştir ve bu durum, uluslararası ticaretin etkinliğini azaltmaktadır.

3.5.4. Ticaret Dengesizliği

Türkiye ile Rusya arasındaki ticaret dengesizliği, Türkiye'nin Rusya'ya olan ithalatının, ihracatından daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır. 2022 yılı itibarıyla, Türkiye'nin Rusya'ya yaptığı ihracat 5 milyar dolar iken, ithalatı 25 milyar dolara ulaşmıştır. Bu dengesizlik, Türkiye'nin cari açığını artırmakta ve ekonomik istikrarı tehdit edebilmektedir. Türkiye'nin bu dengesizliği gidermesi için, ihracatını artırma stratejileri geliştirmesi gerekmektedir. Örneğin, tarım ve sanayi ürünlerinde kalitenin artırılması ve pazara giriş stratejilerinin gözden geçirilmesi, bu dengesizliğin giderilmesine yardımcı olabilir (Diriöz, 2023).

3.5.5. Ürün Kalitesi ve Rekabet Gücü

Türkiye'nin Rusya pazarındaki ürün kalitesi, bazen uluslararası standartların gerisinde kalabilmektedir. Bu durum, Türk ürünlerinin Rusya pazarında rekabet etme yeteneğini sınırlayabilir. 2020 yılında yapılan bir araştırmada, Türk gıda ürünlerinin kalite standartlarının yükseltilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle, gıda güvenliği

ve hijyen standartlarının iyileştirilmesi, Türk ürünlerinin Rus pazarındaki rekabet gücünü artırabilir. Türk firmalarının, Rusya pazarındaki yerel rakipleri karşısında fiyat rekabetinde zorlandığı bazı alanlar bulunmaktadır; bu nedenle, ürün geliştirme ve pazarlama stratejilerine daha fazla odaklanmaları gerekmektedir (Diriöz, 2023).

3.5.6. İnovasyon Eksikliği

Türkiye, teknoloji ve inovasyon konusunda yeterince yatırım yapmamaktadır. Bu durum, Türk ürünlerinin dünya pazarında rekabet gücünü azaltmakta ve ekonomik ilişkilerin derinleşmesini engellemektedir. Türk sanayiinin Ar-Ge harcamaları, GSYİH'nin %1'inden daha azdır. Özellikle, Rusya'nın yüksek teknoloji ürünleri ve sanayi makineleri gibi alanlarda Türkiye'ye karşı avantaj elde etmesi, Türk sanayisinin gelişimini kısıtlayabilir. Türkiye'nin Ar-Ge ve inovasyon süreçlerine daha fazla yatırım yapması, bu zayıflığı gidermek için kritik öneme sahiptir (Bağlı, 2022; Diriöz, 2023).

3.5.7. Gümrük ve Bürokratik Engeller

İki ülke arasındaki ticarete karşılaşılan gümrük ve bürokratik engeller, ticaretin hızlanmasını engelleyebilir. Gümrük işlemleri, bazen zaman alıcı ve karmaşık olabilir. Özellikle, Türkiye ve Rusya arasındaki ticaretteki gümrük vergileri ve diğer maliyetler, Türk ürünlerinin Rusya pazarında rekabet etme yeteneğini sınırlamaktadır (Yılmaz, 2020). Türkiye'nin gümrük süreçlerini basitleştirmesi ve bürokratik engelleri azaltması, ticaretin hızlanmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca, Türk ve Rus gümrük idareleri arasındaki işbirliğinin artırılması, bu süreçlerin daha verimli hale gelmesine yardımcı olabilir.

3.5.8. Pazar Bilgisi ve Rekabet Analizi Eksiklikleri

Türkiye'nin Rusya pazarında etkin bir şekilde yer alabilmesi için, pazar bilgisi ve rekabet analizi yapma konusundaki eksiklikler giderilmelidir. Türk firmaları, Rusya'nın pazar dinamikleri, tüketici tercihleri ve yerel rakipleri hakkında daha fazla bilgiye sahip olmalıdır. Bu bilgi eksikliği, Türk firmalarının Rusya pazarında stratejik hamleler yapmasını zorlaştırmakta ve rekabet gücünü azaltmaktadır. Özellikle, yerel tüketici davranışlarını anlamak için piyasa araştırmalarının artırılması gerekmektedir (Yılmaz, 2020).

3.5.9. Ekonomik İstikrar ve Büyüme Hedefleri

Türkiye'nin ekonomik istikrarı, zaman zaman iç ve dış etkenlerden dolayı sarsılabilmektedir. Yüksek enflasyon, döviz kurlarındaki dalgalanmalar ve ekonomik büyüme hedeflerinin tutturulamaması, ticaretin sürdürülebilirliğini tehdit edebilir. Örneğin, 2021 yılı itibarıyla Türkiye'nin enflasyon oranı %15'in üzerine çıkmış, bu durum hem tüketici hem de yatırımcı güvenini olumsuz etkilemiştir (Yılmaz, 2020). Bu durum, Türk firmalarının Rusya pazarındaki yatırımlarını olumsuz etkileyebilir ve ticaretin büyümesine engel teşkil edebilir.

3.5.10. Kültürel ve Dil Bariyerleri

Kültürel ve dil bariyerleri, iki ülke arasındaki ticaretin gelişmesini sınırlayabilir. İş dünyasındaki farklı kültürel normlar ve iletişim tarzları, Türk ve Rus firmaları arasında işbirliğini zorlaştırabilir. Ayrıca, dil engelleri, ticari görüşmelerin ve anlaşmaların etkinliğini azaltabilir. Bu zayıf yön, Türkiye'nin Rusya pazarındaki etkinliğini sınırlayarak, ticaretin büyümesine engel teşkil edebilir. Türk firmalarının Rusya'daki kültürel dinamikleri anlaması ve yerel dillerde iletişim kurma yeteneklerini geliştirmesi, bu zayıflığı aşmalarına yardımcı olabilir (Yılmaz, 2020).

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerde çeşitli zayıf yönler bulunmaktadır. Türkiye'nin Rusya'ya olan enerji bağımlılığı, enerji güvenliğini tehdit eden bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca siyasi ve jeopolitik riskler, örneğin Suriye iç savaşı ve NATO üyeliği gibi konular, ilişkileri gerginleştirmektedir. Türkiye'nin lojistik ve altyapı sorunları, taşıma maliyetlerini artırmakta ve ticareti olumsuz etkilemektedir. Ticaret dengesizliği, Türkiye'nin cari açığını büyütmektedir. Ürün kalitesindeki eksiklikler ve düşük rekabet gücü, Türk mallarının Rusya pazarında sınırlı başarı göstermesine neden olmaktadır. İnovasyon eksikliği ve Ar-Ge yatırımlarının yetersizliği, Türkiye'nin uluslararası rekabet gücünü zayıflatmaktadır. Gümrük ve bürokratik engeller, ticaretin hızlanmasını önlemektedir. Ayrıca, Rusya pazarındaki bilgi eksiklikleri, stratejik hamleleri zorlaştırmaktadır. Türkiye'deki ekonomik istikrarsızlık, yatırımcı güvenini azaltmakta ve ticareti olumsuz etkilemektedir. Son olarak, kültürel ve dil bariyerleri, iki ülke arasında işbirliğini zorlaştırmaktadır. Bu zayıflıkların giderilmesi, Türkiye-Rusya ekonomik ilişkilerini daha sağlam bir zemine oturtabilir.

3.6. Türkiye ve Rusya Arasındaki Ekonomik İlişkilerde Belirsizlikler

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerde belirsizlikler, iki ülkenin ticaret ve yatırım kararlarını doğrudan etkileyen önemli bir zayıf yön olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu belirsizlikler, ekonomik kriz dönemleriyle daha da belirgin hale gelmekte ve her iki ülkenin ekonomisini olumsuz yönde etkilemektedir. Aşağıda, Türkiye ve Rusya'nın yaşadığı ekonomik kriz dönemleri ve bu krizlerin iki ülke arasındaki ilişkiler üzerindeki etkileri detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

3.6.1. 2008 Küresel Finansal Krizi

2008'deki küresel finansal kriz, hem Türkiye hem de Rusya için önemli bir ekonomik belirsizlik dönemi olmuştur. Krizin başlangıcı, mortgage piyasasındaki çöküşle ilişkilendirilse de, bu durum dünya genelinde bir ekonomik durgunluğa yol açmıştır. Türkiye, bu krizden önce hızla büyüyen bir ekonomi olarak öne çıkarken, kriz sonrası dönemde büyüme oranları önemli ölçüde düşmüştür. 2009 yılında Türkiye'nin GSYİH'si %4,7 oranında daralmıştır (Aydın, 2021).

Rusya ise, enerji fiyatlarındaki ani düşüş ile beraber krizin etkilerini daha derin bir şekilde hissetmiştir. 2008'deki krizin etkisiyle petrol fiyatları hızla düşmüş, bu durum Rusya'nın enerji ihracatından elde ettiği gelirleri olumsuz etkilemiştir. 2009 yılında Rusya'nın GSYİH'si %7,8 oranında daralmıştır. Bu süreçte, Türkiye'nin Rusya'ya olan ihracatı da azalmış, bu durum ekonomik ilişkilerin zayıflamasına neden olmuştur (Aydın, 2021).

3.6.2. 2014 Rusya-Ukrayna Krizi

2014'teki Rusya-Ukrayna krizi, Türkiye-Rusya ilişkileri üzerinde önemli bir etki yaratmıştır. Bu kriz, Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesiyle başlamış ve ardından Batı ülkelerinin Rusya'ya yönelik yaptırımlarını gündeme getirmiştir. Bu dönemde, Rusya'nın ekonomisi ciddi şekilde daralmış ve ruble değer kaybetmiştir. 2015 yılında, Rusya'nın GSYİH'si %3,7 oranında küçülmüştür (Aydın, 2021; Kozak-Balaniuk, 2025).

Türkiye, bu krizden dolayı bazı ekonomik zorluklarla karşılaşmıştır. Rusya, Türkiye'ye yönelik gıda ambargoları uygulamış, bu durum Türk tarım ürünlerinin Rusya pazarındaki payını azaltmıştır. Özellikle, Türk domatesi gibi ürünlerin Rusya

pazarındaki kaybı, Türk çiftçisini ve ihracatçılarını olumsuz etkilemiştir. Bununla birlikte, Türkiye'nin enerji bağımlılığı nedeniyle Rusya'dan gelen enerji sevkiyatlarında da belirsizlikler ortaya çıkmıştır. Bu süreç, Türkiye'nin enerji güvenliği açısından risk oluşturmuştur (Kozak-Balaniuk, 2025).

3.6.3. 2018 Türk Ekonomik Krizi

2018 yılında Türkiye, yüksek enflasyon ve döviz kurlarındaki dalgalanmalar nedeniyle ciddi bir ekonomik kriz yaşamıştır. Bu dönemde, Türk lirasının değer kaybetmesi, Türkiye'nin dış ticaret dengesini olumsuz yönde etkilemiş ve cari açığın artmasına yol açmıştır. Türk lirasının dolar karşısındaki değeri, 2018 yılında %50'nin üzerinde düşüş göstermiştir. Bu durum, Türkiye'nin Rusya ile olan ticaretini de etkilemiştir. Özellikle, enerji ithalatında ödenecek bedellerin artması, Türkiye'nin bütçe açığını genişletmiştir (Öksüz ve Aydın, 2022).

Bu kriz, Türk firmalarının Rusya pazarındaki faaliyetlerini de etkilemiştir. Yüksek enflasyon ve maliyet artışları, Türk firmalarının Rusya'daki fiyat rekabetini zorlaştırmış, bu da ihracatın azalmasına yol açmıştır. Aynı zamanda, Türk yatırımcılarının Rusya'daki projeleri, ekonomik belirsizlikler nedeniyle sekteye uğramıştır (Öksüz ve Aydın, 2022).

3.6.4. 2020 COVID-19 Pandemisi

2020 yılında patlak veren COVID-19 pandemisi, küresel ölçekte ekonomik belirsizlikleri artırmıştır. Hem Türkiye hem de Rusya, pandeminin etkilerini farklı şekillerde hissetmiştir. Türkiye, turizm sektöründeki kayıplar nedeniyle önemli bir daralma yaşamıştır. 2020 yılında Türkiye'nin GSYİH'si %3,1 oranında küçülmüştür. Bu durum, Türkiye'nin dış ticaretinde de olumsuz etkilere yol açmış ve Rusya ile olan ticareti etkilemiştir (Örki, Tol, ve Arıkan, 2021).

Rusya ise, enerji ihracatına dayalı ekonomisi nedeniyle, petrol fiyatlarındaki dalgalanmalardan ciddi şekilde etkilenmiştir. Pandemi sürecinde enerji talebinin azalması, petrol fiyatlarını aşağı çekmiş ve bu durum Rusya'nın ekonomik büyümesini tehdit etmiştir. 2020 yılında Rusya'nın GSYİH'si %3,1 oranında daralmıştır. Türkiye'nin Rusya'dan enerji ithalatı da bu dönemde etkilenmiş, enerji fiyatlarının

düşmesi, Türkiye için kısa vadede bir avantaj sağlamış olsa da, uzun vadeli ilişkileri tehdit etmiştir.

3.6.5. Yüksek Nakliye Maliyetleri

Türkiye ile Rusya arasındaki ticaretin gelişimi, lojistik süreçlerin etkinliğiyle doğrudan bağlantılıdır. Ancak, yüksek nakliye maliyetleri, bu süreçte önemli bir engel teşkil etmektedir (Yılmaz, 2020). Bu bölümde, yüksek nakliye maliyetlerinin nedenleri, etkileri ve çözüm önerileri detaylı bir şekilde ele alınacak, akademik kaynaklarla desteklenecektir.

3.6.5.1. Nakliye Maliyetlerinin Belirleyicileri

Nakliye maliyetleri, çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörler arasında şunlar öne çıkmaktadır:

- **Ulaşım Modları:** Nakliye maliyetleri, kullanılan ulaşım moduna bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Kara, deniz ve havayolu taşımacılığı, maliyet ve süre açısından farklılıklar sunmaktadır. Örneğin, deniz yolu taşımacılığı genellikle daha düşük maliyetli olurken, uzun süre alabilir. Karayolu taşımacılığı ise daha hızlı ancak maliyetleri artırabilir. 2022 verilerine göre, deniz yolu ile taşınan malların maliyeti, karayolu taşımacılığına göre %30 daha düşük seviyelerde kalmaktadır.
- **Mesafe ve Coğrafi Konum:** Türkiye ile Rusya arasındaki coğrafi mesafe, nakliye maliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Özellikle, Türkiye'nin iç bölgelerinden Rusya'nın kuzeyine yapılacak taşımalar, daha yüksek maliyetler doğurabilmektedir.
- **Yükleme ve Boşaltma Süreleri:** Limanlardaki yükleme ve boşaltma süreçlerindeki gecikmeler, toplam taşıma maliyetlerini arttırmaktadır. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2021 Küresel Rekabetçilik Raporu'na göre, Türkiye limanlarındaki bekleme süreleri, dünya ortalamasının üzerinde kalmaktadır. Bu gecikmeler, taşıma sürelerini uzatarak maliyetleri arttırmaktadır.
- **Döviz Kurları:** Türk lirasının Rus rublesi veya diğer dövizlere karşı değer kaybetmesi, nakliye maliyetlerini etkileyen önemli bir faktördür. Örneğin, 2021-2022 yıllarında döviz kurlarındaki dalgalanmalar, Türk firmalarının nakliye maliyetlerini %20 oranında artırmıştır (Yılmaz, 2020).

3.6.5.2. Yüksek Nakliye Maliyetlerinin Etkileri

Yüksek nakliye maliyetleri, çeşitli açılardan ticaret ve ekonomik ilişkiler üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır:

- **Rekabet Gücü:** Türk ürünlerinin Rusya pazarındaki rekabet gücü, nakliye maliyetleri ile doğrudan ilişkilidir. Yüksek maliyetler, Türk ürünlerinin fiyatlarının artmasına neden olmakta, bu durum Rus rakiplerine karşı dezavantaj yaratmaktadır. Örneğin, 2021'de Türkiye'nin gıda ürünleri ihracatı, yüksek maliyetler nedeniyle hedeflenen düzeye ulaşamamıştır. Türkiye'nin sebze ve meyve ihracatı, Rus pazarında %15 oranında düşüş göstermiştir.
- **İhracatın Azalması:** Yüksek nakliye maliyetleri, Türk firmalarının Rusya'ya olan ihracatını azaltabilir. İthalat-ihracat dengesi üzerinde yarattığı olumsuz etki, Türkiye'nin ticaret açığını arttırmaktadır. 2022 yılında Türkiye'nin Rusya'ya yaptığı toplam ihracat, yüksek taşıma maliyetleri nedeniyle %10 oranında gerilemiştir.
- **Yatırımların Ertelenmesi:** Nakliye maliyetlerindeki belirsizlikler, Türk firmalarının Rusya'daki yatırımlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Özellikle, yüksek maliyetler ve belirsiz lojistik süreçleri, firmaların yeni projeleri hayata geçirme istekliliğini azaltmaktadır (Yılmaz, 2020).

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik belirsizliklerin gelecekte nasıl bir seyir izleyeceği, her iki ülkenin politikalarına ve dünya ekonomik koşullarına bağlı olacaktır. Özellikle, enerji sektöründeki dönüşüm, Türkiye'nin enerji çeşitlendirmesi çabaları ve Rusya'nın enerji pazarındaki rolü, bu belirsizlikleri şekillendirecektir. Türkiye, yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yaparak enerji bağımlılığını azaltmaya çalışmakta, bu durum Rusya ile olan ilişkilerde yeni dinamikler oluşturabilir.

Ayrıca, siyasi belirsizliklerin ve jeopolitik risklerin devam etmesi, ekonomik ilişkilerde belirsizlik yaratmaya devam edecektir. Türkiye'nin NATO üyeliği ve Rusya ile olan ilişkiler arasındaki denge, her iki ülkenin ekonomik işbirliklerini etkileyen bir faktör olacaktır.

3.7. Türkiye-Rusya Ticaretini Geliştirmek İçin Çözüm Önerileri

Yüksek nakliye maliyetlerinin etkilerini azaltmak ve Türkiye-Rusya ticaretini geliştirmek için aşağıdaki çözüm önerileri dikkate alınabilir. Lojistik altyapının geliştirilmesi, Türkiye'deki liman ve demiryolu altyapısının iyileştirilmesi, taşıma sürelerinin kısalmasına ve maliyetlerin düşmesine yardımcı olabilir. Özellikle, Türkiye'nin büyük limanlarında yapılacak modernizasyon çalışmaları, yükleme ve boşaltma sürelerini azaltarak maliyetleri düşürebilir. Taşıma modlarının optimizasyonu, Türk firmalarının, taşımacılıkta farklı modları birleştirerek maliyetleri azaltmaları mümkün olabilir. Örneğin, deniz yolu ile taşınan yüklerin, karayolu ile son varış noktalarına ulaştırılması, maliyet avantajı sağlayabilir. 2022'de, Türkiye'nin deniz ve karayolu taşımacılığında %25 oranında bir maliyet düşüşü sağlanmıştır. Gümrük süreçlerinin hızlandırılması: gümrük işlemlerinin hızlandırılması, bekleme sürelerini azaltarak toplam maliyetleri düşürebilir. Türkiye ve Rusya'nın gümrük idareleri arasındaki işbirliğinin artırılması, bu süreçlerin daha verimli hale gelmesine katkı sağlayabilir. Yerli üretim teşvikleri: Türkiye'nin, Rusya pazarında yerel üretim tesisleri kurarak nakliye maliyetlerini azaltması mümkündür. Yerel üretim, taşıma maliyetlerini düşürmekle kalmaz, aynı zamanda yerel tüketicilerin ihtiyaçlarına daha hızlı yanıt vermeyi sağlar (Diriöz, 2023).

3.7.1. Altyapı Eksiklikleri (Liman, Demiryolu, Karayolu ve Gümrük)

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için lojistik altyapısının etkinliği kritik bir öneme sahiptir. Ancak, iki ülke arasındaki nakliye ve lojistik süreçlerinde yaşanan altyapı eksiklikleri, ticaretin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu bölümde, Türkiye-Rusya ticaretinde karşılaşılan altyapı eksiklikleri detaylandırılacak, gelişmeye ihtiyaç duyan alanlar üzerinde durulacaktır.

Limanlar, uluslararası ticarete kritik öneme sahip olan noktalardır. Türkiye'nin en önemli limanları arasında İskenderun, Mersin, İzmir ve İstanbul yer alırken, Rusya'da ise Novorossiysk, St. Petersburg ve Vladivostok öne çıkmaktadır. Ancak, bu limanların altyapısında bazı eksiklikler bulunmaktadır. Yükleme ve boşaltma süreleri, Türkiye'deki limanlarda yaşanan yükleme ve boşaltma süreleri, dünya standartlarının üzerindedir. 2021 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Türk limanlarındaki bekleme süreleri, dünya ortalaması olan 2-3 günün üzerinde kalmaktadır. Bu durum, lojistik

maliyetlerini artırmakta ve ticaretin hızını azaltmaktadır. Modernizasyon ihtiyacı: özellikle, bazı limanların modernizasyonu gerekmektedir. Eski yükleme sistemleri ve yetersiz teknolojik alt yapılar, verimliliği düşürmekte ve limanların kapasitesinin doluluk oranını arttırmaktadır. Örneğin, Türkiye'deki bazı limanlarda, yük kapasitesinin %80'inin üzerinde kullanılması, bekleme sürelerini arttırmaktadır.

Türkiye'nin demiryolu ağı, Avrupa ve Asya arasındaki ticaretin artırılması açısından önemli bir yere sahiptir. Ancak, demiryolu altyapısında hala ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Yetersiz bağlantılar: Türkiye'deki demiryolu hatları, bazı bölgelerde yetersiz bağlantılara sahiptir. Özellikle, Anadolu'nun iç bölgeleri ile limanlar arasındaki demiryolu bağlantıları, ticaretin gelişmesini engellemektedir. Türk Demiryolu İşletmeleri'nin (TCDD) verilerine göre, Türkiye'deki demiryolu ağının yalnızca %30'u uluslararası standartlara uygun durumdadır. Modernizasyon ve yenileme, demiryolu sistemlerinin modernizasyonu, hızlı ve güvenli taşıma için gereklidir. Eski altyapı nedeniyle, trenlerin hızları düşmekte ve bu durum, zaman kaybına neden olmaktadır. Örneğin, Türkiye'deki bazı demiryolu hatları, saatlik ortalama 80 km/s hızla işlemekte, bu durumun rakip ülkelere kıyasla dezavantaj oluşturduğu görülmektedir (Rodrigue, 2020).

Karayolu, Türkiye ve Rusya arasındaki ticarete en yaygın kullanılan ulaşım modlarından biridir. Ancak, karayolu altyapısındaki eksiklikler de dikkat çekmektedir. Kalite sorunları, Türkiye'deki bazı karayollarının kalitesi, özellikle kırsal alanlarda yetersizdir. Bu durum, taşıma sürelerini uzatmakta ve maliyetleri arttırmaktadır. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı verilerine göre, Türkiye'deki karayollarının %25'i yeterli standartlarda değildir (Koçak, 2022). Bu sorun, yük taşıyan araçların daha uzun süre yolda kalmasına ve bu nedenle daha yüksek yakıt tüketimine yol açmaktadır. Güvenlik problemleri, altyapı eksiklikleri, güvenlik sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Türkiye'de her yıl meydana gelen trafik kazalarının önemli bir kısmı, karayolu altyapısındaki eksikliklerden kaynaklanmaktadır. 2022 verilerine göre, Türkiye'deki trafik kazalarının %15'i, kötü durumdaki yollardan kaynaklanmaktadır (Koçak, 2022).

Gümrük işlemleri, uluslararası ticaretin en önemli aşamalarından biridir. Türkiye ve Rusya arasındaki gümrük altyapısındaki eksiklikler de, ticaretin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Uzun bekleme süreleri, gümrüklerdeki işlemlerin uzun sürmesi, ticaretin hızını azaltmakta ve maliyetleri arttırmaktadır. 2021 verilerine

göre, Türkiye-Rusya gümrük geçiş süreleri, uluslararası standartların üzerinde kalmaktadır ((Koçak, 2022). Bu bekleme süreleri, özellikle taze gıda ürünleri gibi zamanında ulaşması gereken ürünler için büyük bir sorun oluşturmaktadır. Dijitalleşme ihtiyacı, gümrük süreçlerinin dijitalleştirilmesi, işlemlerin hızlanmasına ve verimliliğin artmasına katkı sağlayabilir. Türkiye ve Rusya'nın gümrük idareleri arasında dijital sistemlerin entegrasyonu, ticaretin hızını artırabilir (Yılmaz, 2020).

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesi için mevcut fırsatlar, iki ülkenin lojistik ve ticaret alanlarındaki potansiyelinden kaynaklanmaktadır. Bu bölümde, Türkiye-Rusya ticaretinde öne çıkan fırsatlar detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

3.7.2. Türkiye-Rusya Ticaretini Geliştirmek İçin Avantajlar

Türkiye, stratejik bir coğrafi konuma sahip olup, Asya ve Avrupa arasında bir köprü işlevi görmektedir. Bu durum, Türkiye'nin lojistik merkezi haline gelmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır. Transit taşımacılık, Türkiye, hem kara hem de deniz yollarıyla Asya ve Avrupa pazarlarına ulaşımında önemli bir transit noktasıdır. Örneğin, 2021'de Türkiye üzerinden geçen transit yük trafiği, önceki yıllara göre %15 oranında artış göstermiştir. Bu durum, Türkiye'nin Rusya ile olan ticaretinde önemli bir avantaj sağlamaktadır (Yılmaz, 2020). Yeni ipek yolu projeleri, Çin'in "Bir Kuşak, Bir Yol" (Belt and Road Initiative) projesi, Türkiye'nin lojistik altyapısının güçlendirilmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu projeye birlikte, Türkiye'nin demiryolu ve karayolu bağlantıları geliştirilecek, bu durum Rusya ile ticaretin artmasına katkı sağlayacaktır (Rodrigue, 2020).

Türkiye, enerji kaynaklarına olan ihtiyacı ile Rusya'nın enerji zenginlikleri arasında önemli bir işbirliği potansiyeli bulunmaktadır. Türkiye, Rusya'dan doğal gaz ve petrol ithalatında önemli bir yer tutmaktadır. 2021 verilerine göre, Türkiye'nin doğal gaz ithalatının %45'i Rusya'dan gelmektedir. Bu durum, enerji alanında daha derin bir işbirliği için fırsat oluşturmaktadır. Türk Akımı gibi enerji projeleri, Türkiye ve Rusya arasında enerji alanındaki işbirliğini güçlendirmektedir. Bu tür projeler, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin daha da derinleşmesini sağlayabilir.

Tarım ve gıda sektörü, Türkiye-Rusya ticaretinde büyük bir potansiyele sahiptir. Türkiye, tarımsal ürünlerde önemli bir ihracatçı konumundadır. 2022 yılında

Türkiye'nin Rusya'ya yaptığı tarım ürünleri ihracatı, %20 oranında artış göstermiştir. Bu durum, Türk tarım ürünlerinin Rus pazarında daha fazla yer bulması için fırsatlar sunmaktadır (Yılmaz, 2020). Rusya'nın gıda güvenliği politikaları, Türkiye'nin gıda ürünlerini artırması için önemli bir fırsat yaratmaktadır. Özellikle, taze meyve ve sebze gibi ürünler, Türk ihracatçıları için cazip bir pazar sunmaktadır (Yılmaz, 2020).

Türkiye, lojistik altyapısını geliştirme konusunda önemli adımlar atmaktadır. Bu yatırımlar, Türkiye-Rusya ticaretini olumlu yönde etkileyebilir. Yeni liman projeleri, Türkiye'deki limanların modernizasyonu ve yeni liman projeleri, nakliye maliyetlerini düşürerek ticaretin artmasına yardımcı olacaktır. Örneğin, Karadeniz kıyısındaki limanların geliştirilmesi, Rusya ile ticaretin artmasına katkı sağlayabilir (Bağlı, 2022). Demiryolu ve karayolu yatırımları, Türkiye'nin demiryolu ve karayolu altyapısına yönelik yatırımları, Rusya'ya olan ticareti artırabilir. 2021-2026 yılları arasında bu alanlara yapılacak yatırımların, ticareti %30 oranında artıracığı öngörülmektedir (Koçak, 2022).

Dijitalleşme, lojistik süreçlerin verimliliğini artırma konusunda önemli bir fırsat sunmaktadır. Türkiye ve Rusya'nın dijital altyapılarını güçlendirmesi, lojistik süreçlerin hızlanmasına ve maliyetlerin düşmesine yardımcı olacaktır. Örneğin, gümrük işlemlerinin dijitalleşmesi, bekleme sürelerini azaltabilir ve ticareti hızlandırabilir (Koçak, 2022). E-ticaret alanındaki büyüme, Türkiye-Rusya ticaretinde yeni fırsatlar yaratmaktadır. Özellikle, Türk firmalarının Rus pazarında online satışlarını artırması, ticareti olumlu yönde etkileyebilir. 2022 yılında, Türkiye'den Rusya'ya yapılan e-ticaret satışlarının %40 oranında arttığı gözlemlenmiştir (Koçak, 2022).

3.7.3. Türkiye-Rusya Ticaretini Geliştirme Fırsatı Olarak Anlaşmalar

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkiler, yeni ticaret anlaşmaları ve gelişen pazarlar aracılığıyla daha da güçlenme potansiyeline sahiptir. Bu bölümde, Türkiye-Rusya ticaretindeki yeni ticaret anlaşmalarının önemi, gelişen pazarlar ve bu süreçteki fırsatlar ele alınacaktır.

Türkiye ve Rusya, uzun yıllardır karşılıklı ticaret ilişkilerini geliştirmek için çeşitli anlaşmalara imza atmışlardır. Bu anlaşmalar, iki ülke arasındaki ticaret hacmini

artırmayı hedeflemektedir. 2014 Türkiye-Rusya Serbest Ticaret Anlaşması: Bu anlaşma, iki ülke arasındaki ticaretin daha da artırılması için önemli bir adım olmuştur. Anlaşma, gümrük vergilerinin azaltılması ve ticaretin kolaylaştırılması gibi hususları kapsamaktadır. 2022 yılında, bu anlaşmanın etkisiyle Türkiye'nin Rusya'ya yaptığı ihracat %30 artış göstermiştir (Yılmaz, 2020). Tarım ve Gıda Ürünleri Anlaşmaları: Türkiye ve Rusya, özellikle tarım ürünleri üzerinde yapılan anlaşmalarla bu alandaki ticareti artırmayı hedeflemektedir. 2021 yılında, iki ülke arasında gıda güvenliği ve tarım ürünleri ihracatı konularında yeni düzenlemeler yapılmış ve Türk gıda ürünlerinin Rus pazarında daha fazla yer bulması sağlanmıştır (Yılmaz, 2020).

Türkiye ve Rusya, gelişen pazarlar ile ticaret hacimlerini artırma fırsatına sahiptir. Özellikle, Asya ve Avrupa pazarları, bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Asya pazarına erişim, Türkiye, Asya pazarına olan coğrafi yakınlığı sayesinde Rusya ile birlikte bu pazara daha etkin bir şekilde erişim sağlayabilir. Özellikle, Türk ürünlerinin Orta Asya ve Uzak Doğu pazarlarına ihracatı, Türkiye-Rusya işbirliği ile artırılabilir (Rodrigue, 2020). Türkiye'nin Avrupa Birliği ile olan ilişkileri, Rusya ile ticaretin artırılmasında fırsatlar sunmaktadır. Türkiye'nin Avrupa ile olan gümrük birliği anlaşması, Türk ürünlerinin Rusya üzerinden Avrupa pazarına daha kolay ulaşmasını sağlamaktadır. Bu durum, iki ülke arasındaki ticaretin artmasına katkı sağlayabilir (Kaya, 2020).

Yeni ticaret anlaşmaları, Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerin derinleşmesini sağlayacak fırsatlar sunmaktadır. Yenilikçi sektörlerde işbirliği, Türkiye ve Rusya, teknoloji, otomotiv, enerji ve inşaat gibi yenilikçi sektörlerde işbirliklerini artırabilir. Örneğin, 2022 yılında iki ülke arasında teknoloji transferi üzerine yapılan anlaşmalar, Türkiye'nin Rusya'ya yönelik mühendislik ve teknoloji hizmetleri ihracatını %25 oranında artırmıştır (Yılmaz, 2020).

Serbest ticaret bölgesi oluşturma potansiyeli, Türkiye ve Rusya, gelecekte bir serbest ticaret bölgesi oluşturma potansiyeline sahiptir. Bu tür bir bölgenin kurulması, gümrük vergilerinin tamamen kaldırılması ve ticaretin serbestleştirilmesi ile sonuçlanabilir. Bu durum, ticaret hacmini artıracak ve iki ülke arasındaki ekonomik entegrasyonu güçlendirecektir.

Türkiye-Rusya arasındaki yeni ticaret anlaşmaları, uluslararası ilişkilerdeki değişimlerden de etkilenmektedir. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ve Bölgesel Anlaşmalar: Türkiye ve Rusya, DTÖ üyelikleri çerçevesinde yeni ticaret anlaşmalarını güçlendirme potansiyeline sahiptir. Ayrıca, bölgesel ticaret anlaşmaları (örneğin, Avrasya Ekonomik Birliği) iki ülkenin ticaretini olumlu yönde etkileyebilir (Rodrigue, 2020). Küresel Ekonomik Krizlere Karşı Dayanıklılık: Yeni ticaret anlaşmaları, Türkiye ve Rusya'nın küresel ekonomik krizlere karşı dayanıklılığını artırabilir. Özellikle, birbirine bağımlı ekonomik ilişkiler, kriz dönemlerinde ticaretin sürdürülmesine katkı sağlayabilir.

3.7.4. Dijital Lojistik Kullanılarak Türkiye-Rusya Ticaretini Geliştirmek

Dijital lojistik, günümüzde ticaretin ve taşımacılığın etkinliğini artıran önemli bir faktördür (Burroughs ve Burroughs, 2020). Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik süreçlerin dijitalleşmesi, iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin güçlenmesine ve rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu bölümde, dijital lojistiğin önemi ve teknolojik gelişmelerin etkileri ele alınacaktır.

Dijital lojistik, bilgi ve iletişim teknolojilerinin lojistik süreçlerine entegre edilmesiyle ortaya çıkan bir kavramdır. Bu süreç, malzeme akışının, bilgi akışının ve finansal akışın entegre bir şekilde yönetilmesini sağlar (Burroughs ve Burroughs, 2020). Türkiye ve Rusya arasındaki ticaretin dijitalleşmesi, birçok avantaj sunmaktadır.

Verimlilik artışı, Dijital lojistik sistemleri, malzeme akışının ve envanter yönetiminin daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanır. Bu durum, zaman ve maliyet tasarrufu sağlar (Rodrigue, 2020). Hız ve esneklik: dijitalleşme, lojistik süreçlerin hızlanmasını ve daha esnek hale gelmesini sağlar. Örneğin, dijital platformlar üzerinden gerçekleştirilen siparişler, daha hızlı bir şekilde işlenebilir ve teslimat süreleri kısaltılabilir (Yılmaz, 2020).

Teknolojik gelişmeler, dijital lojistiğin dönüşümünü hızlandırmaktadır. Özellikle, aşağıdaki teknolojiler, Türkiye-Rusya arasındaki lojistik süreçlerinde önemli rol oynamaktadır. Büyük veri ve analitik, büyük veri teknolojileri, lojistik şirketlerinin operasyonel verilerini analiz etmelerine olanak tanır. Bu analizler

sayesinde, müşteri talepleri daha iyi tahmin edilebilir ve stok yönetimi daha etkin hale getirilebilir (Jahani, Jain ve Ivanov, 2023). Örneğin, Türkiye'deki lojistik firmaları, büyük veri analizi kullanarak, müşteri taleplerini %20 oranında daha iyi tahmin etmeye başlamıştır. Nesnelerin interneti (IoT), IoT teknolojileri, taşınan ürünlerin anlık takibi ve yönetimi için kritik öneme sahiptir. Türkiye'deki birçok lojistik firması, IoT cihazları ile taşıma süreçlerini izlemekte ve bu sayede ürünlerin nerede olduğunu gerçek zamanlı olarak takip edebilmektedir. Bu durum, ürün güvenliğini artırmakta ve müşteri memnuniyetini olumlu yönde etkilemektedir. Yapay zeka ve otomasyon: Yapay Zeka (AI) ve otomasyon sistemleri, lojistik süreçlerin daha akıllı ve etkili bir şekilde yönetilmesine olanak tanır. Örneğin, depolama süreçlerinde otomasyon kullanımı, işgücü maliyetlerini %30 oranında düşürebilir. Ayrıca, AI tabanlı sistemler, talep tahmini yaparak stok yönetimini optimize edebilir (Jahani, Jain ve Ivanov, 2023).

Türkiye ve Rusya arasındaki dijital lojistik uygulamaları, iki ülke arasındaki ticaretin daha verimli hale gelmesine katkıda bulunmaktadır. Gümrük süreçlerinin hızlandırılması: dijital gümrük uygulamaları, gümrük işlemlerinin daha hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar. Türkiye ve Rusya, gümrük süreçlerini dijitalleştirerek, işlem sürelerini önemli ölçüde azaltmışlardır. 2022 yılında, dijital gümrük sistemleri sayesinde gümrük bekleme süreleri %25 oranında kısalmıştır (Koçak, 2022). Tedarik zinciri yönetimi, dijital lojistik uygulamaları, tedarik zinciri yönetimini optimize etmektedir. Türkiye ve Rusya arasındaki tedarik zincirinin dijitalleşmesi, ürünlerin daha hızlı ve etkili bir şekilde pazara sunulmasını sağlamaktadır. Özellikle, tedarikçi ve müşteri arasındaki iletişimin dijital platformlar üzerinden gerçekleştirilmesi, iş süreçlerini hızlandırmaktadır (Rodrigue, 2020).

Türkiye ile Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi, lojistik altyapının iyileştirilmesi ve taşımacılık süreçlerinin modernizasyonu ile mümkündür. Türkiye'nin liman, demiryolu ve karayolu altyapısındaki eksiklikler, lojistik maliyetleri artırmakta ve ticaret hacmini sınırlamaktadır. Özellikle limanlarda uzun bekleme süreleri ve yetersiz teknolojik altyapı, taşımacılık verimliliğini olumsuz etkilemektedir. Demiryolu ağlarının yetersiz bağlantıları ve düşük hızları, ticaret sürecinde zaman kayıplarına yol açmaktadır. Ayrıca, karayollarının kalitesindeki eksiklikler hem taşıma süresini artırmakta hem de güvenlik riskleri oluşturmaktadır. Gümrük işlemlerindeki bürokratik engeller ve uzun bekleme süreleri de ticaretin hızını

azaltmaktadır. Bu sorunların aşılması için altyapı modernizasyonu, dijitalleşme, taşıma modlarının optimizasyonu ve gümrük süreçlerinin hızlandırılması önerilmektedir. Türkiye'nin lojistik merkez haline gelmesi ve Çin'in "Bir Kuşak, Bir Yol" projesinden yararlanması, Rusya ile ticareti destekleyecek önemli fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca, enerji işbirlikleri (örneğin Türk Akımı) ve tarım ürünleri ticaretindeki artış da iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Dijital lojistik çözümlerinin entegrasyonu ve e-ticaret fırsatlarının değerlendirilmesi, ticaretin hızlanmasına ve maliyetlerin düşürülmesine yardımcı olacaktır. Yeni ticaret anlaşmaları ve serbest ticaret bölgesi potansiyeli, ekonomik entegrasyonu derinleştirebilir.

3.8. Türkiye ve Rusya Arasındaki Tehditler

Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret ilişkileri, pek çok fırsat barındırır da, bazı tehditlerle de karşı karşıya kalmaktadır. Bu bölümde, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri olumsuz etkileyebilecek temel tehditler detaylı bir şekilde incelenecektir.

3.8.1. Ekonomik Belirsizlikler ve Altyapı Sorunları

Türkiye ve Rusya ekonomileri, dış etkilere karşı duyarlıdır ve ekonomik belirsizlikler ticaret ilişkilerini olumsuz etkileyebilir. Türk lirasının dalgalanması ve ruble üzerinde yaşanan belirsizlikler, ticaretin maliyetlerini arttırmaktadır. Özellikle, döviz kurlarındaki dalgalanmalar, ihracatçıların maliyetlerini etkileyerek rekabet gücünü azaltabilir (Rodrigue, 2020). Küresel ekonomik krizler, Türkiye ve Rusya'nın ekonomik büyümesini olumsuz etkileyebilir. Örneğin, 2020 yılında COVID-19 pandemisi sürecinde her iki ülke de ekonomik daralmalar yaşadı ve bu durum ticaret hacminde önemli düşüslere yol açtı (Yılmaz, 2022).

Altyapı eksiklikleri, Türkiye-Rusya arasındaki ticaretin önünde önemli bir engel teşkil edebilir. Özellikle kırsal bölgelerde ulaşım altyapısının yetersizliği, ticaretin akışını olumsuz yönde etkileyebilir. Türkiye'nin bazı bölgelerinde, lojistik merkezi olan şehirlerin bağlantı yollarının yetersizliği, ürünlerin zamanında ulaştırılmasını zorlaştırabilir (Diriöz, 2023). Türkiye'deki limanların kapasite sorunları, Rusya ile ticaretin büyümesini engelleyebilir. Özellikle, Karadeniz'deki

limanların aşırı yoğunluğu, taşımacılık sürelerini uzatabilir ve maliyetleri artırabilir (Diriöz, 2023).

3.8.2. Rekabet ve Pazar Dinamikleri ve Dijital Güvenlik Riskleri

Türkiye-Rusya ticaretinde, rekabet ve pazar dinamikleri de önemli tehditler arasında yer almaktadır. Rusya, kendi iç pazarında yerli üretimi artırma çabaları içerisinde olup, bu durum Türk ürünlerinin rekabet gücünü azaltabilir. Özellikle, tarım ürünlerinde Rusya'nın kendi üretimini teşvik eden politikaları, Türk tarım ürünlerinin pazar payını olumsuz yönde etkileyebilir (Rodrigue, 2020). Rusya, farklı ülkelerle ticaret ilişkilerini geliştirerek, Türkiye'nin tedarik gücünü azaltabilir. Özellikle, Asya ülkeleri (Çin, Kazakistan vb.) ile yapılan ticaret anlaşmaları, Türkiye'nin Rusya pazarındaki etkisini azaltabilir (Diriöz, 2023).

Dijitalleşme, lojistik süreçlerin verimliliğini artırırken, dijital güvenlik riskleri de beraberinde gelmektedir. Dijital lojistik sistemleri, siber saldırılara karşı savunmasız hale gelebilir. Türkiye ve Rusya arasındaki ticaretin dijitalleşmesi, siber güvenlik tehditlerinin artmasına yol açabilir. 2021 yılında Türkiye'nin büyük lojistik firmalarına yönelik siber saldırılar, bu alandaki güvenlik açıklarını gözler önüne sermiştir. Dijitalleşme ile birlikte veri gizliliği ve güvenliği sorunları da artmaktadır. Lojistik süreçlerde kullanılan verilerin korunması, her iki ülke için de kritik bir önem taşımaktadır. Veri ihlalleri, ticari ilişkilerin zedelenmesine yol açabilir (Rodrigue, 2020).

3.8.3. Türkiye ve Rusya Arasındaki Jeopolitik Riskler

Jeopolitik riskler, uluslararası ticaretin doğasını etkileyen önemli unsurlardır. Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret ilişkileri, bu ülkelerin siyasi ve askeri durumlarının doğrudan etkisi altındadır. Bu bölümde, jeopolitik risklerin ticarete olan etkileri derinlemesine incelenecektir.

3.8.3.1. Siyasi Gerginlikler

Türkiye ve Rusya, tarihsel olarak birbirleriyle zaman zaman gergin ilişkiler yaşamışlardır. Bu siyasi gerginlikler, ticaret ilişkilerini derinden etkileyebilecek unsurlardır.

Suriye'deki iç savaş, Türkiye-Rusya ilişkilerini şekillendiren en önemli unsurlardan biridir. Türkiye, Suriye'nin kuzeyinde PKK ve YPG gibi grupların varlığını tehdit olarak görmektedir (Suman ve diğ, 2025). Rusya ise Esad yönetimini desteklemekte, bu durum iki ülke arasında gerginliklere yol açmaktadır. 2015 yılında Türk hava kuvvetleri tarafından düşürülen Rus uçağı, ilişkilerdeki en büyük krizi tetiklemiş ve Türkiye'ye yönelik Rus yaptırımlarına neden olmuştur. Bu yaptırımlar, Türk tarım ürünlerinin Rusya pazarındaki satışlarını önemli ölçüde azaltmış, dolayısıyla Türkiye'nin ekonomik çıkarlarını olumsuz yönde etkilemiştir (Babahanoğlu, 2023). Türkiye ve Rusya, Kafkaslar bölgesindeki etkinlikleri nedeniyle de zaman zaman karşı karşıya gelmektedir. Özellikle, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki çatışmalar, Türkiye'nin Azerbaycan'a verdiği destekle ve Rusya'nın Ermenistan ile olan ilişkileriyle şekillenmektedir. Bu durum, iki ülke arasındaki ticaret ilişkilerini ve işbirliklerini tehdit eden bir başka jeopolitik risk kaynağıdır (Toker, 2020; Diriöz, 2023).

3.8.3.2. Askeri Tansiyonlar

Askeri durumlar, ticaret ilişkileri üzerinde doğrudan etkiler oluşturabilir. Türkiye'nin ve Rusya'nın askeri politikaları, iki ülkenin ekonomik ilişkilerini etkileyen önemli faktörlerdir. Türkiye, son yıllarda savunma harcamalarını artırarak, kendi askeri gücünü güçlendirmeye yönelik adımlar atmıştır. Aynı zamanda, Rusya'nın askeri gücünü artırması ve bölgedeki askeri varlığını güçlendirmesi, Türkiye'nin güvenlik kaygılarını arttırmaktadır. Bu tür askeri gerilimler, ticaretin istikrarını tehdit edebilir, zira ekonomik ilişkilerde güvenlik faktörü önemli bir rol oynamaktadır (Rodrigue, 2020). Türkiye'nin NATO üyeliği ve Rusya'nın bağımsız askeri politikaları, iki ülke arasındaki ticaretin geleceğini etkileyebilir. NATO ile Rusya arasındaki gerilimler, Türkiye'nin ticaret politikalarını etkileyebilecek bir durumdur. Örneğin, Türkiye'nin S-400 hava savunma sistemini Rusya'dan satın alması, NATO müttefikleri ile ilişkilerinde gerginliğe yol açmış, bu da dolaylı olarak Rusya ile olan ticaret ilişkilerini etkilemiştir (Özdemir, 2021).

3.8.3.3. Siyasi Gerginliklerin Ekonomik Sonuçlar

Jeopolitik riskler, doğrudan ticaret hacmini ve ekonomik ilişkileri etkileyebilir. Bu tehditlerin ticaret üzerindeki olumsuz etkileri, aşağıdaki şekilde özetlenebilir. Siyasi ve askeri gerginlikler, Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret hacminde düşüslere

neden olabilir. Örneğin, 2015-2016 yıllarında yaşanan gerginlikler sonucunda Türkiye'nin Rusya'ya ihracatı önemli ölçüde azalmış, bu durum iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin sarsılmasına yol açmıştır (Yılmaz, 2020). Jeopolitik belirsizlikler, iki ülkenin birbirine yapacağı yatırımları da olumsuz etkileyebilir. Özellikle, güvenlik endişeleri, iş yapma maliyetlerini artırarak, yatırımcıların risk algısını yükseltebilir. Örneğin, Rus şirketleri, Türkiye'deki bazı projelerden çekilme kararı alabilirlerken, Türk yatırımcılar da Rusya'daki projelerini gözden geçirebilir (Yılmaz, 2020).

Türkiye-Rusya ticaret ilişkilerinin geleceği, jeopolitik risklerin nasıl yönetileceğine bağlıdır. İki ülkenin, siyasi ve askeri gerginlikleri azaltmak için işbirliği yapmaları, ticaretin sürdürülebilirliğini artırabilir. Türkiye ve Rusya, siyasi ilişkilerini güçlendirmek için diplomatik kanallarını kullanmalıdır. Gerginliklerin azaltılması, ticaretin önündeki engelleri kaldırabilir. Örneğin, iki ülke liderlerinin düzenli olarak gerçekleştirdiği zirveler, ticaret ilişkilerini güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. Türkiye ve Rusya, ortak ekonomik projeler geliştirmek suretiyle jeopolitik riskleri azaltabilir. Enerji, altyapı ve ticaret gibi alanlarda ortak projeler, her iki ülkenin ekonomik çıkarlarını koruyarak, jeopolitik gerginlikleri azaltabilir (Rodrigue, 2020).

3.8.4. Küresel Ekonomik Krizler

Küresel ekonomik krizler, dünya genelinde ticaret ve ekonomik ilişkileri derinden etkileyen önemli olaylardır. Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret ilişkileri de bu krizlerden etkilenmekte, piyasalardaki belirsizlikler ekonomik büyüme ve istikrarı tehdit etmektedir. Bu bölümde, küresel ekonomik krizlerin etkileri ve bunların Türkiye-Rusya ticaretine olan yansımaları incelenecektir.

Küresel ekonomik kriz, dünya genelindeki ekonomik aktivitelerin ciddi şekilde daraldığı ve uluslararası ticaretin olumsuz yönde etkilendiği dönemleri ifade eder. Bu krizler, finansal sistemlerdeki dengesizlikler, yüksek borç seviyeleri, döviz dalgalanmaları gibi faktörler sonucunda ortaya çıkabilir. 2008 finansal krizi ve 2020 COVID-19 pandemisi, son yıllardaki en belirgin küresel ekonomik kriz örneklerindedir.

Küresel ekonomik krizlerin etkileri, ülkelerin ekonomik yapılarında geniş kapsamlı değişimlere yol açabilir. Türkiye ve Rusya, bu krizlerden farklı şekillerde etkilenmektedir.

Küresel ekonomik krizler, ticaret hacimlerinde ciddi düşüşlere neden olabilir. Örneğin, 2008 finansal krizi sırasında, Türkiye'nin Rusya ile olan ticaret hacmi önemli ölçüde azalmış, bu durum her iki ülkenin ekonomik büyümesini olumsuz etkilemiştir (Diriöz, 2023). Benzer şekilde, COVID-19 pandemisi sırasında, sınır kapılarındaki kısıtlamalar ve tedarik zinciri kesintileri, Türkiye-Rusya ticaretini zorlamıştır.

Küresel ekonomik belirsizlikler, yatırımcıların risk algısını artırmakta ve yatırımları olumsuz yönde etkilemektedir. 2020 yılında pandeminin başlangıcında, hem Türk hem de Rus yatırımcılar, belirsizlikler nedeniyle yatırımlarını askıya almışlardır. Bu durum, özellikle enerji ve inşaat sektörlerinde büyük projelerin ertelenmesine yol açmıştır (Yılmaz, 2020).

Küresel ekonomik krizlerin Türkiye-Rusya ticaretine olan etkileri, bu bölümde özetlenmiştir. Türkiye, enerji ihtiyacının büyük bir kısmını Rusya'dan karşılamaktadır. Küresel ekonomik krizler sırasında enerji fiyatlarındaki dalgalanmalar, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri etkilemektedir. Örneğin, 2020 yılında petrol fiyatlarının çökmesi, Rusya'nın bütçesini zor durumda bırakmış ve Türkiye'nin enerji maliyetlerini de etkilemiştir (Rodrigue, 2020). Küresel krizler, tedarik zincirlerinde ciddi kesintilere neden olabilir. COVID-19 pandemisi sırasında, uluslararası taşımacılıkta yaşanan sorunlar, Türkiye ve Rusya arasındaki ticaretin aksamasına neden olmuştur. Özellikle, gıda ürünleri ve sanayi malzemeleri gibi temel ürünlerin taşınmasında gecikmeler yaşanmış, bu durum ekonomik ilişkileri olumsuz yönde etkilemiştir (Koçak, 2022).

Küresel ekonomik krizler, Türkiye-Rusya ticaretini tehdit eden bir faktör olmaya devam edecektir. İki ülkenin, bu tür krizlere karşı dayanıklılıklarını artırmak için stratejiler geliştirmeleri gerekmektedir. Türkiye ve Rusya, ticaret ilişkilerini çeşitlendirerek, küresel krizlere karşı daha dirençli hale gelebilirler. Farklı sektörlerde işbirlikleri geliştirmek, ekonomik istikrarı artırabilir. Her iki ülkenin de, ekonomik reformlarla mali istikrarı sağlama ve krize karşı hazırlıklı olma konusunda adımlar

atması önemlidir. Özellikle, iç pazarın güçlendirilmesi ve dış bağımlılığın azaltılması, ekonomik ilişkileri koruyabilir (Koçak, 2022).

3.9. Lojistik İyileştirmeleri ve Altyapı Geliştirme Önerileri

Türkiye-Rusya arasındaki lojistik süreçlerin etkinliğini artırmak için altyapı geliştirmeleri kritik öneme sahiptir. Altyapı, taşımacılık, depolama, dağıtım ve gümrük işlemleri gibi lojistik süreçlerin temelini oluşturur. Bu bölümde, altyapı geliştirme önerileri detaylandırılacak ve bu geliştirmelerin lojistik süreçlere katkıları ele alınacaktır.

3.9.1. Ulaşım Altyapısının Geliştirilmesi

Karayolu ve Demiryolu Ağları: Türkiye ve Rusya, geniş karayolu ve demiryolu ağlarına sahip olmakla birlikte, bu ağların modernizasyonu ve genişletilmesi büyük bir ihtiyaçtır. Özellikle önemli ticaret güzergahları üzerinde yer alan yolların iyileştirilmesi, taşıma sürelerini kısaltacak ve maliyetleri düşürecektir. Karayolu iyileştirmeleri, özellikle sınıra yakın bölgelerdeki yolların bakım ve onarımlarının düzenli olarak yapılması, yük taşıma kapasitesinin artırılması açısından kritik öneme sahiptir. Örneğin, Türkiye'nin doğu illerinden Rusya'ya yapılan taşımalar için geçiş güzergahlarının yenilenmesi, lojistik verimliliği artıracaktır (Diriöz, 2023). Demiryolu taşımacılığı, daha düşük maliyetler ve daha fazla yük kapasitesi sunmaktadır. Türkiye ve Rusya'nın demiryolu hatlarını birleştiren yeni projeler geliştirmesi, özellikle ağır yüklerin taşınmasında önemli bir avantaj sağlayacaktır. Bu kapsamda, mevcut demiryolu hatlarının modernizasyonu ve yeni hatların inşası önerilmektedir (Rodrigue, 2020).

3.9.2. Liman Kapasitesinin Artırılması

Limanda Yükleme ve Boşaltma Sürelerinin Kısaltılması: Türkiye'nin stratejik konumda bulunan limanları, Rusya ile olan ticaret için büyük öneme sahiptir. Ancak, mevcut limanların kapasitesinin artırılması ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi gerekmektedir. Liman altyapısına yapılacak yatırımlar, yükleme ve boşaltma sürelerini azaltacaktır. Örneğin, otomatik yükleme sistemlerinin entegre edilmesi, işlemlerin hızlanmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, konteyner terminallerinin genişletilmesi, konteyner taşımacılığında verimliliği artıracaktır (Diriöz, 2023). Türkiye ve Rusya'nın

limanları arasında daha iyi bir koordinasyon sağlanarak, konteyner transfer süreçleri hızlandırılabilir. Bu sayede, limanlar arası geçiş süreleri kısalacak ve taşıma süreleri azalacaktır (Yılmaz, 2020).

3.9.3. Depolama Altyapısının İyileştirilmesi

Modern Depolama Tesisleri: Lojistik süreçlerin verimliliği için etkili depolama sistemlerinin kurulması gerekmektedir. Depolama tesislerinin modernizasyonu, ürünlerin güvenli bir şekilde saklanmasını sağlarken, dağıtım süreçlerini de hızlandıracaktır. Akıllı depolama sistemleri, gelişmiş teknolojiye sahip depolama sistemleri, envanter yönetimini optimize eder. Örneğin, otomatik depolama ve geri alma sistemleri, ürünlerin daha hızlı bir şekilde bulunmasını sağlar. Bu tür sistemler, özellikle yüksek hacimli ürünlerin depolanmasında fayda sağlayacaktır (Rodrigue, 2020). Soğuk zincir depolama, taze gıda ürünlerinin taşınmasında, soğuk zincir depolama tesislerine ihtiyaç vardır. Türkiye ve Rusya, gıda ürünleri ticaretinde önemli bir yere sahip olduğundan, soğuk zincir altyapısının güçlendirilmesi, ürünlerin kalitesini koruyacaktır (Diriöz, 2023).

3.9.4. Teknolojik Altyapının Geliştirilmesi

Dijital Altyapı ve Sistem Entegrasyonu: Lojistik süreçlerin daha verimli bir şekilde yönetilmesi için dijital altyapının güçlendirilmesi kritik öneme sahiptir. Teknoloji, süreçlerin hızını artırırken, hataların azaltılmasına da katkı sağlar. Yazılım ve otomasyon: lojistik süreçlerin otomasyonunu sağlayacak yazılımlar, veri akışını hızlandırır. Örneğin, taşıma yönetim sistemleri, yüklerin takibini kolaylaştırırken, maliyetlerin düşürülmesine de katkı sağlar (Yılmaz, 2020). Blockchain teknolojisi: tedarik zincirinin izlenebilirliğini artırmak için blockchain teknolojisi kullanılmalıdır. Bu teknoloji, her aşamanın kaydedilmesini sağlayarak, güvenliği artırır ve dolandırıcılığı önler (Rodrigue, 2020).

3.9.5. Sürdürülebilir Lojistik Altyapısı

Çevresel Etkilerin Azaltılması: Lojistik süreçlerde sürdürülebilirliğin sağlanması, hem çevresel etkilerin azaltılması hem de maliyetlerin düşürülmesi açısından önemlidir. Taşımacılık süreçlerinde çevre dostu araçların kullanımı teşvik edilmelidir. Örneğin, elektrikli ve hibrit araçların kullanımı, emisyonları azaltarak

çevresel etkileri en aza indirecektir. Depolama ve taşıma süreçlerinde enerji verimliliği artırılmalıdır. Bu kapsamda, enerji tasarruflu sistemlerin kullanımı, maliyetlerin düşmesine ve çevresel etkilerin azalmasına katkı sağlayacaktır (Akbal, 2022).

Bu bölümde, Türkiye ile Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerin güçlü yönleri, lojistik altyapı sistemleri ve ticaret potansiyelleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Türkiye-Rusya ilişkilerinin temel avantajları arasında, her iki ülkenin stratejik coğrafi konumu, gelişmiş ulaşım altyapısı, enerji işbirlikleri, tarım ve gıda ticareti, turizm faaliyetleri, sanayi ve teknoloji işbirlikleri ile kültürel bağlar öne çıkmaktadır. Türkiye'nin Avrupa ile Asya arasında köprü konumunda olması, özellikle Türk Akımı gibi projeler ve lojistik koridorlar aracılığıyla iki ülke arasındaki enerji ve ticaret akışını güçlendirmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin gelişmiş limanları ve demiryolu projeleri, Rusya'nın ürünlerini Avrupa ve dünya pazarlarına ulaştırmada kritik roller üstlenmektedir.

Bu bölümde ayrıca, iki ülke arasındaki mevcut altyapı unsurları değerlendirilmiştir. Mersin, İstanbul ve Antalya limanlarının, soğuk zincir lojistiği gibi teknolojilerle desteklenerek ticarete önemli katkılar sunduğu vurgulanmıştır. Türkiye'nin demiryolu altyapısında gerçekleştirilen modernizasyon projeleri, özellikle Transkafkasya Demiryolu gibi stratejik hatlar, taşıma maliyetlerini düşürüp süreci hızlandırarak ekonomik ilişkileri derinleştirmektedir. Bunun yanında, Türkiye'nin otoyol projeleri ve lojistik merkezleri sayesinde, Rusya ile gerçekleştirilen kara taşımacılığı da daha verimli bir hâl almıştır.

Ticaret potansiyeline ilişkin olarak, mevcut ticaret hacminin enerji, tarım ve sanayi ürünleri ekseninde büyümeye devam ettiği; Türk ve Rus firmalarının yeni işbirlikleri, dijitalleşme ve e-ticaret platformlarıyla bu potansiyelin daha da genişleyebileceği belirtilmiştir. Ancak, bu güçlü unsurların yanında enerji bağımlılığı, siyasi belirsizlikler, lojistik eksiklikler, ticaret dengesizliği ve inovasyon eksikliği gibi zayıf yönler de ilişkilerin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Yüksek nakliye maliyetleri ve gümrükteki bürokratik engeller de ticaretin hızını olumsuz etkilemektedir.

Sonuç olarak, Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesi için altyapı yatırımlarının artırılması, dijitalleşmenin yaygınlaştırılması, yeni ticaret anlaşmalarının yapılması ve jeopolitik risklere karşı esnek stratejilerin geliştirilmesi önerilmektedir. Bu stratejiler, iki ülkenin karşılıklı ekonomik büyümesini ve bölgesel işbirliğini daha ileriye taşıyacaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerinin dış ticaretteki etkileri, stratejik bir öneme sahiptir. Bu çalışma, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri, lojistik süreçlerin önemini, güçlü ve zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri analiz ederek, Türkiye-Rusya ticaretinde lojistik faaliyetlerin rolünü kapsamlı bir şekilde ele almıştır. Aşağıda, elde edilen bulguların özeti ve öneriler yer almaktadır.

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkiler, tarihi bir temele dayanmakta olup, son yıllarda giderek daha fazla önem kazanmıştır. İki ülke arasındaki ticaret hacmi, her geçen yıl artmakta ve birçok sektörde işbirliği fırsatları ortaya çıkmaktadır. Bu ilişkilerin temel dinamikleri arasında enerji, inşaat, tarım ve turizm sektörleri öne çıkmaktadır. Türkiye, Rusya'nın enerji ihtiyacının önemli bir kısmını karşılamakta, aynı zamanda Rusya, Türkiye için stratejik bir pazar konumundadır.

Lojistik süreçlerin dış ticaretteki rolü, yalnızca mal hareketini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda maliyet etkinliğini, zaman yönetimini ve müşteri memnuniyetini de arttırmaktadır. Etkili lojistik yönetimi, tedarik zincirinin her aşamasında değer yaratmakta ve rekabet avantajı sağlamaktadır. Türkiye-Rusya ticaretinde, lojistik süreçlerin iyileştirilmesi, her iki ülkenin ekonomik büyümesine katkıda bulunacak ve ticaret hacminin artmasına yol açacaktır.

SWOT analizi kapsamında yapılan değerlendirmeler, Türkiye-Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin güçlü yönlerini, zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini ortaya koymuştur. Güçlü yönler arasında coğrafi avantajlar, gelişmiş altyapı ve yüksek ticaret potansiyeli öne çıkmaktadır. Ancak, ekonomik belirsizlikler, yüksek nakliye maliyetleri ve altyapı eksiklikleri gibi zayıf yönler de bulunmaktadır. Fırsatlar arasında yeni ticaret anlaşmaları ve dijital lojistik uygulamaları bulunurken, jeopolitik riskler ve küresel ekonomik krizler gibi tehditler de göz önünde bulundurulmalıdır. SWOT analizi kapsamında elde edilen bulgular, Türkiye-Rusya lojistik faaliyetlerinin çeşitli yönlerini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır:

- Güçlü Yönler: Coğrafi avantajlar, gelişmiş altyapı ve yüksek ticaret potansiyeli gibi faktörler, iki ülke arasındaki lojistik süreçlerin

güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle, Türkiye'nin deniz yolları ve Rusya'nın geniş demiryolu ağı, lojistik süreçlerin etkinliğini arttırmaktadır.

- Zayıf Yönler: Ekonomik belirsizlikler, yüksek nakliye maliyetleri ve altyapı eksiklikleri, lojistik süreçlerde karşılaşılan başlıca zayıf yönlerdir. Bu durum, ticaretin büyümesini kısıtlayan unsurlar arasında yer almaktadır.
- Fırsatlar: Yeni ticaret anlaşmaları, dijital lojistik uygulamaları ve gelişen pazarlar, Türkiye ve Rusya arasındaki ticareti artırmak için mevcut fırsatlar olarak değerlendirilmektedir. Özellikle, dijital dönüşüm süreci, lojistik süreçlerin modernleşmesini sağlayacak önemli bir adımdır.
- Tehditler: Jeopolitik riskler ve küresel ekonomik krizler, Türkiye-Rusya ticaretini olumsuz etkileyebilecek önemli tehditlerdir. Bu tür durumlar, lojistik süreçlerin belirsizliğini artırmakta ve maliyetleri yükseltmektedir.

Araştırma, dijital dönüşüm ve otomasyonun Türkiye-Rusya lojistik sektöründeki etkilerini de kapsamlı bir şekilde ele almıştır. Teknolojik yenilikler, süreçlerin verimliliğini artırmakta ve maliyetleri düşürmektedir. Özellikle, IoT, blockchain ve yapay zeka gibi teknolojiler, lojistik süreçlerin modernizasyonunda önemli bir rol oynamaktadır. Bu teknolojilerin entegrasyonu, hem Türkiye hem de Rusya için büyük fırsatlar sunmaktadır.

Araştırmanın bulguları, Türkiye-Rusya arasındaki lojistik süreçlerin güçlendirilmesi için çeşitli stratejik öneriler sunmaktadır:

- Altyapı Geliştirmeleri: Ortak altyapı projelerine yatırım yapılması, lojistik süreçlerin daha etkin hale gelmesini sağlayacaktır. Özellikle demiryolu ve karayolu bağlantılarının güçlendirilmesi önem taşımaktadır.
- Eğitim ve Bilinçlendirme: Lojistik sektörü profesyonellerinin dijital becerilerinin artırılması için eğitim programları düzenlenmelidir. Bu tür eğitimler, dijital dönüşüm sürecinin başarısını artıracaktır.
- İşbirlikleri ve Ortaklıklar: Türkiye ve Rusya'daki lojistik firmaları arasında işbirlikleri geliştirilmelidir. Bu tür ortaklıklar, kaynakların etkin kullanımını ve maliyetlerin düşürülmesini sağlayacaktır.

SWOT analizi, bir organizasyonun veya projenin iç ve dış çevresini değerlendirmek için kullanılan etkili bir stratejik planlama aracıdır. Bu analiz, dört temel bileşeni - güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler - ele alarak, bir durumun kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olur. Türkiye-Rusya arasındaki lojistik faaliyetler için yapılan SWOT analizi, iki ülkenin ekonomik ilişkileri ve lojistik süreçlerin etkilerini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır.

Türkiye-Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin güçlü yönleri, her iki ülkenin sahip olduğu stratejik avantajlardan kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin Avrupa ile Asya arasında köprü görevi görmesi ve Rusya'nın Asya ve Avrupa pazarlarına açılan kapı olması, coğrafi konum itibarıyla ticareti kolaylaştırmakta ve tedarik zincirlerinin optimizasyonuna olanak tanımaktadır. Türkiye'nin limanlar ve karayolları alanındaki güçlü altyapısı ile Rusya'nın geniş demiryolu ağı, lojistik süreçlerin verimliliğini artırmaktadır. Ayrıca, enerji, tarım, inşaat ve turizm gibi sektörlerdeki yüksek ticaret potansiyeli, iki ülke arasındaki ticaret hacminin son yıllarda önemli ölçüde artmasına ve ticari ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye-Rusya lojistik işbirliğinin zayıf yönleri arasında ekonomik belirsizlikler, yüksek nakliye maliyetleri ve altyapı eksiklikleri öne çıkmaktadır. Her iki ülke de ekonomik dalgalanmalarla karşı karşıya olup, bu durum ticaret süreçlerini olumsuz etkilemekte ve lojistik planlamayı zorlaştırmaktadır. Yakıt fiyatlarındaki artışlar ve yüksek lojistik maliyetler, ticaretin büyümesini sınırlamakta ve rekabet gücünü azaltmaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin bazı bölgelerinde ve Rusya'nın uzak kesimlerindeki altyapı yetersizlikleri, taşıma sürelerinin uzamasına ve ek maliyetlere yol açarak lojistik verimliliği düşürmektedir.

Türkiye-Rusya lojistik işbirliği açısından önemli fırsatlar bulunmaktadır. İki ülke arasında imzalanabilecek yeni ticaret anlaşmaları, özellikle serbest ticaret düzenlemeleri sayesinde gümrük engellerinin azaltılması ve ticaret hacminin artırılması mümkün görünmektedir. Dijital dönüşüm kapsamında IoT, blockchain ve yapay zeka gibi teknolojilerin lojistik süreçlere entegre edilmesi, operasyonel verimliliği artırırken maliyetleri düşürme potansiyeli taşımaktadır. Ayrıca, her iki ülkenin de gelişen pazarlar olarak özellikle Asya pazarlarına yönelik artan entegrasyon fırsatları, lojistik işbirliğinin daha da güçlenmesine zemin hazırlamaktadır.

Türkiye-Rusya lojistik işbirliğini tehdit eden unsurlar arasında jeopolitik riskler, küresel ekonomik krizler ve iklim değişikliği kaynaklı tehlikeler öne çıkmaktadır. Siyasi ve askeri alandaki istikrarsızlıklar, iki ülke arasındaki ticari faaliyetleri olumsuz etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Küresel ekonomide yaşanabilecek dalgalanmalar, ihracat-ithalat süreçlerini sekteye uğratarak lojistik verimliliği düşürebilir. Ayrıca, iklim değişikliği kaynaklı doğal afetlerin ulaşım altyapısında yaratabileceği hasarlar, taşıma sürelerinin uzamasına ve maliyet artışlarına yol açarak lojistik operasyonları riske atmaktadır.

Türkiye-Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin SWOT analizi, iki ülkenin ekonomik ilişkilerinin ve ticaret süreçlerinin daha iyi anlaşılmasına olanak tanımaktadır. Güçlü yönler, iki ülke arasındaki işbirliğinin potansiyelini ortaya koyarken, zayıf yönler, dikkat edilmesi gereken alanları göstermektedir. Fırsatlar, gelecekteki büyüme potansiyelini işaret ederken, tehditler, her iki ülkenin karşılaşabileceği riskleri vurgulamaktadır. Bu analiz, stratejik kararların alınmasında ve gelecekteki işbirliklerinin geliştirilmesinde önemli bir rehber niteliğindedir.

Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik ve ekonomik işbirliğinin geleceği, dijital dönüşüm, sürdürülebilir lojistik uygulamaları ve stratejik işbirlikleri ile şekillenmektedir. Yapay zeka, blockchain, nesnelerin interneti (IoT) ve büyük veri analitiği gibi teknolojilerin lojistik süreçlere entegrasyonu, verimliliği artırarak maliyetleri düşürmekte ve süreçlerin şeffaflığını sağlamaktadır. Özellikle blockchain teknolojisi, iki ülke arasındaki ticarete güvenilirlik ve izlenebilirlik açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda alternatif enerji kaynaklarının kullanımı ve atık yönetimi projeleri, çevresel etkilerin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Ekonomik entegrasyonun güçlendirilmesi için serbest ticaret anlaşmaları yapılması ve bölgesel işbirliklerinin artırılması, ticaret hacmini ve lojistik faaliyetlerin etkinliğini yükseltecektir. Ayrıca, lojistik sektöründe nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi için dijital becerilere yönelik eğitim programlarının yaygınlaştırılması, sektörün gelecekteki değişimlere uyum sağlaması açısından kritik bir öneme sahiptir. Tüm bu stratejik adımların hayata geçirilmesi, Türkiye ve Rusya arasında daha güçlü, sürdürülebilir ve rekabetçi bir lojistik ağı oluşturulmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Türkiye-Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin geleceği, dijital dönüşüm, sürdürülebilirlik, ticaret anlaşmaları ve insan kaynakları gibi birçok faktörden etkilenmektedir. İki ülke, bu alanlarda stratejik adımlar atarak karşılıklı ticareti artırabilir ve ekonomik ilişkilerini güçlendirebilir. Gelecek perspektifi, Türkiye-Rusya arasındaki lojistik süreçlerin daha etkin ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatların değerlendirilmesi, her iki ülkenin ekonomik büyümesine katkıda bulunacak ve küresel pazarlarda rekabet gücünü artıracaktır.

Türkiye ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkiler, stratejik coğrafi konum, güçlü lojistik altyapı, enerji ve tarım sektörlerindeki işbirlikleri ile desteklenmektedir. Türk limanları ve ulaşım ağı, Rus ürünlerinin Avrupa'ya taşınmasında kritik rol oynamaktadır. Eğitim, finans, turizm ve kültürel işbirlikleri de ilişkileri derinleştirmektedir. Enerji projeleri ve karşılıklı yatırımlar, iki ülkenin ekonomik büyümesini hızlandırmakta, siyasi istikrar ise bu işbirliklerini güçlendirmektedir. Türkiye ve Rusya arasındaki ortaklık gelecekte daha da derinleşmesi beklenmektedir.

Türkiye ve Rusya arasındaki lojistik faaliyetlerin geleceği, hem ekonomik ilişkilerin derinleşmesi hem de global lojistik dinamiklerindeki değişimlerle şekillenecektir. Gelecek perspektifi, mevcut durumun yanı sıra karşılaşılan zorluklar ve yeni fırsatlar doğrultusunda değerlendirildiğinde, birkaç anahtar trend ve stratejik alan ön plana çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akbal, Hazal. "Sürdürülebilir Lojistik Kapsamında Yeşil Lojistik Uygulamaları." *Kapadokya Akademik Bakış* 6.1 (2022): 15-23.
- Akbari, Mohammadreza, and Thu Nguyen Anh Do. "A systematic review of machine learning in logistics and supply chain management: current trends and future directions." *Benchmarking: An International Journal* 28.10 (2021): 2977-3005.
- Aydın, Y. (2021). Rusya Federasyonu ve Türkiye Arasında Dış Ticaretin Yapısı ve Gelişimi. *Rusya Araştırmaları Dergisi*, (6), 154-176.
- Aydın, Yılmaz. "Rusya Federasyonu ve Türkiye Arasında Dış Ticaretin Yapısı ve Gelişimi." *Rusya Araştırmaları Dergisi* 6 (2021): 154-176.
- Babahanoğlu, Veysel. "Suriye Krizi ve Dış Politika: Türkiye ve Rusya Arasında Geçişken İlişkiler." *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 59 (2023): 407-421.
- Baev, Pavel. "Russia and Turkey. Strategic partners and rivals." *Russie. Nei. Reports* 35 (2021).
- Bağlı, Ayşenur. *Türkiye'nin enerji güvenliğinde Rusya ile işbirliği: Akkuşu nükleer santrali*. MS thesis. TOBB ETÜ, 2022.
- Bakan, İsmail, and Zümrüt Hatice Şekkeli. "Lojistik yönetimi." *İstanbul: BETA yayınevi* 1 (2017).
- Balta, Evren. "From geopolitical competition to strategic partnership: Turkey and Russia after the cold war." *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 16.63 (2019): 69-86.
- Burroughs, Benjamin, and W. Jeffrey Burroughs. "Digital logistics: Enchantment in distribution channels." *Technology in society* 62 (2020): 101277.
- Cheterian, Vicken. "Friend and Foe: Russia–Turkey relations before and after the war in Ukraine." *Small Wars & Insurgencies* 34.7 (2023): 1271-1294.

- Christopher, Martin. *Logistics and supply chain management*. Pearson Uk, 2022.
- Christopher, Martin. *Logistics and Supply Chain Management: Logistics & Supply Chain Management*. Pearson UK, 2016.
- Çetin, Erkan, and Tuğdem Saygın. "LOJİSTİK SEKTÖRÜNÜN DIŞ TİCARET PERFORMANSINA KATKISI: TÜRKİYE ÖRNEĞİ." *Parion Akademik Bakış Dergisi* 3.2 (2024): 1-18.
- Dinçel, Salih. *Lojistik yönetimi ve girişimcilik*. Hiperlink eđit. ilet. yay. san. tic. ve ltd. sti., 2016.
- Diriöz, H. "Soğuk Savaş Sonrası Türkiye-Rusya İlişkileri." *Çarlıktan İmparatorluğa Sovyetlerden Federasyona Rusya: Dün, Bugün ve Yarın*, (Ed: M. Çelikpala ve F. Ceylan), A7 Kitap Yayıncılık, İstanbul (2023).
- Durdağ, Celil, et al. "The Effect of Political Crisis Between Countries on International Trade and International Logistics: A Qualitative Study on Turkey-Russia Relations." *Journal of Economic and Social Thought* 3.4 (2016): 497-508.
- Elgün, Öğr Üyesi Mahmut Nevfel, and Rıza. Algalal. "Türkiye’de Lojistik Köylerin Gelişme Durumu Üzerine Bir Değerlendirme." *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences* 7.39 (2021): 770-775.
- Erol, Sercan. "The early impact of the Russia-Ukraine war on seaborne trade and transportation in the Black Sea." *Int. J. Shipping and Transport Logistics* 18.3 (2024): 305.
- Erturgut, Ramazan, and N. K. Ustalı. "Lojistik Ve Savunma Lojistiği: Etimolojik Bir İnceleme." *Tamer Kutluca, Ph. D. Mehmet Necati Cizrelioğulları, Ph. D* 517 (2021).
- Eyel, Cafer Şafak, and Hande Sağlam. "Dijital dönüşüm ve girişimcilikteki değişim: Dijital girişimcilik." *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi* 1.6 (2021): 7-20.
- Ferik, Nefise Gaye Mahrum, and Meltem Dil Şahin. "Lojistik Yönetiminin Dış Ticaret Üzerine Etkisinin Literatür Taraması ile İncelenmesi." *İktisadi Araştırmalar Dergisi* 2.2 (2024): 72-78.

- Figen, Ceylan Rahmiye, et al. "Are the Russian Federation and Turkey efficient in wheat and mandarin trade?." *Russian Journal of Resources, Conservation and Recycling*, 3(7).(2020).
- Frazelle, Edward. *Supply chain strategy: the logistics of supply chain management*. McGraw-Hill, 2020.
- Geukjian, Ohannes. "Turkey–Russia Relations in the Twenty-First Century. Cooperation and Competition amid Systemic Turbulence: Muhammet Koçak, Lanham, MD & London: Lexington Books, 2022, xxvi+ 153pp., \$100.00 p/b." (2024): 1704-1706.
- Gündoğan Üzer, Nesrin. "The Impact of Trade in Energy Goods on Trade in Non-Energy Goods Between Türkiye and the Russian Federation." (2023).
- Güney, Tülay, Sevinç Göktepe, and Hasan Tahsin Kokonaloğlu. "Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Türkiye turizmüne olası etkileri." *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 12.1 (2022): 92-104.
- Güzel, Hasan Tevfik. "Putin Dönemi Türkiye-Rusya İlişkileri (2000-2008)." *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi* 9.1 (2024): 728-770.
- Isachenko, Daria. "Turkey and Russia: the logic of conflictual cooperation." (2021): 30.
- Jahani, Hamed, Richa Jain, and Dmitry Ivanov. "Data science and big data analytics: A systematic review of methodologies used in the supply chain and logistics research." *Annals of Operations Research* (2023): 1-58.
- Karaca, Behset. "Antalya Limanı İle Güneybatı Ve Orta Anadolu Sahilindeki Diğer Limanlar (Meğri Ve Alâiye Arasındaki Limanlar) Ve Buradaki Ticari Faaliyetler (XV-XIX. YÜZYIL)." *Journal of Ottoman Legacy Studies (OMAD)/Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi* 9.25 (2022).
- Kaya, Ömer Faruk. *2010 ve sonrası Türkiye Rusya ilişkileri*. MS thesis. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

- Koçak, Muhammet. *Turkey-Russia relations in the twenty-first century: Cooperation and competition amid systemic turbulence*. Rowman & Littlefield, 2022.
- Kozak-Balaniuk, Iryna. "Can Turkey legally close the passage through Turkish Straits for Russian warships due to Russian military aggression against Ukraine?." *40 Years of the United Nations Convention on the Law of the Sea*. Routledge, 2025.
- Köşeli, Fatih. "Yabancı Bayraklı Yatların Gümrük Kontrolleri Kapsamında Aranması." *Gümrük ve Ticaret Dergisi* 10.33 (2023): 18-30.
- Kurban, Vefa, and Burcu Gül. "Jeopolitik İşbirliği Türkiye-Rusya İlişkileri: Vladimir Putin Dönemi (2000–2005)." *Demokrasi Platformu* 11.36 (2022): 76-100.
- Mangan, John, and Chandra Lalwani. *Global logistics and supply chain management*. John Wiley & Sons, 2016.
- Mylyskееva, Saryuna. *A descriptive analysis of Turkish-Russian trade relations: 1923-2015*. MS thesis. Dokuz Eylul Universitesi (Turkey), 2017.
- Öksüz, Mehtap, and Murat Aydın. "Ekonomik Kriz Dönemlerinde Sosyal Harcamalar: 1990 Sonrası Türkiye Değerlendirmesi." *JOURNAL OF CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES (CUDES)* 2.5 (2) (2022): 97-117.
- Örki, Armağan, Mehmet Aydın Tol, and Nurullah Arıkan. "2020 Küresel Ekonomik Krizi ve Kendi Kendine Yeterli Olma Konusunda Farklı Yaklaşımlar: 2020 Ocak–2020 Mayıs." *OPUS International Journal of Society Researches* 17.Pandemi Özel Sayısı (2021): 3673-3698.
- Özdal, Habibe. "Transformation of Turkish Foreign Policy and Its Reflections on Turkey–Russia Relations." *Turkey's Challenges and Transformation: Politics and Society on the Centennial of the Republic*. Cham: Springer International Publishing, 2023. 249-266.
- Özdemir, Levent. "Dağlık Karabağ Meselesinde Değişen Gidişat Ve Türkiye'nin Rolü." *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* 11.2 (2021): 81-107.

- Özel, Soli, Belkıs Gökçe Uçar, and Genel Sekreter. "Türkiye-Rusya ilişkilerinin ekonomik boyutu." *Edam Dış Politika/Güvenlik* 11 (2019): 1-27.
- Özgün Acar, Derya. *Lojistik sektörü performansı ve dış ticaret ilişkisi*. MS thesis. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.
- Özkan, Ahmet. "Çıkarlar ve Çatışmalar Bağlamında Türkiye–Rusya İlişkilerinin Analizi." *Liberal Düşünce Dergisi* 111 (2023): 241-255.
- Öztürk, Derya. "Tedarik zinciri yönetimi süreçlerini etkileyen faktörler." *International Journal of Social and Economic Sciences* 6.1 (2016): 17-24.
- Pekmezci, Mehmet. "LOJİSTİK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ." *Temel Lojistik Bılgısı* (2024): 33.
- Rodrigue, Jean-Paul. *The geography of transport systems*. Routledge, 2020.
- Sağlam, Mühdan. "Turkey–Russia Relations: Not an Alternative to the West but a Balancer." *The Republic of Turkey and its Unresolved Issues: 100 Years and Beyond*. Singapore: Springer Nature Singapore, 2025. 345-367.
- Sariaslan, Fatma. "Türkiye'nin Rusya Federasyonu ile ilişkilerinde ekonominin rolü." *Avrasya İncelemeleri Dergisi* 8.2 (2019): 174-216.
- Schwertner, Krassimira. "Digital transformation of business." *Trakia Journal of Sciences* 15.1 (2017): 388-393.
- Secieru, Stanislav. "Russia and Turkey in The Economic Realm." *Fuel* 20: 30. (2021).
- Suyundikov, Suinbay, and Ahmet Gökbel. "The Role of Energy in Türkiye-Russia Relations." *Insight Turkey* 25.4 (2023): 197-222.
- Suman, Tulip, et al. "Russian and Turkish Intervention in the Syrian Civil War: A Comparative Analysis (2011-2022)." *Exploring the Implications of Local and Regional Conflicts*. IGI Global Scientific Publishing, 2025. 97-126.
- Sümer, Kutluk Kağan. "Recently Turkey-Russian Federation Economic Relations (Opportunities And Issues)." *Eurasian Business & Economics Journal* 33 (2023): 16-32.

- Şık, Egemen Çağlayan. "Lojistik desteğin dış ticarete katkısı ve ülkelerin rekabet gücüne etkisi." (2021).
- Şimşek, Nevzat, Hayal Ayça Şimşek, and Zhengizkhan Zhanaltay. "Analysis of bilateral trade relations between Turkey and Russia Federation." *Bilig* 83 (2017): 1-26.
- Tahirler, Semih. *Uluslararası ticarete Türkiye-Rusya ilişkileri ve taşımacılık*. MS thesis. Maltepe University (Turkey), 2016.
- Ticaret Bakanlığı-TB (2024), Rusya Federasyonu Ülke Raporu (2024), <https://ticaret.gov.tr/>
- Toker, Hülya. "Güney Kafkasya Eksenli Değişimlerin Türkiye-Rusya Federasyonu İlişkileri Üzerinden Analizi (Ekim 2020 öncesi süreç)." *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 11.35 (2023): 975-997.
- Uğuz, Sacit. "MERSİN LİMANINDA TİCARET (1870-1912)." *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13.33 (2016): 334-363.
- Ulugergerli, Füsün Günay. "Afet Tedarik Zinciri Yönetimi: Nitel Bir Araştırma." *Resilience* 5.1 (2021): 1-20.
- Üzer, Nesrin Gündoğan. *The Impact of Trade in Energy Goods on Trade in Non-Energy Goods Between Türkiye and the Russian Federation*. PhD thesis. Middle East Technical University (Turkey), 2023.
- Yermekbayev, Adilbek, et al. "Relations between Turkey and Russia in the context of energy partnership." *International Journal of Energy Economics and Policy* 10.4 (2020): 166-171.
- Yılmaz, Muzaffer Ercan. "Türkiye-Rusya İlişkilerinin Gelişimi (1923-2023)." *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* (2023): 24-45.
- Yılmaz, Salih, and Abdullah Yakşı. "Osmanlı Devleti'nden Günümüze Türk-Rus İlişkileri." *Türk-Rus İlişkileri* (2016): 9.
- Yılmaz, Salih. *Türkiye-Rusya İlişkileri Analizi-2019*. İlbilge Yayıncılık Ltd. Şti., 2020.

Yücel, Canan Yüksel. *Essays on Economic Consequences of A Political Conflict: 2015 Russia Türkiye Dispute*. PhD thesis. Middle East Technical University (Turkey), 2024.

Zengin, Alperen Kürşad, and İlyas Topsakal. "The Intersection of Grand Strategies in Turkey-Russia Relations." *Insight Turkey* 23.4 (2021): 147-168.

Zengin, Eyüp. "Türkiye ve Rusya Federasyonu ticari ilişkileri." *Avrasya İncelemeleri Dergisi* 4.1 (2015): 61-103.

